

NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER MESLEK YÜKSEK OKULU DERGİSİ

**JOURNAL OF NAMIK KEMAL UNIVERSITY
VOCATIONAL COLLEGE OF SOCIAL SCIENCES
(JNKUVCSS)**

Cilt: 04 / Sayı: 01 / Nisan 2022

Baş Editör / Editor-in-Chief

Dr. Öğr. Üyesi Gökmen KANTAR

Genel Yayın Editörü / Executive Editor

Öğr. Gör. Hakan KILCI

Danışma Kurulu / Advisory Boards

Doç. Dr. Fatih Fuat TUNCER	Beykent Üniversitesi
Doç. Dr. Şafak GÜNDÜZ	Maltepe Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ali Faruk AÇIKGÖZ	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ali GÜREL	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Alihan LİMONCUOĞLU	İstanbul Aydın Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Celal DEMİRKOL	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Erdem BİLGİLİ	Piri Reis Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hamide SALHA	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Recep KELEŞ	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Muharrem BAKKAL	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Münire TEMEL	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nihan ÖKSÜZ NARİNÇ	Akdeniz Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sibel AKOVA	Yalova Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Süreyya BAKKAL	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

Editörler / Editors

Öğr. Gör. Dr. Çağdaş İNAN	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Fatma Pelin EREL	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Mehtap POLAT	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Miray ÖZDEN	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Nermin AKARÇAY	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Oktay HEKİMLER	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Özge HABİBOĞLU	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Saniye YILDIRIM ÖZMUTLU	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Selin BAHAR	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Tayfun İLHAN	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Öğr. Gör. Dr. Umut TAÇ	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Öğr. Gör. Adnan TEKAY	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Öğr. Gör. Ayşe Mine İŞLER	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Öğr. Gör. Bayram ÖZHASAR	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Öğr. Gör. Bülent Şükrü HASTÜRK	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Öğr. Gör. Durdu Mehmet ÖZDEMİR	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Öğr. Gör. Mehmet Emin Arslan	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Öğr. Gör. Murat ÖZ	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Öğr. Gör. Nalan ATEŞ	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Öğr. Gör. Senem ALTAY	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Öğr. Gör. Seval AKTAŞ	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Öğr. Gör. Şefika AYDIN	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Öğr. Gör. Yeliz NAKAY	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER MESLEK YÜKSEK OKULU DERGİSİ

YIL: Nisan 2022

CİLT: 04

SAYI: 01

Sayfa

- **Typological Analysis of The Ideological Change of Illegal Organizations**
Andaç KARABULUT.....1-9
- **Kim Ki Duk Sinemasında Toplumsal Cinsiyet ve Kadının Sunumu: “Ada” Filmi Örneği**
Gökçe BULUK, Yavuz KÜÇÜKALKAN 10-20
- **Dr. Fahrettin Koca’nın 14 Mart Tıp Bayramında Sağlık Çalışanlarına Yazdığı Mektubun Söylem ve İçerik Analizi**
Nurşen KISIK.....21-30
- **Türkiye’de Arı Sokmasına Karşı Kullanılan Bazı Geleneksel ve İlk Yardım Uygulamaları**
Recep SIRALI, Dilruba AKSOY YARAMIŞ, Zümrüt MARAZ 31-39
- **Kurumsal İletişimde Sosyal Medya Kullanımı Bağlamında Vega Hastanesinin Instagram Hesabının Söylem Analizi**
Ebru KIZILYAR.....40-52

Typological Analysis of The Ideological Change of Illegal Organizations

Andaç KARABULUT¹

¹andac.karabulut@hotmail.com, 0000-0002-5620-2344

Abstract

The PKK terrorist organization, which was influenced by the ideology of communism during its establishment, established its organizational structure by taking inspiration from other communist organizations. The PKK terrorist organization introduces itself as "revolutionary-communist", but like the Mussolini government, it has undergone an ideological change. The PKK terrorist organization acts according to the ideology of Kurdish nationalism in Europe and Turkey. However, the PKK terror organization is a terrorist organization that cooperates with the imperialist states in Iraq. This situation is also against the nature of both communism and the ideology of nationalism. In addition, The PKK terrorist organization first adopted the communist ideology to provide social support. In addition, this situation also caused the PKK terrorist organization to establish relations with other illegal communist armed organizations. In the study, the ideological structure of the PKK terrorist organization and its examples in the world have been tried to be compared.

Key Words: Terror, PKK Terrorist Organization, Nationalism, National Security, Security

Yasadışı Örgütlerin İdeolojik Değişiminin Tipolojik Analizi

Özet

Kuruluşu sırasında komünizm ideolojisinden etkilenen PKK terör örgütü, örgüt yapısını diğer komünist örgütlerden esinlenerek oluşturmuştur. PKK terör örgütü kendisini "devrimci-komünist" ideolojisi ile tanıtmaktadır. Ancak Mussolini hükümeti gibi komünizm'den faşizm ideolojisine değişim geçirdi. Geçen zaman zarfında ise PKK terör örgütü, Avrupa'da ve Türkiye'de Kürt milliyetçiliği ideolojisine göre hareket etmektedir. PKK terör örgütü Irak'ı işgal eden emperyalist devletlerle işbirliği yapan bir illegal silahlı terör örgütüdür. Bu durum PKK'nın kendileri için belirtmiş olduğu komünist ideolojinin doğasına ve milliyetçilik ideolojisine aykırıdır. PKK terör örgütü kendisine ideolojik alt yapı oluşturarak kitle desteği sağlamaya çalışmaktadır. PKK terör örgütü Avrupa, Türkiye ve Irak'ta kaybolan toplumsal desteğini tekrardan sağlamak için ilk olarak komünizm ideolojisini benimsemiştir. Bu durum aynı zaman da PKK terör örgütünün diğer komünist illegal silahlı örgütleri ile ilişki kurmasına sebep olmuştur. Ancak zamanla PKK terör örgütü ideolojisini değiştirerek terörizm faaliyetlerini kolaylaştırma stratejisini benimsemiştir. Çalışma da PKK terör örgütünün ideolojik yapısı ve dünyadaki örnekleri ile karşılaştırılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Terör, PKK Terör Örgütü, Milliyetçilik, Ulusal Güvenlik, Güvenlik

Atıf için,

Karabulut, A. (2022). Typological Analysis of The Ideological Change of Illegal Organizations. *Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 4(1), 1-9.

1. Introduction

The international system had extraordinary organizations, especially, the star of non-state actors shined because of imperialism in the cold war. In addition, the USA battle failed in Vietnam and the international system met the effect of guerilla tactical war, and many illegal communist organizations been the sources of inspiration for terror organizations.

Turkey has made counter terror against the Kurdistan Workers' Party terror organization (PKK) for a long time. Ideology of The Kurdistan Workers' Party terror organization (PKK) was the communism, but it change to day. The Kurdistan Workers' Party terror organization (PKK) has much complex their illegal finance systems, terror attacks' strategies, organizations chart and ideology.

According to many researchers, the anatomy of the Kurdistan Workers' Party terror organization (PKK) looks like the nature of ETA, IRA, Tamil Tigers terror organization, etc, this theory is a little misleading, because, every legal or illegal organization have their characteristic feature.

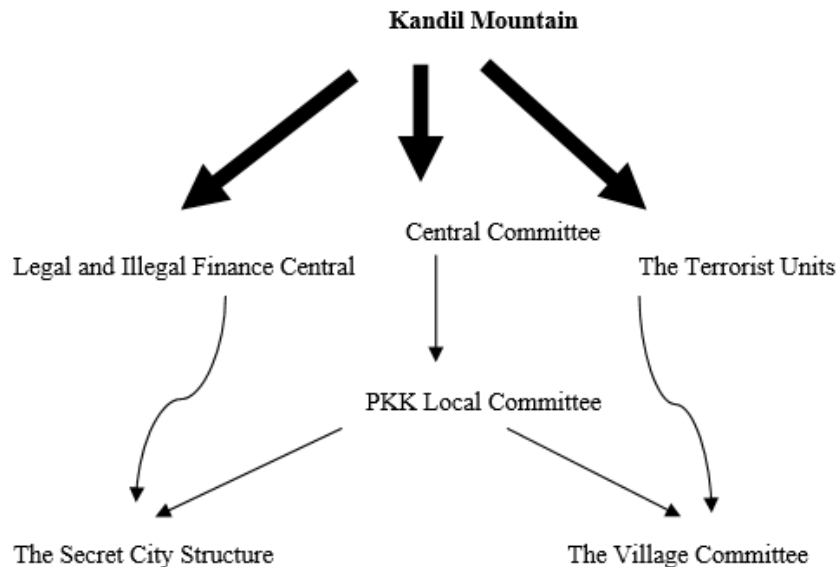
The Kurdistan Workers' Party terror organization (PKK) was established with inspiration from Vietnam Communist Party, communist organizations from Latin America and Europe. In this study, we try to explain the similarity between the Kurdistan Workers Party (PKK) terrorist organization's organization chart of the Vietnam Communist Party and the organization chart of some Latin American and European Communist organizations. That are example for this study. All in all, the anatomy of the Kurdistan Workers' Party terror organization terrorist organization (PKK) will be examined in this study.

2. Establishment of The Kurdistan Workers' Party Terror Organization and Ideology

Firstly, Abdullah Ocalan founded Democratic Higher Education Association in Ankara in 1974. By this way, He worked on Independent Kurdistan Revolution Road in Democratic Higher Education Association, and this mentality of Abdulah Ocalan was the first argument of the Kurdistan Workers' Party Terror Organization. In addition, The Statute of the Communist Party of Vietnam was significant example for the Kurdistan Workers' Party Terror Organization while establishing the PKK by Abdullah Ocalan (Karabulut, 2014: 103-104; Ali, 2008: 1-10).

In the 1978 year, The Kurdistan Workers' Party terror organization was established in Lice Village in Diyarbakir. Abdullah Ocalan is a leader of the Kurdistan's Party terror organization, and he signed a compromise agreement with Barzani in 1982. In this agreement, the Kurdistan Workers' Party terror organization has lived in Iraq for long years. In the early 1990s, Kandil Mountain is a significant terror base for the Kurdistan Workers' Party terror organization, because Kandil Mountain has a strategic location for the PKK (Aslan, 2007: 23-24, Aron, 1976: 22-26).

Schema 1 : The PKK Organization Schema

Source: National Security Council. (1994) "Who Is The PKK With Its Own Statement? What Does It Want To Do" Ankara: Publication No. 3 of the General Secretariat of the National Security Council.

Central Committee has three or five administrators. Central Committee is an important and strategic high level on other PKK committees. The Central Committee consisting of a general secretary and four members, the Central Committee meets every six months. The Local Committee has one or two administrators. District Committee makes organization between Village Committee and other committees. Village Committee of the Kurdistan Workers' Party terror organization has three managers for managing and direct. Purpose and scope of Kurdistan Workers' Party terror organizations Village Committee; factory, trade unions, labor unions, cooperatives, youth organizations, etc. running and organizing all organizations as a party (National Security Council, 1994: 6-90).

The PKK terror organization believed in communist ideology, they were imposing their ideology on the poor and the working class, because the PKK terror organization wanted to change the mentality of people from Turkey, with this method, they could ideological attack in people from Turkey. The PKK want to control ethnic ID of Turkey while using ideological arguments (Aydin, 2009: 29-55).

The PKK terrorist organization wants to be the leader of the Kurdish people by using the ideology of Kurdish nationalism; Kurdish people do not interest in this theoretical approach of the PKK terror organization nowadays, because the PKK killed many Kurdish people by the terror attack in Diyarbakir. Because of this, eleven terrorists from various countries joined the PKK terror organization in the 2021 year (DHA, 2017).

With the passing time, the PKK terror organization changed its ideology. Kurdish people from Turkey do not support the PKK terror organization, because of this, the PKK needs a new ideology; in addition, they accept Kurdish nationalism ideology. How do we understand to Kurdish nationalism ideology of the PKK terror organization? Kurdish people did not satisfied from old ideology of the PKK terror organization, because of this, many Kurdish people gave up to support the PKK terror organization, but in this Kurdish nationalism of the PKK, some Kurdish people from Iraq and Syria support to the PKK, but the PKK's new ideology is deception because the PKK terror organization kills Kurdish people from Sinjar in Iraq (alkhaleeonline.net, 2017). In addition, we can say other a factor that; old flag of the PKK terror organization was sickle and hammer symbol but sickle and hammer symbol canceled by the PKK terror organization, the PKK terror organization's flag is only star today (Karabulut, 2014: 112).

According to Marxist-Leninist-Maoist ideology, communist organizations should have guerrilla groups. Illegal armed groups of the PKK terror organization are mountain guerrilla, but they want to have urban guerrillas (Kürkçü and Gür, 1988: 115). Because of this, the PKK terror organization made terror attack in Diyarbakir in 2015, also they want to have in Diyarbakir so they can be a guerilla (Yanmiş, 2016:27).

According to the Marxism ideology of the PKK, independence, equality of peoples, struggle with imperialism significant factors (Gürses, 2003: 25-65). In the 21st century, the USA is imperialist government more than other Europe countries in international system, so the USA should be enemy country for the PKK, but the USA gave 400 million dollars to the PKK and the YPG terror organizations for support (AA, 2020, Ufuk, 2009: 83).

2.1 Communism Ideological Modeling While the PKK was Founded by Abdullah Ocalan

In the 1920s, effects of Communism ideology increased in South Asia, East Asia and Latin America. For example; Vietnam, Cuba, and Colombia, this countries are a model for many terror organizations. American military attacks were a danger for people from Vietnam. In addition, people from Vietnam lived in hunger and misery. North Vietnam people believed in communism because communism ideology could be a savior for them. Because of this, people from Vietnam made guerrilla operations against the USA. Viet Cong guerillas were farmer and civilians, they worked in farm morning, at night, they made sabotage and guerilla attacks. (Mark, 1964: 99-100).

Phan Boi Chau from Vietnam started communism ideology in Vietnam. In addition, Nguyen Ai Quoc from Vietnam translated Karl Marx's books in Vietnam. Nguyen Ai Quoc made their first secret organizations in Vietnam, in addition, he told about communism to farmers from Vietnam for asking for support from farmers. The Soviets supported to communist people from Vietnam for the struggle with imperialism and the west. By the time, the Air force of the USA air attacked Vietnam, also Japan's government invaded rice fields and warehouses of Vietnam. Ho Şi Minh formed Vietnam Communist Liberation Army on 13 August 1945 in Vietnam. Vietnam Communist Liberation Army attacked guerilla strategies and was successful (V.C.L.A.) against the USA army in Vietnam. But, the city guerilla of Vietnam Communist Liberation Army was not been effect. Strong guerilla fights of Vietnam have been model, also they explained effectively about communism on people from Vietnam (Encyclopedia of revolutions and counter-revolutions-1, 1975: 45-90).

Schema 2 : The Viet Cong's Organizations Schema

Source: Encyclopedia of revolutions and counter-revolutions, (1975), Istanbul: Gelisim Publishing, P. 45-90.

Viet Cong's organization's schema has specific details. Firstly, Nguyen Ai Quoc from Vietnam formed the Vietnamese National Revolutionary Party. The party needed secret activity, because of this; they formed the organization of the secret house. The organization of the secret houses was the first important point for Viet Cong. Missions of the organization of the secret houses were to organize meetings, rallies, and protests, to teach communism and revolution to the public. The second important point is Village Committee for Viet Cong. Missions of the Village Committee was to participating in rallies and guerrilla actions, provide guerrilla, produce food, perform tasks of secret houses organization. In course of time, Missions of the Village Committee was significant than the organization of the secret houses. Because of this, Vietnamese National Revolutionary Party formed Representative Government for represent the village committee. Vietnamese National Revolutionary Party would give orders to Guerilla Units (Encyclopedia of revolutions and counter-revolutions, 1975-1: 45-61).

Colombia had the first guerilla organization in Latin America. On 9 April 1948, populist leader Jorge Eliecer Gaiten killed by unidentified persons in Bogota, because of this, people from Colombia started a rebellion against the Colombia government, in this way, civil conflict broke out between the government and the people. According to guerillas from Colombia, the guerilla system had a specific level, the first stage was anarchic banditry. If illegal independent groups want to illegal armed activity so they were anarchic banditry (Banditismo Anarchico). In the final stage, anarchic banditry (Violencia) had made armed violence (Encyclopedia of revolutions and counter-revolutions-1, 1975: 144-145; Buesa, 2012:11-33).

Guerillas captured Huila, Tolima and Valle del Cauca, El Pato, Rio Chiquito, Guayabero, cities from Colombia government. Communist Party of Colombia needed systematic organizations (Encyclopedia of revolutions and counter-revolutions-1, 1975: 146).

Schema 3 : Communist Party of Colombia Organization Schema

*Colombian Communist Party Police Station’s duty had made order in autonomous Regions.

*Colombian Communist Party Police Station’s schools had taught about Communism ideology to children.

* Colombian Communist Party Guerilla Units had been according to two systems. First, according to some administrators, the guerilla units would be a defense in autonomous Regions. Second, according to other administrators, the guerilla units would be offensive for spreading the revolutionary movement to other regions, but the second opinion failed. In the elapsed time, guerilla organizations from Colombia divided into two branches, F.L.N (National Liberation Army) and F.A.R.C. (Revolutionary Armed Forces of Colombia) were two independent organizations from each other (Encyclopedia of revolutions and counter-revolutions-1, 1975: 149-150).

Schema 4 : F.A.R.C. (Revolutionary Armed Forces of Colombia) Organization Schema

Source: Insightcrime, (2013) "FARC" <https://insightcrime.org/colombia-organized-crime-news/farc-profile/> (24.05.2021).

F.A.R.C. makes money by selling drugs. The city armed organizations are not very effective but the mountain armed organizations effective for armed attack. Duties of the policy office representations F.A.R.C. in politics, society, and international arena (Kisacik, 2012:22).

2.2 Could Nationalist Movements Be A Model When Abdullah Ocalan was Founding the PKK? For Example: Mussolini government of Italy

As stated before, the PKK terror organization tries to change their ideology from communism to nationalism. The PKK terror organization has a hybrid ideology, and they synthesize with communism and nationalism nowadays. Even if the PKK name is communism, nationalism ideology has been more effective more than communism for the PKK terror organization, but we cannot make explanation ideology of the PKK terror organization is only communism (Yanmis, 2016: 18).

According to Kedourie, the definition of nationalism is a doctrine invented in Europe in the early 19th century. Ernest Gellner explains nationalism as a product of modernity and a sociological necessity. The definition of nationalism is generally explained subjectively because of this is no clear the definition of nationalism (Yildirim, 2014: 26-27; Simsek, 2009: 84).

Early 19th century, nationalist ideology was popular in some governments. The most striking example is the Italian government. Mussolini believed in socialist ideology, and he met Lenin and Serrati. Mussolini worked for socialist ideology and wrote many socialist articles in Italy Class Fight Newspaper. In 1914, Mussolini became a member of the socialist party. Mussolini was a pro-war, because of this he had new ideology, it was nationalism (Encyclopedia of revolutions and counter-revolutions-2, 1975: 240-246).

Schema 5 : Organization Chart of Italian Combat Units Before Mussolini Comes To Power

In I. Phase, Socialist Newspapers made propaganda for the Italian Socialist Party, they had a military system of the Leftists and the old soldiers' group due to the political void in Italy. Trade Unions were in charge of holding an armed, unarmed rally. In II. Phase, The Socialist Newspapers' importance for propaganda, The Workers' Councils would do effective armed actions. The Armed Workers' was professional soldiers more than the leftists' soldiers (Encyclopedia of revolutions and counter-revolutions-2, 1975: 240-246).

2.3 Ideological and Organizational Schema Comparison of Nationalist, Communist and PKK Terrorist Organizations

Every illegal organization needs an ideology to control their societies, in this way, they can provide the militant from people. For example, Jewish Zealot and friends started a riot against the Rome Empire in 1st-century, freedom was an ideology for them, and slaves from out of the Rome Empire supported them because of freedom. Another example is armed workers' rallies for us (Bal, 2006: 36; Aydin, 2009: 29).

Communism ideology affected Abdullah Ocalan while starting the PKK terror organization. Abdullah Ocalan wants independent Kurdistan in Southeastern Anatolian, because of this, they need illegal armed groups, also according to radical communism, and revolutions are brought about by guns and conflict, in this way, the PKK terror organization want to revolutionize by using terrorist activities. However, the revolution does not make by terrorist acts (Heywood, 2013: 68-73).

Table 1 : Similar-Not Similar Aspects of the Italian Socialist Party, the Communist Party of Vietnam, the Colombian Communist Party and the PKK Terrorist Organization

Organizations	Communism Ideology	Nationalist Ideology	Illegal Armed Units	Legal Armed Units	Central Committee	Local Committee	Legal Finance	Illegal Finance	Propaganda Center	Organization of The Secret Houses
Italian Socialist Party (Musolini)	YES	YES	YES	YES	YES	NO	-	-	YES	NO
Communist Party Of Vietnam	YES	NO	YES	NO	YES	YES	-	YES	NO	YES
The Colombian Communist Party	YES	NO	YES	NO	YES ¹	YES	NO	YES	-	NO
The PKK Terrorist Organization (Abdullah Ocalan)	YES	YES	YES	NO	YES	YES	YES	YES	YES	YES ²

¹ The City Armed Organization

² Control of Central And Regional Committees

The organization type of the PKK terror group looks like other communist party organization types. In addition, the PKK terror organization leader is an ideological perspective of Abdullah Ocalan looks like the ideology of Mussolini. Nationalist Mussolini started first his political career in the Socialist Party like Abdullah Ocalan (Kurdistan Workers' Party) of the PKK terror organization leader; also, Mussolini changed socialist ideology to nationalism ideology, Abdullah Ocalan and the PKK terror organization changed socialist ideology to nationalism ideology like Mussolini.

Committee systems are significant for legal or illegal organizations, in this way; they can make effective decisions, take actions, and provide human resources. In general, The Secret Houses under the control of local or central committees.

3. Finally

The organizational structure of the communist terror organization can model for the PKK terror organization, many communist terror organization guides for them. In generally, PKK is ideologically a hybrid of other legal and illegal communist organizations.

When the organizational structure of the PKK terrorist organization is examined, it is seen that the PKK also has a hierarchical order. The PKK terrorist organization is ideologically a hybrid of other legal and illegal communist organizations. The PKK terrorist organization will be dissolved within itself due to counter-terrorism operations aimed at a point and above targets.

The ideological change of the PKK terrorist organization confuses its mass and terror structure. Accordingly, the PKK terrorist organization will not be able to get support from its mass. The PKK is not a communist organization due to the terrorist organization's terrorist acts against Kurds in Syria and Iraq and the support it receives from the imperialist states.

References

- Ali, R. F.,(2008) "Sufi Insurgent Groups in Iraq", *Terrorism Monitor Publication*, 6(2), pp. 1-10.
- Aron, R.. (1976) "*Democracy and Totalitarianism*" Translate: Vahdi Hatay, Istanbul: National Education Printing House.
- Aslan, C. (2007) "*320 Days in Ararat*", Istanbul: Pole Star Publications.
- Aydin, N. (2009) "*Global Terror and Terrorism*", Istanbul: Kumsaati Publications.
- Bal, İ. (2006) "*National and Regional Experiences in Combating Terrorism, Terrorism and Global Terrorism*", Ankara: Political Press Release Publications.
- Buesa, M. (2012) Baumert, T.; "Dismantling Terrorist's Economics: Universidad Complutense De Madrid", Facultad de Ciencias Económicas y Empresariales, No. 11, Madrid, pp. 11-28.
- Yanmis, M. (2016) "*The Effects of Trench Politics, Curfews and Violence After June 7 on Kurdish Public Opinion: How Do Kurds Evaluate the Process?*" Diyarbakir: Dicle University.
- Encyclopedia of revolutions and counter-revolutions*, (1975), Istanbul: Gelisim Publishing.
- Gürses, E. (2003) "*Anatomy of Separatist Terrorism: IRA-ETA-PKK*", Istanbul: Baglam Publications.
- Haywood, A. (2013) "*Politics*" Ankara: Adres Publications.
- Karabulut, A. (2014) "*Black Money*", Istanbul: Bilgeoguz Publications.
- Kisacik, R. (2012) "*From Minaret to Kandil PKK*" Istanbul: Ozan Publishing.
- Kürkçü, E. Ve Gür, N. (1988) "*Indictment*", Istanbul: V Publications.
- Mark, M. (1964) "*The Vietnam War 1954-1965*", UK: Cambridge Uni. Press.
- National security Council. (1994) "*Who Is The PKK With Its Own Statement? What Does It Want To Do*", Ankara: Publication No. 3 of the General Secretariat of the National Security Council.
- Ufuk, Ş. (2009) "A Study on Nationalisms and the Formation of the Nation" *Atatürk University Journal of Social Sciences Institute* 13(2), p. 81-96.
- Yildirim, E. (2014) "Modernity and Nationalism: On Modern Nationalism Theories" *Journal of Academic Social Studies*, 2(6), p. 26-27.
- Alkhaleejonline, (05.01.2017) "PKK" and Iranian military recruitment in Shengal"
<https://alkhaleejonline.net/%D8%A2%D8%B1%D8%A7%D8%A1/pkk%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%AA%D9%88%D8%B>

[8%D9%8A%D9%81-%D8%A7%D9%84%D8%A5%D9%8A%D8%B1%D8%A7%D9%86%D9%8A-%D9%81%D9%8A-%D8%B3%D9%86%D8%AC%D8%A7%D8%B1](#) (12.03.2020).

AA, “US \$ 400 million support to the terrorist organization YPG / PKK”, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abdden-teror-orgutu-ypg-pkky-400-milyon-dolarlik-destek/1994279> (03.10.2020).

DHA, (2017), “Life of PKK on the mountain”, <https://www.dha.com.tr/haber-arsiv/pkkinin-dag-omru-6-yil-8-ay/haber-302086>

Insightcrime, (2013) “FARC” <https://insightcrime.org/colombia-organized-crime-news/farc-profile/> (24.05.2021).

Kim Ki Duk Sinemasında Toplumsal Cinsiyet ve Kadının Sunumu: “Ada” Filmi Örneği

Gökçe BULUK¹ ve Yavuz KÜÇÜKALKAN²

¹Yalova Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, gokcebuluk@gmail.com, 0000-0002-7938-9906

²Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, ykucukalkan@gmail.com, 0000-0003-3178-3602

Özet

Bu çalışmada Güney Koreli yönetmen Kim Ki Duk'un "Ada" filmi üzerinden kadına yönelik yaklaşımı incelenmekte ve toplumsal cinsiyet rolleri temelinde literatüre katkı sağlamak amaçlanmaktadır. Filmde yer alan kadınlık algısının toplumsal cinsiyet rolleri üzerinden eleştirisi, toplumda kadının yeri ve biyolojik cinsiyetinden ötürü yaşadığı eşitsizlikler tartışılacaktır. Toplumsal süreç içinde kadın kimliğinin inşası, kadının mücadelesi ve erkeklerle olan ilişkisi geleneksel yapının özellikleriyle birlikte irdelenmiştir. Eril tahakküm altında yaşayan kadının, toplumsal rolüne uygun beklentilere göre yaşaması, kadını anlama açısından önem taşımaktadır. Kadını anlayabilmek için toplumun geleneksel yapısı ile olan ilişkisine bakmak gereklidir. Kadının sınırlı bir yaşam alanı içinde toplum tarafından belirlenen görevleri gerçekleştirmek için sarf ettiği çaba, kendi mücadelesinden daha fazla hayatına hükmetmektedir. Çalışmada feminist kuramlar incelenirken referans noktalarını vurgulamak adına toplumsal cinsiyet rolleri ve kadın algısı ile ilintilendirilmiştir. Kadınların toplumsal ve sosyal alanlarına yönelik geniş, kapsayıcı ve özgürlükçü mücadele içinde kimliklerini bulmalarını savunan söylemler; feminist film teorisi başlığı altında incelenmiştir.

Kim Ki Duk sinemasında kadın ve erkek temsillerinin ortak özelliklerine değinilmekte, kadın-erkek olgusunun algılanma biçimleri nedenleriyle birlikte analiz edilmektedir. Güney Kore sinemasında yer alan kadın temsilleri ve geleneksel yapının özelliklerine "Güney Kore Sinemasında Kadın" başlığı altında yer verilmiştir. Ayrıca Güney Kore sinemasında kadının sunumuna baktığımızda, kadının ana karakter olarak değil yardımcı karakter olarak yer aldığı, kadının cinsel nesne odaklı ve tali bir unsur olarak yansıtıldığı görülmektedir. Güney Kore sinema tarihine bakıldığında; canlanma dönemi kadın oyuncular ile başlamış, ardından siyasi rejimden etkilenerek kadınlar ciddi kısıtlamalara uğramıştır. Bu nedenle kadına dair incelikli bir tutum içinde olmadığı görülmektedir. Ada filmi, kadının toplumdaki yerini zamanın gerçekliğinde göstermekte olup kadının psikolojik dünyasına yer vererek çok yönlü bir bakış içinde olmaya yardımcı olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kim Ki Duk, Güney Kore Sineması, Kadın, Toplumsal Cinsiyet Rolü

Gender in Kim Ki Duk Cinema's and Presentation of the Woman: Example of the "Island" Movie Abstract

In this study, it aims to examine the approach of South Korean director Kim Ki Duk to the woman who is the main character in the movie "Ada" and contributing to the literature based on gender roles. The criticism of the femininity perspective in the film through gender roles, the place of women in society and the inequalities they experience due to their biological gender will be discussed. The construction of female identity in the social process, women's struggle and relationship with men, and the characteristics of traditional structures are examined. It is important for women who live under male domination according to the expectations appropriate to their social roles. In order to understand women, it is necessary to look at the relationship with the traditional structure of society. The effort of women to fulfill the tasks determined by the society in a limited living space dominates her life more than her own struggle. While examining feminist theories in the study, it has been associated with gender roles and the perception of women in order to emphasise the reference points. The discourses advocating for women to find their identity in a broad, inclusive and liberal struggle against their social spheres have been examined under the title of feminist film theory.

The common features of male and female representations in Kim Ki Duk's cinema are mentioned. In this way, it has been tried to analyse the perception of the art work that reveals the social structure through the gender role of women and the phenomenon of men and women together with its reasons. The female representations in South Korean cinema and the features of the traditional structure are mentioned under the title of Women in South Korean Cinema. When the presentation of women in South Korean cinema is examined, it is the sexual object-oriented, secondary character that takes place not as the main character but as a supporting character. Considering the history of South Korean cinema, it is seen that the revival period that started with female actors and the political regimes behind it did not have a priority attitude towards women due to this reason. The movie Ada shows the place of women in society in reality of its time, and helps to have a versatile view of women by giving place to the psychological world of women. For this reason, the content of the film has been carefully studied.

Key Words: Kim Ki Duk, South Korean Cinema, Female, Gender Role

Atıf için,

Buluk, G., Küçükaslan, Y. (2022). Kim Ki Duk Sinemasında Toplumsal Cinsiyet ve Kadının Sunumu: “Ada” Filmi Örneği. *Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 4(1), 10-20.

1. Giriş

Sinema, diğer sanat dalları gibi, insanın düşünce dünyasından yola çıkarak var olduğu medeniyetin bir ifadesidir. Bu sanat dalı görünür anlamların yanında görünmeyen anlamlarla da kendi medeniyetini ötekilere ulaştırabilmektedir. (Çimen & Öztürk, 2021) Sinema filminde; dönemsel özelliklerin yansımalarının dışında geleneksel düşünce yapısının etkileri gözlemlenmektedir. Filmin öznesi olan kadın ve erkeğin cinsiyet rolleri ve sosyal statüleri temsili olarak gösterilmektedir. Sinema toplumla olan ilişkisi bakımından düşünce yapısını gösteren bir araç görevi üstlenmektedir. Özellikle dönemin sosyal dinamiklerini yansıtmaya bakımından güçlü bir kaynaktır. Sinemada içerik ve ana düşünce, olduğu gibi veya tasarlanmış bir biçim olarak sunulabilir. Belli bir içeriğe sahip karakter, önce dış görünüşü yani biçimsel yapısıyla fark edilmektedir. Buradaki öncelik sunulan nesnenin biçimidir. Biçim üzerinden anlama, algılama ve değerlendirme gerçekleşmektedir. Karakter ve eyleme olan odaklanma, onun nasıl gösterildiğine bağlı olarak dikkat çekmektedir. (Mükerrem, 2012) Sinematografik gösterge, görüntü göstergeleriyle birlikte simgesel göstergeyi de kapsamaktadır. Simgesel gösterge karakterin anlamsal ve nesne boyutunda özelliklerini taşımaktadır. Kodlanmış, içselleştirilmiş karakterleri nitelendirme bakımından bir anlatım işlevine sahiptir. Bu yüzden sinema “görüntülü söylem” kavramını da beraberinde getirmiştir. Görüntü, sembol ve kültür arasındaki ilişki sinemanın izleyiciye anlatmak istediği ifadenin örtülü bir şekilde tasviri olarak sunulmaktadır. Toplumsal yapının sosyal ilişki içinde anlatımı bireyin içinde bulunduğu durumu, psikanalitik yaklaşım üzerinden incelenmesine olanak sunmaktadır. (Kabadayı, 2013)

Sanatçı yaşadığı toplumun bir parçası ve göstereni olarak; var olan zihniyetin kökenini tam olarak bilmesi gerekmektedir. İçinde bulunduğu zihniyete karşı bilinçli veya bilinçsiz bir karşı koyma Jean Marie Domenach'ın ifadesiyle: “ Yabancılaşmanın karşıtı ‘yaratmadır’, kişisel yaratma ve giderek de entelektüel yaratmadır... Kendini bir şeye adayan, bir şeye, bir sevgiye bağlanmış ve kendini feda etmeye hazır olan varlık, sonuç olarak en çok ‘yabancılaşmış’ insan aynı zamanda en çok ‘yabancılaşmadan kurtulmuş’ insandır.” (Adanır, 2003) Sanatçı ve göstergesel söylemler bir araya geldiğinde, içerikten bağımsız olarak filmin ideolojik mesajı ortaya çıkmaktadır.

Güney Kore Sinemasında kadın temsili 1953 yılında ateşkesin imzalanmasıyla hızlı bir gelişim göstermiştir. Kadının ana karakter olduğu filmler çekilmeye başlanmış, Kim Ji-mi ve Coi Eun-hee, Yoon Jeong Hee ile Koreli kadın aktrislerden oluşan “Troyka Dönemi” başlamıştır. Kadın oyuncular ve kadın temalı filmlerle yeni bir çağ başlatan Güney Kore Sineması, kadın özgürlüğü ideolojisi formunu çeşitli biçimlere dönüştürerek, bugün, post-feminist döneme yol açmıştır. Bu durum, bir dönemin popüler duygusunu yansıtan kitle iletişim araçlarında da tasvir edilmektedir. Birkaç yıl önce birçok rolde tanımlanan kadın rolleri artık türden bağımsız olarak çeşitli imgelere doğru genişlemektedir. Bununla birlikte, Kore toplumunda 'ataerkil' ve 'kadın' arasında var olan ayrımcılık ve baskının tamamen çözümlenip çözümediğine dair tartışma hala dikkate alınması gereken bir sorun olduğuna işaret etmektedir. (Yoon, 2014). Kadın rollerin önemini vurgulamak ve ayrımcılığa dikkat çekmek üzere Kadın Kültür ve Sanat Planlamasının ev sahipliği yaptığı “Kadın Seyirci Film Ödülü (1996-2005)” düzenlenmiştir. Feminizm, 'kadınların öznel problem çözme yeteneğini' ve 'kadınların arzularını veya arzularını ifade etmeyi' önemli değerlendirme kriteri olarak alma eğilimi ile karakterizedir. Bu nedenle, popülerliği ve gişedeki başarısı dikkate alınan yerleşik film ödül törenlerinin aksine, beklenmedik film çalışmaları ön plana çıkartılarak, maço erkeklik içeren filmler dikkate alınmamaktadır. Özellikle, kadın karakterlerin belli bir türle sınırlandırıldığı, öznel olmayan varlıklar olarak tasvir edildiği veya yalnızca cinsel nesnelere olarak gösterildiği çalışmaları reddetmektedir. Öte yandan erkek fantezisi ve erkeklerin istediği rolü oynayan bir kadın yerine hayatını bir şekilde yaşayabilen bir kadının öyküsüyle, alternatif bir kadın imajını canlandıran filmler tercih edilmektedir. (<https://ko.wikipedia.org/>, 2020)

Güney Kore Sinemasında kadın temsillerini içeren birçok tez, makale vb. çalışmalar yapılmıştır. Kim Ki Duk filmlerinde ise kadın, toplumsal cinsiyet rolü ve kadına dair kimlik inşasındaki büyük etkisi örtülü olarak görülmektedir. Erkek için bütünüyle görev üstlenen kadın, cinsel obje olarak dikkat çeker ve eril tahakküm karşısındaki güçsüzlüğüne vurgu yapılır. Geleneksel kültür, Konfüçyanist etki ve kadın üzerindeki psikolojik baskının gösterilmesi açısından önem taşımaktadır.

2. Çalışmanın amacı ve yöntemi

Bu makalede incelenecek “Ada” (2000) filmi, toplumsal cinsiyet rollerinin eleştirilmesi bakımından önem arz etmektedir. Kim Ki Duk'un Ada filmindeki kadın karakter, bir yandan toplumsal cinsiyet açısından kadınlık rolüne uygun şekilde konumlanırken diğer yandan da bu rolden kurtulmanın mücadelesini vermektedir.

Filmdeki kadın karakterlerin cinsel nesne bilincini taşıması, toplumsal cinsiyet rolünün güçlü etkisi ve kadın algısıyla karşı karşıya kaldığı mücadele makalenin problemini oluşturmaktadır. Makale toplumsal cinsiyet rolünün kadın ve erkek karakter üzerindeki etkilerine değinmektedir.

Çalışmada, içerik analizi yöntemi kullanılarak yapılan davranış ve tutumlar üzerinden feminist eleştiri çözümlemesi yapılmıştır. Kadın ve erkek üzerindeki rollerin karşı karşıya oldukları baskıya dair geleneksel Konfüçyanist kültür bağlamında araştırma evreni oluşturulmuştur. Araştırma örneklemini için seçilen filmde; kadın karakterin toplumsal rolünü bilmesi, beklenen davranışlara uygun gündelik yaşamını düzenlemesi ve bunun dışına çıkmak istediğinde karşılaştığı yaptırımlar açısından çözümleme yapılmıştır.

2.1 Kadın

Kadın, konu itibarıyla insanın varlık alanındaki bütünü parçalarından biridir. Kadın varlık itibarıyla evrensel, kişisel, toplumsal olarak sosyal disiplinlerin öznelere biridir. Kadın konusu tarih boyunca karşı tarafta yer almıştır. Dinler, siyasi idealar ve sosyal hayatta fiziksel özellikleri ile hep “diğeri” olarak konumlandırılmıştır. Kadının yerine karar veren filozof, din adamı, devlet yönetici ve koca rolünde olan erkekler, kadının kendi tarihini yazmasına fırsat vermemiştir. Kadının günümüzdeki yerini anlamak ve adlandırmak için tarihini incelemek gerekmektedir.

Tarih öncesi çağlara baktığımızda yaklaşık 2 milyon yıl önce başlayan Yontma Taş Devri (Paleolitik Çağ) insanların karakteristik özellikleri ve kültürlerine dair bilgiye ulaştığımız çağdır. Konar göçer yaşam tarzı ve çeşitli hayvan kemiklerinden süs eşyaları yapıldığı bilinmektedir. Bu dönem yapılan heykellere bakıldığında kadın temalı heykeller göze çarpmaktadır. “İnsanlık tarihinin en önemli olgularından biri olan sanatsal etkinlikler Orinyasiyen’de başlar. Üst Paleolitik boyunca gelişecek olan bu etkinlikler; mağara duvarlarına ve kaya blokları üzerine yapılmış olan gravür, boyalı resim ve kabartmaları, taşınabilir sanat yapıtlarını, çoğu gebe kadınları temsil eden heykelcikleri kapsar. Venüs olarak adlandırılan kadın heykelcikleri, Anadolu’da Neolitik Çağ’da ortaya çıkan “ana tanrıça” figürlerinin ilk örnekleri olarak kabul edilebilirler.” (Yalçinkaya, 2009)

Willemdorf Venüsü olarak adlandırılan Eski Taş Çağı heykeli bir kadın figürü temsil etmektedir. Bu figürler genellikle şehvetli çıplak kadın figürleridir. Göğüsleri, kalçaları, mideleri ve kasık bölgeleri gibi bazı özellikleri büyük ölçüde abartılırken, diğer özellikleri yoktur veya önemsizdir. Figürinlerin yüz­süz olması, kol ve bacakların belirsiz olması ve üstte ve altta sivrilen bir silüet olması oldukça yaygındır. Oymalar genellikle tanımlanmış el ve ayaklardan yoksundur. Laussek Venüsü’ne baktığımızda ise belirgin farklılık olarak kırmızı boya ile kaplandığını görmekteyiz. Kırmızı renk ile doğurganlık ve adet döngüleri ile bağdaştırılmış, kadın figürün elinde taşıdığı 13 çizgi ile kavisli bir boynuz dikkat çekmektedir. Hohle Fels Venüsü figürüne ise üzerindeki açıklıklara vurgu yaparak, hamilelik ve doğumda kadınları korumak için muska olarak kullanılmıştır. (<https://www.worldhistory.org/>, 2021)

İlk dönemden itibaren kadın figürasyonları dini nesne temsili ve tanrısal özellik temsili olarak tasvir edilse de idealize edilen güzellik algısı, estetiğe dair temel düşünce bilincini göstermektedir. Kadına dair oluşan bu duyarlılık ilerleyen toplumsallaşma sürecinde kendini “ataerkil” ve “anaerkil” yaşam biçimi olarak göstermektedir. “Ataerkil kelimesi, asıl itibarıyla baba ya da “patriark” ın rolü anlamlarına gelmektedir. Kök olarak spesifik bir biçimde ailede erkek egemenliğini tanımlamak için kullanılmıştır. Ataerkilliğin geniş ailesinde, kadın, genç erkekler, çocuklar köleler, ev hizmetçilerinin hepsi bu erkek egemenliği altında bulunur. Şimdilerde ise, daha çok “erkek egemenliğine işaret etmek, erkeğin kadına egemen olduğu ilişki biçimini, kendisi vasıtasıyla kadınların ikincilleştirildiği sistemi karakterize etmek için kullanılmaktadır.” (Sultana & Albay, 2019, s. 418)

“Anaerkillik, toplumda kadının, özellikle "ana"nın etkin (baskın-başat) olma halidir. Matriarka veya maderşahilik olarak adlandırılan bir tür toplumsal örgütlenme düzeni. Bu düzenin temelini kadının üstünlüğü fikri oluşturur; soy kadınlar tarafından belirlenir, hakimiyet kadınlarındır. Bu toplumlarda kadınlara erkeklerden daha çok saygı gösterilir. Bu kadın üstünlüğü ilkesi etrafında, toplumun kültürü, adetleri, inancı ve mitolojisi, ataerkil düzenli toplumunkinden farklı bir biçim oluşturur.” (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Anaerkillik>, 2021) Anaerkillik kelime anlamının ötesinde kadının özelliklerinden yola çıkarak kadına yüklenen anlamlardan meydana gelmektedir. Fiziksel özelliklerin kadın kimliğini meydana getirmede öncelik kazanması kadına ister istemez bir misyon yüklemiştir. “İnsanlığın şafağında kadın erkeğe egemendiyse, bunun nedeni kadının tanrısal, doğaüstüne, olağanüstüye, irrasyonele eğilimiydi. Anaerkillik eninde sonunda dine dayanır; anne hükümlerinin simgesi olan hemen hemen bütün eski tanrıçaların özdeşleştirildiği Toprak Ana ya da Büyük Tanrıça veya Büyük Ana arketipinin önemi buradan gelir.” (Duby & Perrot, 2005, s. 451)

Zaman içerisinde kadının yüklendiği misyonlar toplumsallaşma sürecinde kadının yerinde katı bir algı oluşturmuştur. Toplumsal uyumla birlikte benlik gelişiminde cinsiyetin rolü büyüktür. Bireyleri ve grupları bir arada tutan kültürleşme süreci (Acculturation) davranış modelleri ile bireylerde benzerlikler meydana getirmektedir. “Bu süreç ile bireyler ve gruplar; karşılıklı olarak, ortak hatıraları, duygu ve düşünceleri paylaşarak tek bir kültür içinde erirler. Bu sürecin bünyesinde, bireylerin ve grupların kendilerine has olan davranışları karşılıklı olarak kabul etmesi yatar.” (Kırımlı, 2014, s. 38) Kişinin bulunduğu coğrafi, tarihi ve dil etkileriyle birlikte ortaya çıkan benlik algısı çıkmaktadır. Kişi, yetiştirme tarzına bağlı olarak kendi cinsiyeti ile ilgilere dolaylı yoldan sahiptir. Bununla birlikte kişinin doğuştan sahip olduğu cinsiyeti artık toplumsal kimliğine yani toplumsal cinsiyet rolüne dönüşmektedir.

2.2 Toplumsal Cinsiyet ve Kadın’ın Algısı

Toplumsal cinsiyet kavramı, kadınların ve erkeklerin biyolojik özelliklerinden yola çıkarak kadın- erkek rollerini ve davranış kalıplarını ifade etmektedir. Bu kavram kadınların sosyal yaşamda yaşadığı eşitsizlikler üzerine kullanılmaya başlansa da günümüzde sosyal bilimler literatüründe yerini almıştır.

Biyolojik temelli kimlik bilgisi aynı cinsten bireyleri gruplandırarak bir birim oluşturmaktadır. Cinsiyet bilgisi beraberinde tutum, davranış ve bazı yargı kalıplarını ortaya çıkarmaktadır. Birey çocukluk döneminden itibaren cinsel kimliğine dair bir kavrayış geliştirir. Cinsiyete dair kavram bilgisi ve geliştirdiği fikirleri ile toplumda hem kendi cinsinin temsili hem de karşı cinse dair tutum

geliştiren konumundadır. Bu tutum, davranışsal tepki ve cinsiyet bilinci sosyal yaşamda yerini cinsiyet rolüne bırakmaktadır. Biyolojik özelliklere bağlı ortaya çıkan toplumsal kimlikler; sosyal ve toplumsal ilişkilerde hiyerarşi meydana getirmiştir. Bu hiyerarşi; kadın ve erkekler için çalışma yaşamı, buldukları mekânlar ve cinselliğin toplumsal düzeyi toplumsal cinsiyet rollerine göre düzenlenmektedir.

Toplumsal yapının ortaya çıkardığı birçok üründen biri olan toplumsal cinsiyet rolü, biyolojik özelliklere atıfta bulunarak cinsiyete sosyo-kültürel anlamlar yüklemiştir. Toplumsal cinsiyet (gender) terimi, kadın ya da erkek tanımına toplumun ve kültürün yüklediği beklentilerin ifadesidir. Bireyi kadınsı ve erkeksi olmak üzere kategorize eden özelliklerinden meydana gelmektedir. (Bayhan, 2013)

Bu anlamlar inşası kadınlar ve erkekler arasında hiyerarşik bir ilişki doğurmuştur. Toplumun, bireyi yönlendirdiği toplumsal kimlik; sosyal yapının düzenleyicisi konumundadır. Bu yüzden öncelikli olarak cinsiyet kavramının toplumun her aşamasında karşılaşılan ve bir materyal haline dönüştüğünü belirtmek gerekmektedir. Toplumsal kimlik, gündelik yaşantı ve davranış modelini belirleyen, toplumla uyumluluğu sağlamak adına sürdürülen bir modeldir. Toplumsallaşma kuramı üzerinden cinsiyet rolünü incelediğimizde; bir dişi ve bir erkek üzerinden iki senaryodan bahsedilmektedir. Birey cinsiyetine uygun senaryo doğrultusunda bebeklik ve çocukluk dönemi geçirmektedir. Rollerle ilişkili beklentiler ve normlar sosyal hayat içinde gerçekleştirilerek öğretilmektedir. Eril ve dişil davranışın sınırlarına aşırı dikkat çekilerek önemine vurgu yapılmaktadır. Toplumsallaşma kuramı biyolojik farklılıklara dayalı olmasından dolayı kadın ve erkek arasındaki hiyerarşiden kaynaklı eşitsizliğin ana nedenine dair kurumsal bir yaklaşıma sahiptir. (Giddens, 2019)

Bu bağlamda bireyin içinde bulunduğu toplum ve cinsiyetin kendi üzerindeki tahakkümü ile psikolojik etkiler meydana gelmektedir. Kişinin toplum tarafından genel olarak maruz kaldığı tutumlar, gündelik hayattaki ilişkileri sosyal psikolojinin etkisi altında gerçekleşmektedir. Sosyal psikolojinin toplumsal cinsiyete yaklaşımı bakımından Eckes ve Trautner, cinsiyeti iki ana başlık üzerinden ele almaktadır. Bunlar birey merkezli ve sosyal kategori olarak adlandırılır. Birey merkezli başlığa baktığımızda kadın ve erkeğin zihinsel yetenekleri, kişilik özellikleri ve aralarındaki farklılıklar incelenmektedir. Sosyal kategori başlığında ise; bireyin düşünce ve davranışları, cinsiyetine bağlı sosyo-kültürel faktörlere odaklanılmaktadır. Kadın ve erkek üzerindeki iş bölümü, inanç ve tutumlar, cinsiyet ile ilişkili sorunlar sosyo-kültürel faktörleri meydana getirmektedir. (Dökmen , 2004)

Bu yüzden cinsiyet rolü denildiğinde, kadınlık ve erkeğin toplum içindeki ifadesi anlaşılmalıdır. Rol terimi tiyatrodan ödünç alınmış sosyolojik bir terimdir. Rol; Bir işte bir kimse veya şeyin üstüne düşen görev olarak tanımlanmaktadır. (<https://sozluk.gov.tr/>, 2021) Kimliğin gerektiği davranışları sergileyerek, toplum içinde gösterilen uyumun sürdürülebilirliği bu rol ile mümkün olmaktadır. Roller annelik, teyzelik, öğretmenlik, babalık gibi kişinin genel durumunu açıklamaktadır. Kadınlara ve erkeklere verilen bu roller, toplumsal cinsiyet rolleri olarak bilinmektedir. Kişilerin bu rollere bağlı kalmaları beklenmektedir. (Dökmen , 2004)

Bu roller ile davranışların benimsenmesi ve uygulanmasında bireyin biyolojik özelliklerinin yatkınlığı önem taşımaktadır. Toplumda kadınlar tarafından oynanan rollerin, kadının biyolojik özelliklerinden kaynaklandığını söyleyen doğacı (naturalistic) kuram, bu söylemin kanıtları olarak kadının fiziksel bakımdan erkekten zayıf oluşu ve doğurganlığı gibi özelliklerini ileri sürmektedir. Dolayısıyla fiziki üstünlüğü nedeniyle erkeğin kadına, doğa ve topluma egemen oluşunu açıklamaktadır. Bu mantıkla toplumsal ilişki ağları kurulmakta ve toplum örgütlenmektedir. (Slattery'den aktaran: Savcı)

Erkeklik rolü, fizyolojik kas gücü ve akılla tanımlanırken, erkek için “savaşan” ve “yöneten” olarak açıklanmaktadır. Kadınlık rolü ise; etken erkek karşısında güç ve akli erkeğe göre kıyaslanarak edilgen olarak ifade edilmektedir. Bu sebeple kadın ve erkek arasındaki cinsellik, etken erkek ve edilgen kadın ilişkisi üzerine kurulmaktadır. Kadının arzulanan bir cinsel nesne olması, erkeğin ise arzulayan bir aktif özne olması olarak açıklanmaktadır. Bu bağlamda, kadın ve erkeğin ilişkisi kadının doğurgan özellik taşıması toplum içinde anne rolüne, erkeğin ise baba rolüne konumlandırılmasıyla sonuçlanmıştır. Ailesini koruyan, evin geçimini üstlenen baba karşısında ev içi duygusal ihtiyaçların karşılanmasından sorumlu bir hiyerarşi oluşturulmaktadır. Burada biyolojik özellikler ile ortaya çıkarılan fakat toplumsal cinsiyetin toplumsal ilişkiye atfedildiği bir kavramsallaştırma yapıldığından söz etmek gereklidir. Kadın ve erkeğin kendine özgü davranışları biçimlerinin onları tahakküm altına alan ve bir form kazandıran eril söylem, bunu biyolojik yeti “doğallık” adı altında topluma yaymaktadır. (Çabuk Kaya, Ural, & Birgül, 2011)

Toplumda kadının algılanış biçimiyle paralellik gösteren cinsiyet rolü; toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını ortaya çıkarmaktadır. Öcelikle yargı nedir diye baktığımızda; “Kavrama, karşılaştırma, değerlendirme vb. yollara başvurularak kişi, durum veya nesnelerin eleştirici bir biçimde değerlendirilmesi, hüküm” olarak belirtilmektedir. (<https://sozluk.gov.tr/>, 2021) Cinsiyet rolüne dair fikir ve inançların insanın gelişim süresi boyunca bizzat deneyimlediği düşüncelerinden meydana gelmektedir. Bu yüzden çevre ile etkileşim halinde olan kişi, tüm deneyimlerine atfetmektedir. Burada hem çevresel etkileşim hem de düşünce biçimiyle doğru orantılı olarak, cinsiyet rolüne dair keskin çizgilerle yargıya varmak mümkündür. Karşı cinsie dair edinimlerle birlikte kişi kendi cinsine dair olan yargıları benimseyerek temsili bir tutum içinde davranmaktadır. Bu davranış kişinin tek taraflı bir bakış açısı geliştirdiği ve kalıp yargılar dediğimiz alışlagelmiş bir tavır benimsemesini doğrulamaktadır.

“Kalıp yargılar, genellikle bilişsel kısa/kestiri yollar (heuristics) olarak işlevde bulunurlar; yani fazla düşünme gerektirmeden, karşılaşılan duruma uygunluğu araştırılmadan, özetle kısa yoldan kabul edilirler. İnsanlar, bireylere karşı kalıp

yargıları doğrultusunda ve genellikle belirsiz ve genelleştirilmiş tepkiler verirler ve bu kalıpyargıların doğru olmayabileceğini genellikle dikkate almazlar.” (Dökmen , 2004, s. 32) “Toplumun, bir grup olarak kadınların ve bir grup olarak da erkeklerin göstermelerini beklediği özelliklere toplumsal cinsiyet kalıp yargıları denilir (Franzoi, 1996). Kadın ve erkek için uygun görülen rol ve faaliyetlere cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargılar, bir cinsiyeti diğer cinsiyete oranla daha az ya da daha çok nitelediği düşünülen özelliklere de cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargılar denilir (Şırvanlı-Özen, 1993).

Bu yargılar toplumda giderek idealize edilmiş kadın ve erkek inanışlarını da beraberinde getirmektedir. Bu idealize edilmiş kadın ve erkek algısı giderek bir inanış hatta bir zorunluluk halini almıştır. Dolayısıyla rol giderek kişiliği, çevresel etkiden bağımsız etkilemektedir. Kişilik; “Bireyin toplumsal hayatı içinde edindiği alışkanlıkların ve davranışların bütünü.” (<https://sozluk.gov.tr/>, 2021) Kişilik oluşumda doğuştan getirilen biyolojik özelliklerin yanı sıra çevresel faktörlerin etkisi de vardır. Dolayısıyla kişilik dediğimiz zaman toplum özelliklerinin yansımaları da beraberinde görülmektedir. “Toplumsallaşma, genel olarak, bireyin içinde yer aldığı grubunun normlarını, değerlerini, tutumlarını ve karakteristik dilini edinmesi yönündeki etkileşim sürecine gönderme yapar. Bu kültürel öğelerin kazanılması sırasında, bireysel kişilik oluşur ve şekillenir.” (Çoştı, 2009) Toplum içi ilişkiler cinsiyet fark etmeksizin bireyde topluma uyum sağlama, toplum ile birlikte hareket etmek gerekliliğini doğurmaktadır. Kadınların durumu değerlendirilirken, içinde yaşadıkları çağda kadın ve erkek arasında karşılaştırma yapmak, eril tahakkümü değerlendirmek, erkeğin elindeki gücü ayrıcalıkları beraber göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Bu yaklaşımın baz alınması zamanmerkezci (chronocentrisme) bir yaklaşımdan uzaklaşmayı gerektirir. Bu yaklaşım tarihsel sıralama ele alınarak değerlendirilen şartları ortaya koymaktadır. Bu tutum, geçmiş bir dönemi, çağdaş feminist değerlere göre yargılamaya yol açabilmektedir. Bu yüzden toplum gözlemindeki yargıları, sınıf farklarını, Batı ve Avrupa toplumlarının değerlerini, zaman ve mekan ayrımı olmadan uygulayan, kültürmerkezci ve Avrupamerkezci (eurocentriste) vb. tutumlardan arınarak değerlendirme yapılması gerekmektedir. (Michel, 1993)

2.3 Güney Kore’de Feminizm ve Feminist Eleştiri

Feminizm, “XVIII. yüzyılda Fransa’da filozoflar ve kadın yazarlarca ortaya atılan ve savunulan, daha sonraki yüzyıllarda her toplumda yandaş bulan, kadının siyasal ve toplumsal haklar bakımından erkekle eşit olması gerektiğini öne süren ve bunu gerçekleştirmeye çalışan akım.” (<https://www.google.com/>, 2021) olarak tanımlanmaktadır. Feminizm; kadın-erkek arasındaki ilişkiyi aile, eğitim, iş dünyası, siyasal hayat, kültür ve tarihe kadar geniş bir yelpaze içinde sorgulayan ve kadın-erkek arasındaki iktidar ilişkisini değiştirmeyi amaçlayan siyasal bir harekettir. Feminizm, kadın-erkek arasındaki ayırmda erkek üstünlüğünü ve erkek merkezli toplumsal normları sona erdirmeyi, yerini kadınsı değerlere ikame etmeyi amaçlayan bir siyasal hareket olarak gelişmektedir. (Çaha, 1996)

Feminizmin başlangıcı, kadın düşünürlerin ve aktivistlerin, Fransız Devrimi'nin kadın algısı sınırlarıyla başlamıştır. Feminizm, ideolojiye ait, siyasal ve sosyal kurumlarda kadınların baskısı ve erkeklerle eşitsiz ilişkilerle ihlal edilen kadın haklarını savunmayı ve gerçekleştirmeyi amaçlayan politik ve sosyal bir harekettir. Feminizm algısındaki en tartışmalı konu, kadınların erkeklerle aynı olmak için mücadele etmesi gereken eşitlik pozisyonu ile; kadınların ve erkeklerin farklı olduğunu kabul etmesi gereken farklılık pozisyonu arasındaki yüzleşmedir. (Lee’den aktaran; Kang, Lee, Min;4) Ayrıca feminist ideoloji, toplumsal ve sosyal alana yönelik özgürleştirici düşüncelerden biri olarak, kadınların mazur kaldığı bireysel korkuların, aslında toplumsal sorunlar olduğunu ortaya koymaktadır. Kadına kişisel sorunuymuş gibi dayatılan ve tek başına altından kalkması-daha doğrusu kalkmaması-beklenen baskı ve korkular, ataerkillik ideoloji konusu kapsamındadır. Feminizm, bu korkuları kadınlar arasında ortak bilinç oluşturarak tartışmaya açmış, erkek egemen toplumun dayatması olan olumsuzlukları milyonlarca kadının yaşadığını ortaya koymuş ve bunlara karşı çözüm yolları önermiştir. (Kabadayı, 2013, s. 89)

1970 yılından itibaren feminist kuramlar; kadın ve erkek arasındaki farkları vurgulamak üzere “Marksist Feminizm” “Radikal Feminizm” gibi kategorilere ayrılmıştır. Marksist feminist savunucular; eşitsizliğin kapitalist ekonomi düzeninden kaynaklandığını; kadının ev içinde olmasına bağlı olarak; kadın emeğinin ücretsiz emek olarak görülmesinden bahsetmektedirler. Ekonomik durum ve sınıf ilişkisinin paralelliği cinsiyete de yansıtılmaktadır. Dolayısıyla ekonomik güç ile ortaya çıkan sınıf ilişkileri, cinsiyet eşitsizliği üzerinde söz sahibi olmuştur. Radikal feminist kuramı ele aldığımızda ise; ataerkillik karşısında kadının bulunduğu pozisyon, kadın bedeni üzerinden hakim olan eril tahakküm ve biyolojik yapıya bağlı roller üzerinden değişmeyen farklılıklara karşı, yeni yollar aramıştır. (Giddens, 2019, s. 112) Marksist feministler cinsiyete göre emeğin bölünmesi üzerinde dururken, radikal feministler cinsellik ve cinsiyet üzerinde yoğunlaşmıştır. “Radikal feminizmin kökenleri sıklıkla, de Beauvoir’ın erkeği “Özne” ve kadını “Öteki” olarak betimleyişinde bulunur.” (Steeves’den aktaran Kabadayı:2013;94)

Genel itibariyle bir önceki savın zayıf noktalarını geliştirmek adına kadına dair eşit derecede kabulleniş oluşturmak, bir dünya yaratmak ve ikili karşıtlığa karşı durmak adına hiyerarşiye karşı çeşitli teoriler geliştirilmiştir. Bunlar; Lezbiyen Feminizm, Sosyalist Feminizm, Kültürel Feminizm, Post modern Feminizm, Trans feminizm, Disiplinlerarası Feminizm, Sosyalist Feminizm, Marksist Feminizm (Kadın Kurtuluş Teorisi), Muhafazakar Feminizm, Manevi Feminizm, Sömürgeci feminizm sonrası, Fransız Feminizmi, Psikanalitik Feminizm, Eko Feminizm (ekolojik feminizm), Cinsel Farklılık Feminizmi, Darvinci Feminizm, Siyah Feminizmi (Umanizm), İslami Feminizm, Anaca feminizmi vb. dir. (<https://namu.wiki/패미니즘>, 2021)

Dönemlere bağlı olarak kadına olan bakış açısı, siyasi hareketlerle bazı değişimler göstermiştir. Sosyal hayat ve kanuni düzenlemeler de kadına bir imtiyaz tanınmaması da buna bir örnektir. Burada imtiyazın erkek gibi haklara sahip olmak veya kadın olarak hakları belirleme olduğundan bahsetmek gerekmektedir. Güney Kore tarihinde kadına dair bakış açısını incelemek için öncelikle sosyal hayatta kadınlara verilen yetki ve konumlandırmalara bakılmalıdır. Güney Kore’de kadınların oy hakkının 1948 yılında ulusal anayasanın 11. maddesine dahil edilmesiyle; “Tüm vatandaşlar kanun önünde eşittir. Siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel hayatın her alanında hiç kimseye cinsiyet, din veya sosyal statü temelinde ayrımcılık yapılamaz ve sosyal özel sınıf sistemi tanınmaz ve hiçbir şekilde oluşturulamaz.” Kadınlar kanun karşısında eşitlik kazanmıştır. (<https://www.law.go.kr>, 2021) Bu anayasal haktan önce hüküm süren Konfüçyüsçülüğün etkisindeki katı bir hiyerarşi ve ataerkil aile yapısının hakim olduğu bir sosyal yapı; kadını ikincil olarak konumlandıran ve sosyal hayatta haklardan mahrum eden bir düşünce yapısından meydana gelmekteydi. Eski Çağ Konfüçyanizm’in kadına bakışının temeli olan “Kadın ve erkeğin yeri ayrı olmalı” anlayışına dayanmaktadır. “Yeki(1), kitabında kadın ve erkeğin yerinin ayrı olması gerektiğine dair fikrini açıklayan üç somut örnek verilmektedir. Birincisi, kadın ve erkeğin oturdukları yer ayrı olmalı; İkincisi, kadın ve erkeğin farklı karakteri olmalı. Bunun dışında kadının erkeğin sözüne itaat etmesi gerektiğini vurgulayan bir bakış açısı da vardı, kadın erkeğin sözüne karşılıksız itaat etmeli ve kadın erkeğe bağlı kalmalı fikri.” (Oh, 1999, s. 72) Konfüçyüsçülüğün temel ilkesi olan kadının kocasına itaatini vurgulamaktadır. Kişinin bireysel özgürlükten ziyade insanlar arasındaki sosyal ilişkiye yaptığı vurguyla; erkekler ve kadınlar arasında birincil ve ikincil olmak üzere cinsiyet ayrımcılığına dair güçlü bir inanç meydana getirmiştir.

Modernizmin etkisiyle hızlı bir değişim gösteren Güney Kore, kadın ve erkek ayrımcılığını sosyal hayatta devam ettirdi. Kadınların oy hakkının resmi olarak Anayasa’ya dahil edildiği dönemde, Kore Ulusal Meclisi’nin toplam 299 üyesinden sadece 6’sı kadınlardan oluşuyordu ve bugüne kadar herhangi bir kadın kabine bakanı olarak atanmamıştı. Kadınlara yüksek eğitim de, iş fırsatlarında bir iyileşmeyi garanti etmedi. Hemşire veya kuaför gibi kadın meslekleri olarak belirlenen işlerle belirli bir kariyerin yanı sıra, kadınlara iş fırsatları eşit olarak verilmedi; özellikle şirket bünyesinde ve iş dışında bırakılan kolej/üniversite mezunu kadınlara istihdam kapsamında eşit haklar sağlanmadı. İkinci Dünya Savaşı’ndan önce ve 1945’ten sonra kurulan kadın hakları grupları varken, bu grupların çoğu 1980’lerin ortalarına kadar kadın haklarında aktif olarak rol oynamadı. Bugün Güney Kore’deki çağdaş feminist hareket, Güney Kore’deki Minjung Undong (민중 운동) veya kitlesel halk hareketine kadar devam edebilmiştir. Minjung Hareketi sayesinde kadın haklarına odaklanma büyüyerek, Japon sömürgeciliğine karşı öğrenciler, işçiler, köylüler ve aydınların desteğini aldı. Bu etki Minjung Feminizmini doğurdu. 1961-1979 yıllarında General Park Jeong Hee rejimi boyunca kadınlar sömürülerek çalıştırıldı. Fabrikalarda iki vardiya arasında paylaşılan işçi yatakhanelerinde yaşamak ve tek katın ikiye bölündüğü fabrikalarda çalışmak gibi kötü çalışma koşullarından muzdariplerdi. Ayrıca kendilerine düşük ücretler ödendi ve cinsel tacize uğradılar. Ekonomik kalkınmaya katkı sağlayan kadınlar, sosyal hayatta bu ayrımcılığa maruz kalıyordu. 1972’de bir kadın, demokratik sendika hareketinin başkanı olarak seçildi. Güney Kore’nin ilk kadın diplomatı Hong Sook-Ja, 1987 seçimlerine girerek ilk kadın başkan adayı oldu ve Kadın Araştırmaları Enstitüsü, Güney Kore’deki kadınlar için ilk üniversite olan Ewha Üniversitesi’nde kuruldu. 1985’te "Ulusal Demokratik Minjung Hareketi ile Birlik İçinde Kadın Hareketi" temalı ulusal bir kadın mitingi düzenlendi. (https://ko.wikipedia.org/대한민국의_여성주의, 2021)

Sosyal hayatta etkin olarak söz almaya başlayan kadınlar 1990’lardan itibaren kendini sinemada göstermeye başladı. Son Hee-jeong (손희정); sinemada feminizm üzerine çalışmalar yapan sinema eleştirmeni olmasının yanında '21. Yüzyıl Kore Sineması ve Milleti' alanında doktora derecesinde çalışmasını tamamlamıştır. 'Feminist Yeniden Başlama', 'Cinsiyet Eşitliği' ve 'Tekrar, Yazma, Dünya' eleştiri yazıları bulunmaktadır. Son’a göre; demokratikleşmeden sonra, Kore filmlerinde kadınlar genellikle 'engelli vücutları olan' olarak tasvir edildi.

En temsili çalışma, 'Çiçek yaprağı꽃잎' (1996) 'da ki Lee Jeong-hyun karakteridir. 1990’larda “planlı filmler” çeken Chungmuro sistemini kuran kadın film yapımcıları ve Choi Jin-sil, Shim Hye-jin ve Kang Soo-yeon gibi seçkin kadın aktörlerin karakterleriyle yenilikler getirdiği bir dönemin başlangıcı oluşturmaktaydı. Kadın karakterin aileye kendini feda etmediği, kendini gerçekleştirmeye öncelik verdiği, işi ve sevgiyi bir arada göğüsleyebildiği temsillerden oluşuyordu. IMF ekonomik kriziyle karşı karşıya kalan Kore, kadın temsiline bir yeniliğe ihtiyaç duydu. Para kazanan, ev işlerine ek gelir getiren bir profil oluşturdu. 2000li yıllarda ise çok farklı bir değişim meydana geldi. Old Boy filminde Oh Dae Su’nun kızı olduğunu bilmediği bir karakter bu dönüşümü göstermiş oldu. Ardından “Şeytani Gördüm-2010” “VIP-2017” gibi yapıtlarla Son; “Kadınlar, gerçekte dövülen, hakaret edilen, öldürülen bir vücut olarak ortaya çıkıyor” eleştirisinde bulundu. 2008 yılında ise Yönetmen Jeon Go-woon’un “Aşk benim İçin Çok Fazla-내게 사랑은 너무 써” filmi; bir lise öğrencisinin, kiralık bir odada sevgilisiyle cinsel ilişki yaşaması ve yan odadaki bir adamın tecavüzüne uğramasını konu alan bir hikayedir. Son, "Aşk Benim İçin Çok Fazla" filminde "cinsel şiddet sahnesinin görsel bir zevk olarak ele almak yerine, cinsel şiddetin meydana geldiği mekanizmayı göstermesi" açısından farklı olduğunu; "Toplumun belirli davranışlara cinsiyete dayalı anlamlar verme şekli hakkında sorular sormak, anlamların içini boşaltmak ve söküp atmak adına" yönetmen Jeon’un “kadın filmi” ifadesinde bulunmuştur. (<https://www.nocutnews.co.kr/>, 2020). Bu filmler, bir yandan kadının mevcut durumunu tartışmaya açarken diğer yandan toplumsal hayatta kadının yaşadığı sorunları gözler önüne sermektedir.

Sosyal hayat içinde eşit haklara sahip konumda olan kadının, ikili ve toplumsal ilişkilerde birçok ayrımcılığa maruz kalması; düşünce temelinde değişimin etkin ve kalıcı biçimde olmadığını göstermektedir. Güney Kore tarihi ve sinema sunumlarında var olan

durumların ve arzu edilen ideaların çelişkisi iki taraflı olarak sunulmaktadır. Kadını bir birey olarak göstermek veya kadını ikincil olarak konumlandırmak, feminist düşünce temelinde ideolojik çarpıklığa dikkat çekmektedir.

2.4 Kim Ki Duk Sinemasında Kadın Sunumu

20 Aralık 1960 doğumlu Güney Koreli yönetmen Kim Ki Duk, çağdaş Asyalı film yönetmenlerinden biri olarak anılmaktadır. Uluslararası birçok film festivalinde ödüller alan yönetmen, 1996-2019 yılları arasında olmak üzere toplam 28 film ve senaryolarıyla Güne Kore Sinema tarihinde ayrı bir yer edinmiştir. Ada filmi; yönetmenin kendi tarzıyla dünya çapında tanınan ilk filmi olmuştur. (<https://ko.wikipedia.org/wiki/>, 2020)

Yönetmen filmlerinde kadınları aşağılayan, cinsel obje olarak gösteren, çıplaklıkla öne çıkardığı karakterlere karşı şiddet uygulayan yapımlarından dolayı sert eleştiriler almıştır. İlk filmi "Timsah" tecavüz temasını işleme, "Kötü Adam" filmi ise kadın karakterin fahişeliğe zorlanması vb. yönetmenin kadın algısıyla ilgili olumsuz bir bakış açısı oluşturdu. "Samaria" filminde ise kadın karakter fuhuşu savunmaktadır. "Mavi Kapı" filminde ise fahişelik yapan bir kız ile üniversite öğrencisi aynı evde kalmaya zorlanmaktadır. "Ada" filmindeki kadın karakter; gündüzleri balıkçılara yiyecek satan, geceleri ise kendi bedenini satmak zorunda kalan, intihar etmek isteyen bir erkeğe cinselliği ile yardım etmektedir. Kim Ki Duk Sinemasında tema olarak kurtuluş ve kadın cinsiyeti bir araç haline gelmektedir. Kurtuluşun hedefi genellikle 'Alt Yaşam'da yaşayan bir adamdır. Bu nedenle, yönetmen Kim'in filmleri, bir kadının bedenini ve öznelliğini sadistçe tüketerek, soyut kurtuluş teması için fedakarlık yapan hamleleri içermektedir. Öte yandan, sanat ve kültür endüstrisi kendisine karşı soğuk ve mesafeli bir tavır göstermiştir. Sinema eğitimi almamış, ilköğretim mezuniyeti bulunan Kim'e karşı bir tepki vardı. Film endüstrisinden bir yetkili, "Yönetmen Kim'in filmleri hakkında başından beri çok fazla konuşmalar olmasına rağmen, kadına yönelik kinayeli ifadeler ve şiddet içerdiği için feminist olarak görüldü" fakat "Rüyadan daha çok rüya tabiri olarak gözükmüyor" dedi. Yönetmen Kim Ki-Duk, PD Notebook'un yapımcılarına bir mesaj göndererek, "Kişisel arzumu hiçbir zaman film yönetmeni pozisyonuyla tatmin etmedim." olarak cevaplamıştır. (<http://www.businesspost.co.kr/>, 2018)

Yönetmenin filmlerinde cinsel içerikli sahnelerin gerçeklik bağlamında sunumu, karakterlerin toplumsal cinsiyet rolleri üzerinden beklenenden farklı tepkiler vermesi, seyircide yıkıcı etkiler meydana getirmektedir. Kadınların cinsel obje olarak görüntülenmesinin ardında, sosyal hayatta yaşanan gerçekleri olduğu gibi yansıtması da yer almaktadır. Kadın karakterler hem ekonomik özgürlük açısından hem de üzerinde eril tahakküm ile mücadele içinde kalan bir konumdadır. Bununla birlikte toplumun önce biyolojik özellikler üzerinden beklenti içinde olması ve erkek karakterin kötülüğünü kadınlık ile bastırması kadının yerine dair derin ve örtülü bir anlatım sunmaktadır. Kim Ki Duk filmlerindeki kadın karakterler kötü işler yapıyor olmalarına rağmen kendinin farkında, mücadeleciler ve duygusal tepkilere esir olmayan kişilik özellikleri sergilemektedirler. Yeniden ayağa kalkma, tüm işleri yapabilme aynı zamanda kadın olarak yaşamayı bir arada götürebilen konumundadırlar. Kadın yan karakter olmasına rağmen ana karakterin bağlı olduğu, yan karakter olmadığında ana karakterin de yok olacağını anlatan gizli özne konumundadır.

2.5 Ada Filminin Toplumsal Cinsiyet Rolü ve Feminist Kuram Açısından İncelenmesi

Ada filmi 2000 yılı yapımı, 90 dakika olup; yönetmen Kim Ki Duk'un yönettiği beşinci filmidir. Venedik Uluslararası Film Festivalinde kendi tarzıyla tanındığı ilk filmidir. Netpac Özel Ödülüne layık görülmüş, Altın Aslan Adayı olarak gösterilmiştir. Senaryosu Kim Ki Duk'a ait film, CJ Entertainment'ın distribütörlüğünde, yapımcısı Lee Eun ve Shim Jae Myeong'dur. (<https://ko.wikipedia.org/wiki/>, 2021)

Oyuncular;

Kim Yoo-seok : Hyun-sik

Seojeong : Hee-jin

Park Seong-hee : Eun-ah

Son Min-seok : Dalsu

Yoon Hee-won : Balıkçı

Jinwon Noh : Balıkçı

Yang Yeongjo : Dedektif

Yang Seung-byeong : Çalışan

Park Jung-gi : Dalgıç

Jae-Hyun Cho : Arkadaş

Jang Hang Line : Orta yaşlı erkek

Filmin Konusu; Seo Jeong, bir balıkçı beldesini işleten sessiz Hee-jin'i canlandırmaktadır. Burada yüzen küçük evler kiralanmakta, müşteriler kara ve şamandıralar arasında gidip gelmektedir. Müşterilere balık tutmak için malzeme satılmaktadır. Yakınlardaki bir genel evden gelen kadınlar misafirlerle birlikte olmaktadır. Hee-jin de müşterilerle zaman zaman birlikte olmaktadır. Bir gün kaçak bir adam olan Hyun-shik (Kim Yoo-seok) tesise gelir ve aralarında bir bağ oluşmaya başlar. Başlangıçtan beri iş ilişkisi içinde olan Hee-jin, Hyun-shik'in sorunlu geçmişiyle ilgilenmeye başlar. Hee-jin, şamandırayı ziyaret ettiğinde Hyun-shik ona sahip olmak ister fakat Hee-jin'in direnciyle karşılaşır. Hee-jin, Hye-shik için genelevi arar ve bir kadın çağırır. Hyun-shik genelev kadınından sadece arkadaşlık ister ve aralarında bir iletişim başlar.

Hyun-shik ile kadın ve Hyun-shik ile Hee-jin arasında gelişen iki ilişki olay örgüsünü harekete geçirir. Hee-jin, Hyun-shik'e bakar, hatta onu iki intihar girişiminden kurtarır. İkinci intihar girişiminde balık kancasını yutmasına rağmen suyun altında onu saklar. Genelev kadını Hyun-shik'i ziyaret etmek isteyince onu kıskanmaya başlar. Bir ziyaret sırasında, Hee-jin fahişeyi Hyun-shik'in yerine boş bir şamandıraya götürerek onu bağlar, ağzını bantlar ve suya düşerek ölümüne yol açar. Ertesi sabah Hee-jin onu boğulmuş olarak bulur ve vücudunu motosikletine bağlı olarak suya atar. Neler olduğunu öğrenmeye gelen genelev yöneticisi, Hyun-shik ile kavga ettikten sonra suya düşer. Hee-jin suda belirir ve onu öldürür. Cinayetlerin ardından Hyun-shik ve Hee-jin'in ilişkisi durur. Hyun-shik tesisten ayrılmak ister ama tekneyi kontrol eden Hee-jin ona izin vermez. Yüzmeye çalıştığında, Hee-jin onu kurtarır ve şamandırasına geri götürür. Bir sabah Hyun-shik tekneye biner ve gitmeye hazırlanır. Hee-jin, vajinasına balık kancaları sokup suya düşerek onu durdurmak için intihara teşebbüs eder. Bu sefer sıra Hyun-shik'tedir ve onu takılı kancalardan kurtarır. Hyun-shik ve Hee-jin, sorunlu ilişkilerine devam ederler.

Bir gün genelev kadınlarından biri, misafir adamın rolex saatini suya düşürerek onu çileden çıkarır. Adam, saati almaları için dalgıçları çağırır. Dalgıçlar, genelev kadını ve yöneticisinin cesetlerini bulurken, Hee-jin ve Hyun-shik konuşmadan şamandırada dinlenmektedir. Şamandıranın motorunu çekip sürüklenen şamandıra görüntüsünün ardından, Hee-jin'in çıplak cesedi bir kayığın içindedir. Hee-jin ölmüştür ama kadınlık vasfı olarak atfedilen ve insana yaşamı bahşeden üreme organı yeşillik içinde gösterilmektedir.

Kadın karakterin sürekli hareket halinde olması, karakterin içinde bulunduğu psikolojiyi anlatmaktadır. Yalnız başına yürümekte, içki içmekte, gelen müşterilerin ihtiyaçlarını karşılamaktadır. İşletmenin ihtiyaçlarını düzenleyen, iç dünyasında kin ve nefret taşıyan biri olarak gösterilmiştir. Ücretinin karşılığında aşağılanmaya maruz kalan kadın karakter bununla tek başına savaşımaktadır. Filmde ataerkil yapı karşısında ikincillik savaşı veren iki kadın karakter, kendi kimliklerini yaşamakla beraber eril tahakkümün doğrultusunda hareket etmek zorundadırlar.

Walby'e göre; (Giddens, 2019, s. 115) ataerkillik, erkeklerin kadınlara hükmettiği, onları ezdiği, sömürdüğü bir toplumsal yapı ve pratikler sistemidir. Buna bağlı olarak kadının boyun eğişinin sebeplerini ev içi üretim, ücretli iş, devlet, erkek şiddeti, cinsellik ve kültür olarak açıklamıştır. Kadın toplumun her aşamasında sömürülmektedir. Filmde hayatını kurtardığı Hyun-shik üzerinde cinsel tatmin sağlayan Hye-jin roller değiştiğinde aynı baskıyı erkek üzerinde göstermektedir. Hee-jin'in gösterdiği bu sahne eril tahakkümü simgelemektedir.

Eril tahakküm; yani erkek baskısı veya erkek hükümdarlığı kendini yaşamın öznesi haline getiren, kadınların karşısına çıkan en büyük engellerden biridir. Kendini gerçekleştirme potansiyelini bir denetim veya bir kontrol mekanizması ile gerçekleştirme mücadelesi kadının tüm yaşamına müdahil olmaktadır. Kadınlık rolü, erkeğin gündelik yaşamını kolaylaştırırken kadına bu sorumlulukları yerine getirme ve sürdürme baskısı oluşturmaktadır. Bunların dışında fiziksel saldırı ve şiddet gibi baskılarla savaşmak zorunda kalan kadın kendi hayatının merkezinde yer alamayacak kadar pasif bir konuma getirilmektedir.

Ataerkil düzenin sürdürülmesi için erkeklerin kadınların üzerinde sağladığı üstünlükler kadını bir zorlama içine hapsedmiştir. Kadın kendi olmak dışında bir erkeğin karısı, ablası, annesi konumundadır. Filmde Hee-jin kurtarıcı, sahiplenici ve korumacı konumundadır. Buradaki duygusal vazifeler maddi ve somut bir getiri göstermediğinden erkeğe göre ikinci plana atılma sebebidir. Bu bağımlılık kadının kendini bir başkası üzerinden ifadesini ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla kendi başına var olamadığını hissetmek zorunda kalan kadın kendine güveni kaybederek bu durumdan kurtulma şansı kalmadığını düşündüğünden gitgide bağımlı hale gelmektedir. Bu bağımlılıkta süregelen şiddet, eril tahakküm sonucu kadının kendini değersizleştirme ve erkek söylemine yenik düşerek onun karşısında korunmaya muhtaç bir hal almasına dönüşür. Şiddet, genellikle ikili ilişkinin var olduğu özel alanda gerçekleşmektedir. (Bourdieu, 2015)

Bu yüzden Hee-jin, Hye-shik'e bağımlı hale gelmiştir. Hye-shik tüm olanlara rağmen ondan kaçıp kurtulmak istemiştir. Kadının emeğini maddi olarak değerlendirmeyen erkek karakter; tüm iletişimde toplumsal rolünden bağımsız bir tavır yerine kadını ikincil konumda tutarak, pasif hale dönüştürmüştür.

Feminist film teorisi baz alındığında; yönetmen, kadını edilgen erkeği etken göstermekte ve diğer filmlerinde olduğu gibi süregelen erkek egemen anlayış içinde değerlendirmektedir. Hee-jin çalışkan, kendi ayakları üstünde duran gerektiğinde kendini koruyan bir kadındır. Genelevden bağımsız olarak cinselliğini hayatta kalmak için araç olarak kullanmaktadır. Bu yüzden erkek tarafından sözlü ve fiziksel şiddete uğramaktadır. Kim Ki Duk, kadınların yaşadıklarını izleyicinin göz ardı edemeyeceği şekilde gözler önüne sermiş, erkeğin kadın olmadan var olamayacağına dikkat çekmiştir. Feminist Film eleştirisine cevap verici niteliktedir. Çünkü Feminist film eleştirisi "Kadının "gerçek" haliyle sinemada neden temsil edilmediği, yer alan kadın karakterlere rağmen,

filmlerde erkek söyleminin nasıl devam ettirildiği, bu söylem içinde kadınların nasıl resmedildikleri ve gerçek yaşamdaki kadın deneyimlerinin filmlerde neden göz ardı edildiği gibi sorunların yanıtını aramaktadır.” (Gledhill’den aktaran Kabadayı:2013;99) Yönetmen tüm soruların cevaplarını yanıtlayacak şekilde sıralı görüntüler kullanmıştır. Ayrıca erkek izleyici bakımından gerçekliğin yansıtılması bir farkındalık oluşturmamış, kadın seyircinin an be an duruma hakimiyet kurmasını sağlamıştır. Bu sayede kadın bilincinin çoğalmasına ve kadın izleyicinin sayıca artmasına katkıda bulunmaktadır.

Sinemada kadını toplumsal rolüne uygun kurtarıcı olarak gösteren yönetmen, Hee-jin’i hem hayat kurtaran hem de kötülüklerden sakınan bir karakter olarak yansıtmaktadır. Kadının, kendini değil diğerlerini düşünen, öncelik sırasında kendine yer vermeyen ve kadınlığını erkek istediğinde sunmaya hazır hali feminist eleştirinin karşı çıkmakta haklı olduğu gerekçeleri doğrulamaktadır. Filmde toplumsal cinsiyet rollerinin sinemadaki yansıması ve kadın-erkek algısına yön veren üretimin durumu anlatılmaktadır. Filmdeki rollerin detaylı olarak incelenmesi için Güney Kore’nin toplumsal ve geleneksel yapısı araştırılmış ve tarihi süreçte toplumsal rollerde bir değişim olmadığı saptanmıştır. Kadın figürü, Konfüçyanist teori ile değerlendiren ikincil ve ötelenen olarak anlatılmaya devam etmektedir. Toplumsal rollere bağlı bir şekilde kadının maruz kaldığı ayrımcılık öğelerinin tümüne filmde rastlanmaktadır. Kadının bu durumla psikolojik olarak mücadelesi onu erkeğe bağımlı hale getiren sistemi özetlemektedir.

3. Sonuç ve Değerlendirme

Feminist film teorisinin karşı çıktığı üzere Ada filmindeki kadın karakter, kadınlığını araç haline getirerek, kendini cinsel bir obje olarak sunmaktadır. Kendi cinselliğini erkek üzerinde güç sahibi olduktan sonra yaşayan, bu arzusunu dile getiremeyecek kadar pasif bir kadını temsil etmektedir. Öte yandan erkek karakterler ise; eril güç’e rağmen kadın karaktere göre güçsüz ve edilgen haldedirler. Kadına ancak bir bedel karşılığında ulaşabilen erkekler, evdeki karısına karşı cinsiyet rolünü yerine getirmekte fakat tek başına olduklarında Hee-jin’e yenilmektedirler.

Hee-jin agresif ve tehlikeli olmasına karşın kendi istekleri doğrultusunda yaşamak isteyen bir kadın olarak karşımıza çıkmaktadır. Filmin kilit noktası kadındır ve gidişata o yön vermektedir. Ancak ağır bedel ödeyen yine kadındır ve eril hegemonyaya kendini teslim etmiştir. Her iki tarafın güçlü ve zayıf yönlerini zincirleme olarak sunan, geleneksel tavırlardan kopmayan bir çalışmadır. Kadını eve hapseden sisteme rağmen ekonomik özgürlüğünü kendi elinde tutan ve bu yüzden tehlike içinde kalan kadının mücadelesini de anlatmaktadır. Cinselliği ile kendini koruyan kadın, sadece bedensel olarak yaptığı paylaşımlarla cinsel obje olarak gösterilmektedir.

Sonuç olarak makalede yapılan incelemeler ile kadının sosyo- kültürel konumuyla birlikte içinde bulunduğu psikolojik ihtiyaçları, uyguladığı fiziksel şiddet, intikam planları ve nefretini kontrolsüzce yaşadığı görülmüştür. Cinsel meta olarak görülen kadın, görevini yerine getirip karşılığını almak istediğinde aşağılayıcı bir şekilde mahrum bırakılmıştır. Bunun üzerine zaten hakkı olan için bir kez daha savaşıyor mağduriyetini yıkıcılıkla koruyacaktır. Oluşturduğu dünyasında çok yönlü şiddete maruz kalması onun vahşi yönünü ortaya çıkarmıştır.

Ada, insanın, evrenin sembolize edilmiş halini göstermektedir. Arka plandaki şamandıralar ve üstündeki açgözlü adamlar, suda akıp giden kadın ve erkekler dünyanın karanlık yüzünü göstermektedir. Gökyüzünün altında görülen bu dünya suyun altında gizlenen karanlığı su ve gökyüzünün birleştirdiği yerde gözler önüne sermektedir. “Yaşadığım tüm neşe, keder, kayıp, kazanç, mutluluk ve sefalet, varlık ve yokluk... Her şey yaşama gücüdür ve üretimdir... Kim Ki-Duk’un bu filmde bahsettiği gibi, "ada" insanları sınırlayan ve dönüştüren bir kader gibi yaşamı çerçevesi ve aynı zamanda insanlığın sembolü olabiliyor. Bu nedenle insanın içindeki ilkel gücü de olabiliyor.” (함, 2020, s. 289). Ada’nın temsili olduğu evrenimiz bizim yaptıklarımızın ötesinde yapacaklarımızı sınırlandırma gücündedir. Dolayısıyla sosyal hareket olarak feminizm aslında kadının özerk kimliğine vurgu, cinsiyet eşitliğine dikkat çekmektedir. Kadınlık sınıf, statü, eğitim düzeyi fark etmeksizin cinsel obje veya ev işi yapan kişi olmasının olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlar doğal ve olması gereken olarak kabul gördüğü için filmde kadının, hayatını idame ettirmesi için yapmak zorunda oldukları toplumsal kimliğine atfedilmiştir. Oysa ki kadın; gördüğümüzün ötesinde işletmeyi çekip çeviren, işi için gereken tüm özelliklere sahiptir. Buna rağmen hem bu sorumluluğu yürütmekte hem de cinsel kimliğinde dolayı erkeklere hizmet de etmektedir. Feminizmin argümanlarından biri olan “erkeğe hizmet eden görevinde olan kadın” a bakış, filmde detaylı şekilde işlenmiştir. Eril tahakküm karşısında kadının sınırlayıcı alanda, toplumsal yargılar çerçevesinde değersizleştirilmesi kadının mücadelesi için sembolik nokta oluşturmaktadır.

Film; kadının sosyolojik ve psikolojik boyutta ev, aile ve iş alanındaki yeri geleneksel tabulara eleştirel bir bakış açısı geliştirmiştir. Kadının toplumsal alanda yaşadığı engeller, mücadeleleri feminist eleştiri doğrultusunda insani özellikler temel alınarak değerlendirme, cinsiyet eşitsizliğini pratikler çerçevesinde dönüştürmek gerekmektedir. Sinemanın görsel gücü sayesinde farklı açılardan bakma fırsatı sunan “Ada” filmi kadının yaşamı boyunca kendi özerk kimliğini kurabileceği, düşünce, duygu ve tutumlar çerçevesinde kadın algısında bir değişim yaratacağı gözlemlenmiştir. Semboller, ifadeler ve davranışlar döngünün nasıl kırılmadığını kalıp olarak toplumsal belleğimize nasıl işlendiğini göstermiştir.

Kaynakça

- Adanır, O. (2003). *Sinemada Anlam ve Anlatım* (2. b.). İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Bayhan, V. (2013, Şubat). Beden Sosyolojisi ve Toplumsal Cinsiyet. *Doğu Batı Üç Aylık Düşünce Dergisi*(63), s. 153.
- Bourdieu, P. (2015). *Eril Tahakküm*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Çabuk Kaya, N., Ural, H., & Birgül, M. (2011). *Toplumsal Cinsiyet ve İnsan İlişkileri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları.
- Çaha, Ö. (1996). *Türkiye'de Sivil toplum ve Kadın*. Konya: Vadi Yayınları.
- Çimen, Ü., & Öztürk, Y. (2021). Kapitalizmin Eleştirisini Sinema Filmleri Üzerinden Okumak: Şampiyonlar Filmi Örneği. *INSAC Advances in Social and Education Sciences*, 177-192.
- Çoştı, Y. (2009). Toplumsallaşma Kavramı Üzerine Sosyolojik Bir Değerlendirme. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 119.
- Dökmen, Z. (2004). *Toplumsal Cinsiyet- Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Duby, G., & Perrot, M. (2005). *Kadınların Tarihi Ana Tanrıçalardan Hıristiyan Azizelere* (Cilt 1). (A. Fethi, Çev.) İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Giddens, A. (2019). *Sosyoloji Başlangıç Okumaları* (7. b.). (G. Altaylar, Çev.) İstanbul: Say Yayınları.
- <http://www.businesspost.co.kr/>. (2018, 03 07). 2021 tarihinde <http://www.businesspost.co.kr/>: http://www.businesspost.co.kr/BP?command=mobile_view&num=75043 adresinden alındı
- <https://ko.wikipedia.org/>. (2020, 12 12). <https://ko.wikipedia.org/wiki/%EC%97%AC%EC%84%B1%EA%B4%80%EA%B0%9D%EC%98%81%ED%99%94%EC%83%81> adresinden alındı
- <https://ko.wikipedia.org/wiki/>. (2020). [https://ko.wikipedia.org/wiki/%EC%84%AC_\(2000%EB%85%84_%EC%98%81%ED%99%94\)](https://ko.wikipedia.org/wiki/%EC%84%AC_(2000%EB%85%84_%EC%98%81%ED%99%94)) adresinden alındı
- <https://ko.wikipedia.org/wiki/>. (2021). [https://ko.wikipedia.org/wiki/%EC%84%AC_\(2000%EB%85%84_%EC%98%81%ED%99%94\)](https://ko.wikipedia.org/wiki/%EC%84%AC_(2000%EB%85%84_%EC%98%81%ED%99%94)) adresinden alındı
- https://ko.wikipedia.org/wiki/%EB%8C%80%ED%95%9C%EB%AF%BC%EA%B5%AD%EC%9D%98_%EC%97%A3%BC%EC%9D%98 adresinden alındı
- <https://namu.wiki/%ED%8E%98%EB%AF%B8%EB%8B%88%EC%A6%98> adresinden alındı
- <https://sozluk.gov.tr/>. (2021). <https://sozluk.gov.tr/>: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- <https://sozluk.gov.tr/>. (2021). <https://sozluk.gov.tr/>. adresinden alındı
- <https://sozluk.gov.tr/>. (2021). <https://sozluk.gov.tr/>: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- <https://tr.wikipedia.org/wiki/Anaerkillik>. (2021). <https://tr.wikipedia.org/wiki/Anaerkillik> adresinden alındı
- <https://www.google.com/>. (2021). <https://www.google.com/search?q=feminizm+nedir&oq=&aqs=chrome.2.35i39i362l8...8.452868303j0j15&sourceid=chrome&ie=UTF-8> adresinden alındı
- <https://www.law.go.kr/>. (2021). <https://www.law.go.kr/lsInfoP.do?lsiSeq=61603#0000> adresinden alındı

<https://www.nocutnews.co.kr/>. (2020, 04 22). <https://www.nocutnews.co.kr/>: <https://www.nocutnews.co.kr/news/5331880> adresinden alındı

<https://www.worldhistory.org/>. (2021). <https://www.worldhistory.org/>: https://www.worldhistory.org/Venus_Figurine/ adresinden alındı

Kabadayı, L. (2013). *Film Eleştirisi Kuramsal Çerçeve ve Sinemamızdan Örnek Çözümler*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Kırımlı, P. (2014). *Sosyal Antropoloji*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi.

Michel, A. (1993). *Feminizm*. (Ş. Tekeli, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.

Mükerrem, Z. (2012). *Sinematografi Üzerine Düşünceler, Kuram ve Uygulamalar*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Oh, E. (1999). Konfüçyanizm'de Kadına Bakış ve Kore'de Konfüçyanizm. *Milli Folklor*, 6, 72-74.

Savcı, İ. (1999, 1 1). Toplumsal Cinsiyet ve Teknoloji. *A.Ü Siyasal Bilgiler Fakültesi*, s. 130.

Sultana, A., & Albay, T. (2019, Nisan). Ataerkillik ve Kadının İkincilliği; Kuramsal Bir Analiz. *e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi*(1(23)), 417-427 (418).

Yalçınkaya, P. (2009, Ekim). Arkeoloji ve Sanat Tarihi Eski Anadolu Uygarlıkları Paleolitik Çağ (Eski Taş Çağı/Yontma Taş Çağı). *T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Kültür Portalı Projesi*, 32-33. Ankara: Kültür Turizm Bakanlığı.

Yoon, H. (2014). *Semiotics Study of Female Image of the era of Postfeminism - Simultaneous Movie Poster in Korea and the U.S.* Kroea: Korean Society of Design TrendsKorea Design ForumKorea Design Forum No. 44.

강, 옥., 이, 학., 민경은, 경., Kang , K.-G., Lee , L.-r., & Min Kyung-eun, K.-e. (2018, 09 17). 국내 페미니즘운동의 여론 변화조사 및 특징적 요소분석. *Investigation of changes in public opinion and analysis of characteristic elements of the feminist movement in Korea-using big data analysis methods*. Seoul, South Korea. 2021 tarihinde alındı

함, 충. (2020). 영화에서의 공간적 배경설정 및 의미작용에 관한 연구 -김기덕 영화에서의 주제, 내용,인물과의 관련성을 중심으로-. *현대영화연구*, 42, s. 289.

Dr. Fahrettin Koca'nın 14 Mart Tıp Bayramında Sağlık Çalışanlarına Yazdığı Mektubun Söylem ve İçerik Analizi

Nurşen KISIK¹

¹Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, nursenksk@gmail.com, 0000-0001-9681-9720

Özet

Dil yalnızca bir iletişim aracı değil, çok yönlü bağıntıları içerisinde bulunduran açık ve esnek bir sistemdir. Bireylerin düşüncelerine, değerlerine, eylemlerine, ideolojilerine, davranış ve tutumlarına söylem aracılığı ile ulaşılabilmektedir. Söylem, sosyal gerçekliklere ve toplumlara ilişkin bilgi vermektedir. Her söylem bir gerçeklik üretir ve bu nedenle söylemler ile üretilen gerçeklikler mevcuttur. Bireyler arasında söylem, süreç olarak başlayarak son bulan ve iletişim çerçevesinde bireylerin düşüncelerinin, duygularının karşı tarafa aktarılmasıdır. Söylem analizi: Bireylerin düşüncelerini, davranışlarını, ideolojilerini belirten söylemlerini sosyal bağlamda incelemeyi amaçlamaktadır.

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan söylem analizi yöntemi ile Sağlık Bakanı Dr. Fahrettin Koca'nın 14 Mart Tıp Bayramında sağlık çalışanlarına yazdığı mektubun retorik unsurları, doğal dil kullanımı ve gündemi nasıl ele aldığı analiz edilecektir. 10 Temmuz 2018 tarihinden bu yana Sağlık Bakanı olarak görevini sürdüren ve aynı dönem içerisinde Covid19 ile mücadelede sağlık çalışanları ile en büyük görevi üstlenen; sağlık çalışanlarının ve halkın daima açıklamalarını merakla beklediği Dr. Fahrettin Koca'nın sağlık çalışanlarına pandemi döneminde yazmış olduğu mektup incelemeye değer görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Söylem, Dr. Fahrettin Koca, 14 Mart Tıp Bayramı

Dr. Discourse and Content Analysis of Fahrettin Koca's Letter Written to Health Care Professionals on 14 March Medicine Day

Abstract

Language is not just a means of communication; it is an open and flexible system that contains language multi-directional relations. Individuals' thoughts, values, actions, ideologies, behaviors and attitudes can be reached through discourse. Discourse gives information about social realities and societies. Every discourse produces a reality and therefore there are realities produced by discourses. Discourse between individuals is the transfer of thoughts and feelings of individuals to the other party within the framework of communication, which begins and ends as a process. Discourse analysis aims to examine the thoughts, behaviors and discourses of individuals in the social context.

In this study, with the discourse analysis method, which is a qualitative research method, Health Minister Dr. The rhetorical elements, the use of natural language and the way he handled the agenda will be examined in the letter written by Fahrettin Koca to the healthcare professionals on the 14 March Medicine Day. Continuing his duty as the Minister of Health since 10 July 2018 and undertaking the biggest task with the health workers in the fight against Covid19 in the same period, Dr. The letter written by Fahrettin Koca to healthcare professionals during the pandemic was deemed worthy of examination.

Key Words: Discourse, Dr. Fahrettin Koca, 14 March Medicine Day

Atıf için,

Kısık, N. (2022). Dr. Fahrettin Koca'nın 14 Mart Tıp Bayramında Sağlık Çalışanlarına Yazdığı Mektubun Söylem ve İçerik Analizi. *Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 4(1), 21-30.

1. Giriş

Dil yalnızca bir iletişim aracı değil, çok yönlü bağıntıları içerisinde bulunduran açık ve esnek bir sistemdir (Çelik ve Ekşi,2013). Toplumsal alanda metin, konuşma, görsel veya işitsel sanat, görsel işaretler (jest ve mimikler) gibi araçlar vasıtasıyla bir veya daha fazla kişiye hitap etmek, bilgi vermek ya da yönlendirmek gibi amaçlar ile söylem karşımıza çıkmaktadır (Güngör,2020). İçinde yaşadığımız çağ söylemin önemini vurgulamaktadır. Söylem yaklaşımı psikoloji, siyasi, ekonomi, eğitim, medya gibi sosyal yaşamın tüm alanlarında kullanılmaktadır (Çelik ve Ekşi,2013). Disiplinlerarası ortak nokta olan söylem sosyal alanda artarak kullanılmaktadır (Sözen,2014).

Her söylem bir gerçeklik üretir ve bu nedenle söylemler ile üretilen gerçeklikler mevcuttur (Sözen,2014). Söylem, sosyal gerçekliklere ve toplumlara ilişkin bilgi vermektedir (Sözen,1999). Söylemler yazılı metin veya konuşma şeklinde olabildiği gibi görsel işaretlerde söylem olarak kabul görmektedir (Doyuran,2018). Hatta siyasi ya da ekonomik sebepler nedeni ile baskı altında olan toplumların sessizliği de bir söylemdir (Sözen,1999). Söylem analizi: Toplumsal ilişkiler, meseleler, kimlikler gibi sorulara dilin fonksiyonel ve yapısal taraflarını analiz ederek bağlam çerçevesinde cevap aramaktadır (Ercan ve Danış,2019).

Bu çalışmanın temel amacı Covid19 pandemi sürecinde ön saflarda mücadele gösteren Sağlık Bakanı ve sağlık çalışanları arasındaki iletişimi anlamak ve gerek bir bakan olarak gerek bir hekim olarak Koca'nın sağlık çalışanlarına tıp bayramında yazdığı mektubun olumlu ve olumsuz retorikleri, doğal dil kullanımı, tıp bayramında gündemi nasıl ele aldığı analiz edilecektir. Elde edilen bulgular ile Fahrettin Koca'nın mesaj üretimindeki kelime dağarcığına, mesajlarındaki anlam içeriklerine, hitabetini hangi amaç ile ne şekilde gerçekleştirdiğine ulaşılması hedeflenmektedir.

2. Teorik Çerçeve

2.1 Söylem

Toplumsal alanda metin, konuşma, görsel veya işitsel sanat, görsel işaretler (jest ve mimikler) gibi araçlar vasıtasıyla bir veya daha fazla kişiye hitap etmek, bilgi vermek ya da yönlendirmek gibi amaçlar ile söylem karşımıza çıkmaktadır (Güngör,2020). Söylem yaklaşımı psikoloji, siyasi, ekonomi, eğitim, medya gibi sosyal yaşamın tüm alanlarında kullanılmaktadır (Çelik ve Ekşi,2013) bireylerin düşüncelerine, değerlerine, eylemlerine, ideolojilerine, davranış ve tutumlarına söylem aracılığı ile ulaşabilmektedir (Keskin,2015). Söylem, sosyal gerçekliklere ve toplumlara ilişkin bilgi vermektedir (Sözen,1999). Söylemler yazılı metin veya konuşma şeklinde olabildiği gibi görsel işaretlerde söylem olarak kabul görmektedir (Doyuran,2018). Hatta siyasi ya da ekonomik sebepler nedeni ile baskı altında olan toplumların sessizliği de bir söylemdir (Sözen,1999). Foucault'a göre evrensel söylem yoktur. Sözcüklerin anlamları kimin söylediğine, nerede, ne amaçla ve kimin için söylediğine göre değişim göstermektedir (Güngör,2020). Bu bağlamda değişkenlik kavramı söylemin ana unsurlarından biridir (Çelik ve Ekşi,2013).

Türkiye'de söylem terimi ilk defa Türkçe Sözlüğün 1983 yılındaki 7. Baskısında yayımlanmıştır (Kantar,2018). Güncel Türkçe Sözlükte söylem: Söyleyiş, söyleniş, sesletim, telaffuz olarak açıklanmıştır (TDK,2011).

2.2 Söylem Kuramları

2.2.1 Yapısalcılık ve Söylem

Geçerliliğini yitirmekte ve önemini kaybetmekte olan varoluşçuluğun yerini alan bir düşünce akımı olarak Saussure tarafından 1950'li yıllarda Fransa'da yapısalcılığın temelleri atılmıştır. Bu fikir akımının öncülerinden olan Saussure dilin yapısı ve sistemine odaklanır (Çelik ve Ekşi,2013). Yapısalcılık yaklaşımına göre dilin arkasında bir yapı mevcuttur ve söylem bu yapıdan yola çıkarak anlam kazanır ve gerçeklik üretir. Rönesans kaynaklı hümanizm eleştirisi olan yapısalcılık yazarı yok saymaktadır. Yapısalcılık dünyanın kendisinden ziyade onu anlamaya çalışan kişilerin onu nasıl anlamlandırdıklarını bulma amacı güder (Sözen,1999). Söylemi araştırma alanı olarak gören fikir akımlarından ilkidir (Kantar,2018).

2.2.2 Postyapısalcılık ve Söylem

Yapısalcılığın zaman içerisinde maruz kaldığı eleştiriler postyapısalcılığın temellerinin atılmasını sağlamıştır. Postyapısalcılık, metni merkezine alan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda metni anlamlandıran yazar değil okuyucudur. Birden fazla okuyucu olduğu için de metnin birden fazla anlamı bulunmaktadır. Her okuma aynı zamanda yazmadır. Yazar bu yaklaşımda bir güç kaynağı değildir. Bu yaklaşım yapısalcı yaklaşımın aksine okuyucuyu ön plana çıkarmaktadır. Yapısalcılık yazarı yok saymaktadır, postyapısalcılık ise yazarı yok saymanın yanında metni ve okuyucuyu merkeze almaktadır (Sözen,2014).

2.3 Söylem Analizi

Söylem analizi, yöntem bilim ve kavramsal öğelerden oluşan sosyal yaşama dair bir bakış açısı olup söylem üzerine düşünme ve söylemi verileştirme yöntemi şeklinde tanımlanır. Söylem analizi en yalın tanımı ile dilin çözümlenmesidir fakat bu çözümlenme yalnızca dilsel unsurların basit bir çözümlenmesi değildir. Bunun yanında anlatımın sözdizimsel, anlambilimsel, göstergebilimsel

sınırlarından öteye geçerek anlam ve içeriğin sosyal ve kültürel bağlam içerisinde analiz edilmesidir (Çelik ve Ekşi,2013). Söylem analizinde amaç bireylerinin düşüncelerini, davranışlarını ve ideolojilerini belirten söylemlerini sosyal bağlamda incelemektir (Güngör,2020). Söylem analizi: Toplumsal ilişkiler, meseleler, kimlikler gibi sorulara dilin fonksiyonel ve yapısal taraflarını analiz ederek bağlam çerçevesinde cevap aramaktadır (Ercan ve Danış,2019). Söylem analizi, eleştiriyi kullanarak kişilerin veya kurumların otoriteye ulaşmak ve ideolojilerini yaymak için dili nasıl kodladığına da odaklanmaktadır (Çelik ve Ekşi,2013).

2.4 Tıp Bayramına Genel Bir Bakış

14 Mart 1827 tarihi Osmanlı Döneminde ‘Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane’ okulunun kuruluş günü aynı zamanda ilk modern tıp eğitiminin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. İlk kez 1919 yılında 1. Dünya Savaşı sırasında İstanbul işgal altında iken tıbbiyeliler tarafından manda ve himayeyi protesto etmek amaçlı Haydarpaşa’da kutlanmıştır. Bu bağlamda bakıldığında 14 Mart Tıp Bayramı mesleki bir günü kutlama amacının yanında bağımsızlık ve mücadele ile fedakarlığın sembolü olarak karşımıza çıkmaktadır. Yalnızca ülkemizde kutlanmasından dolayı ulusal bir nitelik taşımaktadır. Günümüzde ise tıbbi alanda çalışanların görev sorunlarının konuşulduğu, bilime sunulan katkıların ödüllendirildiği anma ve kutlama günü olarak devamlılığını sürdürmektedir (Altıntaş,2008).

3.Gereç ve Yöntem

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nitel araştırma yöntemi olan söylem ve içerik analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir.

3.2 Örneklem

Çalışmada Dr. Fahrettin Koca’nın 14 Mart 2021 Tıp Bayramında yazdığı mektubun doğal dil kullanımı, olumlu ve olumsuz retorikleri ve gündeme olan yaklaşımı incelenmiştir.

3.3 Veri Toplama Araçları

Dr. Fahrettin Koca’nın 14 Mart 2021 Tıp Bayramında sağlık çalışanlarına yazdığı mektupta kullanmış olduğu dilin özellikleri Bardin’in yıldız falı içerik analizi tekniği ve Van Dijk’in eleştirel söylem analizi yöntemi ile belirlenmiştir.

3.3.1 Van Dijk’in Eleştirel Söylem Analizi

Van Dijk’e göre eleştirel söylem analizi: Hakimiyet, otorite, hegemonya, gelenek, toplumsal eşitsizlik ve yapı gibi konular üzerinde çalışan disiplinlerarası bir yöntemdir (Doyuran,2018). Eleştirel söylem analizinin önemli temsilcilerinden olan Van Dijk söylem yapılarını: Argüman, retorik figürler, sözel tarz, öykü anlatma, olumsuz davranışlara vurgu ve alıntı şeklinde tanımlamıştır (Van Dijk,1993).

Eleştirel söylem analizi: Medyatik, ırkçı, siyasi, cinsiyetçi ve otoritenin meşrulaştırıldığı söylemleri analiz eden, farklı bakış açıları ve farklı yaklaşımları temel alan çok disiplinli araştırmalara olanak sağlayan bir metottur. Söylemde yer alan otorite, egemenlik, ayrımcılık üzerindeki yapısal ilişkiyi inceleyerek ideolojiyi ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu yönü ile de diğer söylem analizi çeşitlerinden ayrılmaktadır (Güngör,2020). Eleştirel söylem analizi, toplumsal meselelere odaklanarak egemen ideolojileri toplum yararına dönüştürmeyi amaçlamaktadır (Ercan ve Danış,2019).

Eleştirel söylem analizi gizli olan anlamı açığa çıkarmayı amaçlamaktadır (Doyuran,2018). Söylem içerisindeki gizli kalan anlamı açığa çıkarmak için de tarihi sürece ve olay örgüsüne hakim olarak kültürel bağlamda ele almak gerekmektedir.

3.3.2 Bardin’in Yıldız Falı İçerik Analizi Tekniği

Bardin’in “Yıldız Falı” içerik analizi kitle iletişim alanında yapılmış çalışmalardan biridir. Yıldız falı tekniğine göre metinde yer alan mevcut kelimelerin (O), farklı kelimelere (V) oranlanması metnin vokabüler zenginlik düzeyini belirlemektedir.

Vokabüler birimler çözümlemesi ile amaç sözcükler ve araç sözcüklerin kullanım sıklığı sonucu nitel bir analiz yapılabilmektedir. Anlam taşıyıcı olarak isim, fiil, sıfat gibi amaç sözcükleri; işlevsel olarak zarf, edat, zamir, bağlaç gibi araç sözcükleri tanımlamaktadır. Bu yöntem ile yazarın metindeki sözcük repertuarı belirlenmiştir (Kantar,2016).

4.Bulgular

4.1. Dr. Fahrettin Koca’nın Mektubunda Doğal Dil Kullanımı

Bu çalışmanın doğal dil kullanımı Yıldız Falı içerik analiz tekniği ile elde edilmiştir. ‘‘Böylelikle sentaksa ve sözcüklere ilişkin analizde, anlam öğelerinin sınıflaması, sayımı ve anlamın belirtenleri üstünde durulmuştur. Burada yapılacak olan analizler

ile mesajın kodu (vokabüler, gramer özellikleri, anlam birimleri) incelenecektir. Bu yolla mektubun, kelime hazinesi ortaya çıkartılmıştır. Bardin'in formülünü metne uygularken; sayı ve tarih ifadeleri sayım dışında tutulmuştur. Birleşik yazılmayan deyimler ve birleşik ifadeleri oluşturan kelimeler ayrı ayrı sayılmıştır. Aynı kökten üretilmiş olsa da anlamı ya da cümle içindeki işlevi farklılaşan kelimeler ayrı olarak hesaplanmıştır. Sesteş kelimeler ise anlamsal ayırım gözetilmeden aynı terim olarak kabul edilmiştir'' (Kantar,2016:125). Dr. Fahrettin Koca'nın mektubunun istatistiksel verileri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Fahrettin Koca'nın Mektubunun Tek Parça İstatistiği

Sayfa	2
Sözcük	610
Karakter (Boşluksuz)	4929
Karakter (Boşluklu)	4305
Paragraf	15
Satır	80
Terim Sayısı	610
Terim Çeşidi	351

Fahrettin Koca'nın mektubundaki sözcükler (610), farklı sözcükler (351), sayfa sayısı (2), paragraf sayısı (15) ve satır sayısı (80) tek parça halinde Tablo 1'de sunulmuştur. Mevcut sözcüklerin, farklı sözcüklere oranı ile nihai sonuca ulaşılmıştır. Fahrettin Koca'nın dil zenginliği Tablo 1'de analiz edilerek mesaj üretiminin temel dağarcığına ulaşılmıştır.

Çözömlenen mektupta 610 sözcük bulunmaktadır. Mevcut sözcüklerin (610), farklı sözcüklere (351) oranı (O/V) 1,73 olarak bulunmuştur. Bu oran Fahrettin Koca'nın mektubunda tekrar düzeyinin düşük olduğunu ve dil yapısının zenginliğini ortaya çıkarmaktadır. Fahrettin Koca'nın mektubunun vokabüler zenginlik düzeyi Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Fahrettin Koca'nın Mektubunun Vokabüler Zenginliği

Terim Türü	Terim Sayısı (O)	Terim Sayısı Oranı %	Terim Çeşidi (V)	Terim Çeşidi Oranı %	O/V
İsimler	308	%60,8	175	%57,9	1.76
Fiiller	127	%25,0	96	%31,7	1.32
Sıfatlar	71	%14,0	31	%10,2	2.29
Amaç Sözcük Toplam	506	%100	302	%100	1.67
Zamirler	35	%33,6	12	%24,4	2.91
Zarflar	35	%33,6	22	%44,8	1.59
Bağlaçlar	22	%21,1	6	%12,2	3.66
Edatlar	12	%11,5	9	%18,3	1.33
Ünlemler	0	%0	0	%0	0
Araç Sözcük Toplam	104	%100	49	%100	2.1
Toplam	610	%100	351	%100	1.73

Temel kelime hazinesi açısından mektupta amaç sözcüklerden isimlerin (308 defa), fiillerin (127 defa) ve sıfatların (71 defa) kullanıldığı görölmektedir. Fahrettin Koca'nın mektubunda araç sözcüklerden (104) daha çok amaç sözcüklerin (506) tercih edilmesi sağlık çalışanlarına verilmek istenen mesajın yinelenerek kalıcı bir etki bırakması istendiği görölmektedir. Amaç sözcüklere ağırlıkla yer vermesi Fahrettin Koca'nın mesajların içeriğine daha çok önem verdiğini göstermektedir. En sık kullanılan amaç sözcüklerin dağılımı ve kullanım sıklığı Tablo 3'de detaylı bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 3: Bakan Koca'nın Konuşmasında En Sık Kullandığı Amaç Sözcüklerin Dağılımı

Sıra	İsim	Frekans	Fiil	Frekans	Sıfat	Frekans
1	Hayat	15	Olmak	19	Bir	12
2	Sağlık	10	Etmek	7	Her	7
3	İnsan	8	Vermek	5	Bu	4
4	Emanet	6	Bırakmak	4	Tüm	4
5	Meslek	6	Bilmek	4	Dolu	3
6	Kalp	6	Yapmak	3	Güzel	3
7	Merhamet	5	Atmak	2	O	3
8	Meslektaş	4	Duymak	2	Zor	2
9	Mücadele	4	Etkilenmek	2	Büyük	2
10	Hasta	4	Yaşamak	2	Acil	2

Fahrettin Koca'nın mektubundaki amaç (506) sözcüklerin kullanım sıklığına bakıldığında: İlk sırada isimler (308) daha sonra fiiller (127) son olarak ise sıfatlar (71) kullanılmıştır. Fahrettin Koca'nın mektubunda en fazla yer verdiği isim 'Hayat' (15 kez), fiil 'Olmak' (19 kez), sıfat 'Bir' (12 kez) şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bu sonuçtan anlaşılacağı gibi Fahrettin Koca'nın nitelediği ve konuşma içerisinde yer verdiği **"Zor ve bir o kadar da kutsal bir göreve talipsiniz. Ağrıya ilaç, yaraya merhem olmak, cerahata neşter vurmak zorundasınız. Üstü açılanı örtmek, düşeni kaldırmak, ağlayanı güldürmektir misyonunuz. Her an ve mekanda, her hal ve şartta hiç tereddüt göstermeden hayata uzanan elsiniz hepiniz"** sözcükleriyle sağlık çalışanlarının görevinin kutsallığı, insan hayatının önemi ve sorumluluk bilinci hatırlatılmak istenmektedir. Koca'nın mektubundaki araç sözcüklerin dağılımı ve kullanım sıklığı ise Tablo 4'de detaylı bir şekilde sunulmuştur.

Tablo 4: Bakan Koca'nın Mektubunda En Sık Kullandığı Araç Sözcüklerin Dağılımı

Sıra	Zamir	Frekans	Zarf	Frekans	Edat	Frekans	Bağlaç	Frekans
1	Siz	13	En	7	İçin	3	Ve	16
2	Biz	6	Daha	5	Kadar	2	Da	3
3	Kendi	3	Çok	2	Gibi	1	Ama	2
4	Hiçbiri	2	Hep	2	Sadece	1	Ki	1
5	Kimimiz	2	Yine	1	Ancak	1	Hatta	1
6	Hepiniz	2	Ağır	1	Rağmen	1	Şekilde	1
7	Diğerimiz	1	Asla	1	Ötürü	1	-	-

Bakan Koca'nın mektubundaki araç sözcüklerin doluluk oranı incelendiğinde: İlk sırada zamirler (35 defa) ve zarflar (35 defa) daha sonra bağlaçlar (22 defa) ve son olarak da edatlar (12 defa) yer almaktadır. Koca'nın mektubunda araç sözcüklerden 'Siz' (13 defa) kişi zamiri, 'Ve' (16 defa) sıralama bağlacı, 'En' (7 defa) miktar zarfı, 'İçin' (3 defa) edatı diğer kullanılan araç sözcükler olarak görülmektedir. 'Ve' bağlacının 16 defa kullanımı verilen mesajların birbiriyle ne kadar ilişkili olduğunu ve bağlayıcılık açısından hitabetinin ne kadar zengin olduğunu göstermektedir. Bakan Koca kurumsal kimliği ile sağlık çalışanlarına hitap ederken sorumluluk bilincini hatırlatmak istediğinde 'Siz' kişi zamirini (13 defa) kullanmaktadır. Siz kişi zamirini aynı zamanda ötekileştirme kanalı kullanarak minnet ve şükran duygularını toplum ve kendi adına ifade etmek için kullanmıştır. Mesleki olarak ortaya konulan mücadelede birlik ve beraberlik nitelenmek istendiğinde ise 'Biz' (6 defa) kişi zamiri ön plana çıkmaktadır. Metinde araç sözcüklerin kullanımı ile anlatım gücünü ve söylemin etkisini artırmak istediği görülmektedir. Koca'nın mektubunda kullandığı fiil kiplerinin sıklığı Tablo 5'de aşağıda sunulmuştur.

Tablo 5: Fahrettin Koca'nın Mektubunda Kullanılan Fiillerin Çekim Kipleri

Kipler	Frekans		Kullanım Alanı
	Terim Sayısı	Terim Oranı	Dinleyicinin Üzerinde
Emir Kipi	0	%0	Öğüt
Mastar Kipi	6	%15,7	Sonuç
Geçmiş Zaman	15	%39,4	Olup Bitmiş Şeyler
Şimdiki Zaman	6	%15,7	Durum
Gelecek Zaman	7	%18,4	Kesin Gelecek
Şart Kipi	4	%10,5	Olası Gelecek
Fiil Kipi	38	%100	

Bakan Koca'nın kullanmış olduğu fiillerin zamanları incelendiğinde: Sırasıyla geçmiş zaman (15 defa), gelecek zaman (7 defa), şimdiki zaman (6 defa), mastar kipi (6 defa) ve şart kipi (4 defa) yer almaktadır. En çok geçmiş zaman kullanılarak mesleki kimliğin mazisi ve bu zorlu pandemi sürecinde yapılan fedakarlıklar ile kazanılan başarılar vurgulanmaktadır. Buradan yola çıkılarak geçmiş zamanda gerçekleşen hadiselerin halen Bakan Koca'nın gündeminde sıklıkla yer aldığı, geçmişin hatırlandığı şeklinde bulgular elde edilmiştir. Şimdiki zaman ile geçmişte elde edilen başarıların ve yaşanmakta olan pandemi sürecinin devam ettiği belirtilmektedir. Bununla beraber gelecek zaman ile sağlık çalışanlarına ümit ve moral vermek amaçlanmaktadır. Şart kipi ise ulaşılmak istenen başarılarla ve güzel günlere ancak fedakarlıklar ve gayretler sonucu ulaşılabilceği koşulları kullanarak kullanılmıştır. Mesleki emeğin karşılığını dua, sevgi, gülen yüz olarak belirtmekte ve bu ödülün alınmasını gayretli çalışmaya bağlayarak söyleminde şart kipine yer vermektedir. Emir kipi kullanılmamıştır fakat: **“Merhamet şiarınızdır, şiarınız olmalıdır.”**, **“Vicdanımız her daim diridir, diri olmalıdır.”** söylemlerinde gereklilik kipi aracılığı ile emir ifadeleri görülmektedir.

4.2 Bakan Koca'nın Mektubunda Kullandığı Retorik

Fahrettin Koca'nın mektubunda yer verdiği olumlu ve olumsuz retorikleri ortaya çıkarmak için mektubunda hitap ettiği kişiler ve hedef kitle analiz edilerek hitabını hangi duygularla gerçekleştirdiği saptanmıştır. Tablo 6'da Koca'nın hitap ettiği kişiler ve gruplar belirlenmiştir. “Hitaplarda kullanılan olumlu tekrarlar (+) işareti ile gösterilirken olumsuz tekrarlar ise (-) imi ile gösterilmiştir. Ortaya çıkan duygu değerleri ise kullanılan söz dizimine bağlı olarak sempati/antipati olarak belirlenmiştir” (Kantar,2016:135).

Tablo 6: Fahrettin Koca'nın Hitap Ettiği Kişi ve Gruplar

Sıra	Muhatap	Duygu	Tekrar
1	Sağlık Çalışanları	+	4
2	Meslektaşlarım	+	3
3	Şehitlerimiz	+	3
4	Pandemi	-	3
5	Halkımız	+	2
6	Arkadaşlarımız	+	2
7	Millet	+	1
8	Ersin Aslan	+	1
9	Göksel Kalaycı	+	1
10	Ali Menekşe	+	1
11	Kamil Furtun	+	1
12	Öğüt	-	1

Fahrettin Koca sağlık çalışanlarına olumlu bir dil kullanarak gevlerinin kutsallığı ve manevi boyutunun çok yüksek olduğunu hissettirmiştir. Bakan Koca'nın olumlu retorikleri sağlık çalışanlarını, halkımızı, şehit olan meslektaşlarını ve pandemi sürecinde yitirilen sağlık çalışanlarını muhatap alırken görülmektedir. Olumsuz retorikleri ise pandemiden ve sağlıkçı şehitlerimize neden olan rgttn bahsederken görülmektedir.

4.3 Fahrettin Kocanın Gündemi Ele Alış Biçimi

Fahrettin Koca'nın mektubunun içeriğine bakılarak sağlık camiasının gündeminin yanında kamu gündemine yaklaşımı da temel alınmıştır. Buradan yola çıkılarak metinde yer verdiği milli ve diğer terimler ile gündeme olan yaklaşımı incelenmiştir. Koca'nın metninde yer alan Milli terimler Tablo 7'de bir liste halinde sunulmuştur.

Tablo 7: Koca'nın Mektubundaki Milli Terimler

Sıra	Milli Terimler	Tekrar
1	şehit	3
2	Vatan	2
3	Halk	2
4	Millet	1
5	Çanakkale	1

Fahrettin Koca Tablo 7'de görüldüğü gibi genel bir bakış açısıyla kamu gündemi oluşurmaktadır. Birleştirici ve bütünleştirici retoriksel söylemleri ile Koca toplumsal birlik ve beraberliği vurgularken kutuplaştırıcı söylemlere yer vermemektedir. Son yıllarda kitle iletişim araçları sayesinde sadece siyasiler değil bireyler de kendi kamu gündemini oluşturup bir konu hakkında diğer bireylerin de ilgisini çekmekte ve farkındalık oluşturabilmektedir (Güngör,2021). Buradan yola çıkılarak Fahrettin Koca'nın milli ve diğer terimler aracılığı ile kendi gündemine dikkat çektiği görülmektedir. Koca'nın mektubundaki diğer terimler Tablo 8'de bir liste halinde sunulmuştur.

Tablo 8: Koca'nın Mektubundaki Diğer Terimler

Sıra	Diğer Terimler	Tekrar
1	Hayat	15
2	Sağlık	10
3	İnsan	8
4	Meslek	5
5	Merhamet	5
6	Mücadele	4
7	Emek	4
8	Pandemi	3

Fahrettin Koca'nın yazmış olduğu mektubunun gündem içeriğine bakıldığında hitap ettiği kesim olan sağlık çalışanlarının mesleki zorluklarından, görevlerinin kutsallığından ve manevi boyutlarından, içinde bulunan zorlu pandemi sürecinde verilen mücadelelerden bahsetmektedir. Din, dil, ırk ayrımı yapmaksızın önemli olanın sadece insan hayatı olduğu üzerinden evrensel bir yaklaşım görülmektedir. Metinde Yunus Emre'ye atıfta bulunarak varlığa ve canlıya hoşgörü ve tevazu ile yaklaşmanın altını çizerek söylemine farklı bir boyut kazandırdığı görülmektedir.

5.Sonuç

Fahrettin Koca'nın tıp bayramında sağlık çalışanlarına yazmış olduğu mektup incelenerek Tablo 1.2 ve Tablo 1.3'de elde edilen veriler ile mektubun dil zenginliği düzeyine ulaşılmaktadır. Mevcut kelimelerin sayısı 610, farklı kelimelerin sayısı 351 olarak bulunmuştur. Mevcut kelimelerin farklı kelimelere oranı ile Bakan Koca'nın tekrar düzeyi 1,73 olarak elde edilmiştir. Mevcut kelimelerin eşitliliği Bakan Koca'nın zengin bir dil yapısına sahip olduğunu göstermektedir. Sağlık çalışanlarına hitap ettiği mektubunda tekrar oranının düşük olduğu ve içerik açısından zengin bir dil kullandığı görülmektedir. Mektubunda kullandığı 610 sözcükten 506'sının amaç sözcüklerden oluşması Bakan Koca'nın sağlık çalışanlarına verdiği mesajlarının güçlü olarak taşındığını göstermektedir. Mesajlarının dikkat çekiciliğini artırmak için isim tümcelerine yer vermektedir. Mektubunda amaç sözcükler (506) dağılım açısından çözümlendiğinde: İlk sırada isimler (308) daha sonra fiiller (127) son olarak da sıfatlar (71) yer almaktadır. Amaç sözcüklerin metindeki seçimine bakıldığında insan hayatının önemi ve sağlık çalışanlarının sorumluluk bilinci vurgulanmaktadır.

Bakan Koca'nın mektubunda araç sözcükler (104) dağılım açısından çözümlendiğinde: İlk sırada zamirler (35) ve zarflar (35) daha sonra bağlaçlar (22) son olarak ise edatlar (12) yer almaktadır. Kullanılan araç sözcükler sayesinde Koca'nın mesajlarında anlatımını güçlendirdiği görülmektedir. Bakan Koca'nın sağlık çalışanlarına bir bakan olarak hitap ederken 'Siz' kişi zamirini, meslektaş olarak hitap ederken ve verilen mücadelede birliktelik ve beraberlik vurgulanmak istediğinde 'Biz' kişi zamirini kullandığı görülmektedir. Mektupta kullanılan fiillerin zamanları Tablo 1.5'de incelendiğinde: Sırasıyla geçmiş zaman (15 kez), gelecek zaman (7 kez), şimdiki zaman (6 kez), mastar kipi (6 kez) ve şart kipi (4 kez) yer almaktadır. Emir kipine metinde yer verilmemiştir fakat gereklilik kipi ile emir ifadeleri görülmektedir böylece gereklilik ifadeleri ile sempati kazanma hedeflenmiştir.

Mektupta geçmiş zaman ile pandemi sürecinde zorluklarla verilmiş mücadele ve kazanılan başarılar vurgulanmıştır. Gelecek zaman kullanımı ile sağlık çalışanlarına bu zorlu sürecin biteceğine yönelik umut ve moral vermek amaçlanmaktadır.

Fahrettin Koca'nın olumlu retorikleri sağlık çalışanlarına ve şehit olan meslektaşlarına hitap ederken karşımıza çıkmaktadır. Olumsuz retorikleri ise görevi başında şehit olan sağlık çalışanlarına sebep olarak gösterilen örgüt ve pandemi koşullarından bahsederken karşımıza çıkmaktadır. Gündemi ele alış biçimine bakıldığında, zorlu pandemi koşulları ile ancak birlik ve beraberlik olduğunda başa çıkılabileceğini ve ayırım yapmaksızın önemli olanın insan hayatı olduğunu evrensel bir bakış açısıyla vurguladığı görülmektedir.

Fahrettin Koca; benzetmeler, deyimler, mecazlar, hitaplar ve yüceltmeler aracılığı ile anlatımını süslü kılmaktadır. Bu yöntem ile hitap ettiği topluluğun dikkatini üzerinde toplamayı ve dinamik tutmayı hedeflediği görülmektedir. Metinde 'ölüm' yerine 'yitirdiğimiz' ve 'sönen bir hayat' şeklinde güzel adlandırmalara yer verilmiştir. Süslü hitabı genellikle motivasyon cümlelerinde karşımıza çıkmaktadır. Sağlık çalışanlarının gayretli çalışmalarını nitelerken onları yüceltmektedir. Ulaşılabilecek güzel günlere ancak sağlık çalışanlarının gayretleri ile mümkün olabileceğini belirtirken, güzel günleri sağlık çalışanlarının gayretli çalışması ile koşullandırmaktadır. Mesleki zorlukların sebebi fiziki yorgunluklar ya da tehdit gibi psikolojik yorgunluklar olsa dahi hiçbirinin merhametin önüne geçmeyeceğini ve geçmemesi gerektiğinin altını çizmektedir. Bu durumu emanetin yüceliğinden kaynaklı sorumluluğun yükü şeklinde vurgulamaktadır. Metinde selamlama çeşitli hitap şekilleri ile giriş kısmında; övgü ve yüceltmeler giriş, gelişme ve sonuç kısmında; teşekkür ise sonuç kısmında karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmanın söylem analizi yapılırken Sağlık Bakanı Koca'nın bu mektubu sağlık çalışanlarına pandemi sürecinde yazdığı göz önünde tutulmuştur. Pandemi süreci ile sağlık çalışanları açısından söylem ve davranışları daha da merak ile beklenen Fahrettin Koca'nın söylemlerine bakıldığında son yüzyılın en tehlikeli salgınının birlikte özverili çalışma ve gayret ile atlatılacağı şeklinde sonuca varılmıştır.

Kaynakça

Altıntaş, A. (2008). Ülkemizde tıp eğitiminin başlangıcı, gelişimi ve 14 Mart Tıp Bayramı'nın anlamı. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, 12(1), 44-53.

Çelik, H. Ve Ekşi, H. (2013). Söylem analizi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 27 (27), 99-117.

Doyuran, L. (2018). Medyatik Bir Çalışma Alanı Olarak Eleştirel Söylem Çözümlemesi (Televizyon Dizileri Örneğinde). *Erciyes İletişim Dergisi*. 5(4). 301-323.

Ercan, G. S. ve Danış P. (2019). Söylem, söylem çözümlemesi ve eleştirel söylem çözümlemesi: Tanımları ve kapsamı. *DEÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6 (2), 527-552.

Güngör, B. (2020). Söylem yaklaşımı üzerine bir kavram çalışması ve eleştirel söylem analizi. *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi*, 2 (2), 1-11.

Güngör, A. (2021). Gündem Belirleme Kuramı bağlamında sosyal medya ile siyaset gündeminin karşılaştırmalı analizi. *İNİF E- Dergi*, 6(2), 75-91.

Kantar, G. (2016). *Türk siyasetinde politik dil kullanımı: Recep Tayyip Erdoğan'ın miting konuşmalarının söylem dilinin içerik analiziyle incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Kantar, G. (2016) Türk siyasetinde politik dil kullanımı: Binali Yıldırım, Kemal Kılıçdaroğlu ve Devlet Bahçeli'nin; 7 Ağustos 2016 'Demokrasi ve Şehitler Mitingi' söylemlerinin içerik analizi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (2), 184-213.

Kantar, G. (2018). *Söylem üzerine notlar*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Kantar, G. ve Ersöz, G. (2019). Türk futbolunda dil kullanımı: Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray ve Trabzonspor maçlarının içerik ve söylem analizi. *Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 1(1), 1-11.

Keskin, M. (2015). *Görsel medya ve kamuoyu ilişkisi: Televizyonda siyasi tartışma programlarının söylem analizleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Sözen, E. (1999). *Söylem: Belirsizlik, mübadele, bilgi/ güç ve refleksivite*. İstanbul: Paradigma Yayınları.

Sözen, E. (2014). *Söylem. Belirsizlik, mübadele, bilgi/güç ve refleksivite*. İstanbul: Paradigma Yayınları.

Van Dijk, T. A. (1993). Principles of Critical Discourse Analysis. *Discourse and Society*, 4 (2), 249-283.

İnternet Kaynağı

Türk Dil Kurumu. (2011). Türk Dil Kurumu Web sitesi: <https://sozluk.gov.tr/>

Koca, F. (2021, Mart 14). Lütfen Platformu. Lütfen Platformu Web sitesi: <https://lutfenplatformu.org/mektup/961/dr-fahrettinkoca>

EK 1: Dr. Fahrettin Koca'nın 14 Mart Tıp Bayramında Sağlık Çalışanlarına Yazmış Olduğu Mektup

Meslektaşlarıma...

Çanakkale'de şehit olan tıbbiyelilerin vatan sevdasını...

En zor koşullarda hizmete koşarken, hain örgütün alçakça saldırılarında şehit düşen sağlık çalışanlarımızın meslek aşkını... Şiddet mağduru şehitlerimiz Ersin Aslan'ın, Göksel Kalaycı'nın, Kamil Furtun'un, Ali Menekşe'nin ve şiddete maruz kalmış arkadaşlarımızın acısını...

Salgınla mücadelede yitirdiğimiz üç yüzü aşkın sağlıkçı arkadaşımızın özlemini...

Gösterdikleri tüm çabalara rağmen gözleri önünde sönen her bir hayatın hüznünü...

Elinde, terinde, emeğinde yeniden yeşeren hayatların verdiği huzuru...

Ve varlıkların en şerefli olan insana hakkıyla hizmet onurunu o kocaman yüreklerinde taşıyan değerli meslektaşlarım...

Size yazdığım bu mektuba yansıyan ifadeler, en kalbi şükran hislerimin yansımasıdır. İnsanın ruh dünyasının aynası kalbidir; tüm kaygılardan bağımsız olarak kalbimizin sesine kulak verdiğimizde duyacağımız çağrı hep iyiliktir, merhamettir.

Bu güzel vatanda her ne yaşarsanız yaşayın, kalbinin sesine kulak verebilmeyi, hayatı kalbiyle okuyabilmeyi, insana kalbiyle bakabilmeyi bilen, bilmesi gereken bir mesleğin mensuplarıyız.

Zor ve bir o kadar da kutsal bir göreve talipsiniz. Ağrıya ilaç, yaraya merhem olmak, cerahata neşter vurmaya zorundasınız. Üstü açılan örtmek, düşeni kaldırmak, ağlayanı güldürmektir misyonunuz. Her an ve mekanda, her hal ve şartta hiç tereddüt göstermeden hayata uzanan elsiniz hepimiz.

Hayatın ilahi anlamını, ona ancak emanet şuuruyla yaklaşanlar idrak edebilir. Kendi idrakimize emanet edilmiş hayatımızın kıymeti o denli yücedir. Siz sağlık çalışanlarımız, üstlendiğiniz emanet sadece kendi hayatınızla sınırlı değil, erişebildiğiniz insanlarca geniştir, tüm insanlıktır. Ve insanlık merhamet üzerine kuruludur. Merhamet şiarınızdır, şiarınız olmalıdır. Emanetini üstlendiğiniz, umutla size teslim olmuş hayatlara kendi hayatlarınızı riske atma pahasına temas edebilmeyi tereddütsüz şekilde ödev bilirsiniz.

Emanetin büyüklüğü, sorumluluğun yükünü ağır kılar. Silinmeye fırsat bırakmayan terler, uyumaya şans tanımayan geceler, oturma şansı bulunamayan günler, umulmadık zorluklar, beklenmedik engeller ve hatta tehdit ve suçlamalar kaçınılmaz olur. Hiçbiri, ama hiçbiri merhametinize halel getirecek kadar mühim olamaz.

Vicdanımız her daim diridir, diri olmalıdır. Bizler her zorluktan sonra bir kolaylık vardır inancı ve umuduyla yolumuza devam ederiz. Yunus'un deyişiyle, yaratılanı Yaratıcı'dan ötürü severiz.

Emeğimizin karşılığını yansıtan bir gülen yüz, duayla kıpırdanan bir dudak, sevgiyle çarpan bir yürek en büyük ödülümüzdür. Meslek hayatımız boyunca bunlar hep vardır, var olmaya devam edecektir. Bizler gayret ettikçe, başardıkça daha fazla olacaktır.

Ruhları insani değerlerle şekillenen, yürekleri merhamet dolu meslektaşlarım,

Geride bıraktığımız yıl, insanlığı yeni bir hayat düzenine mahkum etti. Dünyanın her köşesinde, her insanın hayatı bir şekilde pandemiden etkilendi. Şüphesiz bu durumdan etkilenenlerin başında sizler oldunuz, sağlık çalışanları oldu. Pandemi mücadelesinde korumak için insanlarımızı eve çağırırken, sizler evlerinize giremez oldunuz. Tüm insanlara mesafeli olma, temas etmeme çağrısı yaparken sizler ön safa atılarak mücadele verdiniz.

Görevimiz buydu. Kimimiz acil serviste, kimimiz yoğun bakım ünitesindeydik. Birimiz poliklinikte hastaları karşılarken bir diğeri laboratuvarıda tanı koyma uğraşı verdik. Sahada temas taraması yapan, evinde hastamıza ilacını ulaştıran biz olduk. Acil hastayı ambulansla hastaneye yetiştiren bizdik, acılar içindeki hastanın yanında sabahlayan biz. Siz, biz, sağlık çalışanları, görevimizin başında olduk. Ayrılmadık, yılmadık, mücadele ettik. Son yüz yılın en büyük sağlık sorunu karşısında mesleğimizin itibar ve şerefine gereğini yaptık.

Pandeminin yıl dönümünde ifade ettiğim gibi, hayatlar kurtardınız. Hayatınızı riske attınız. Bu toplum, sizi terli önlükler içinde gösteren fotoğrafları asla unutmayacak. Sizin sayenizde bir kez daha biliyoruz ki, insan sağlığına hizmet eden meslekler iyiliğin ve diğer insani vasıfların en çok görüldüğü mesleklerdir. Sizlere şükran duyuyoruz. Yükünüz, yorgunluğunuz kısmen azaldı ama bugün de güvencemiz yine sizlersiniz.

Sizlerin üstün gayretleri sayesinde inşallah kabus dolu o günleri en kısa zamanda geride bırakacağız. Duygusal olarak çok yıpransak da umudumuza daha sıkı sarılmamızı sağlayacak güzel günlere yakınız.

Milletimiz sizler için hayır dualarını ve şükran hislerini eksik bırakmıyor. Kadirşinas halkımızın, canlarını emanet ettikleri sağlık çalışanları için hissettikleri güzel duygular hak ettiğimiz sağlık ve huzur dolu günlerin habercisi olsun.

Sağlık Bakanı ve meslektaşınız olarak 14 Mart Tıp Bayramınızı kutluyorum. Üstün emeğiniz ve fedakarlıklarınızdan dolayı sizlere teşekkür ediyorum.

Halkımıza ve hayata adadığımız emeğimizi daha adil, daha nitelikli koşullarda sürdürebilmek dileğiyle hepinize en içten sevgilerimi sunuyorum.

DR. FAHRETTİN KOCA

T.C. SAĞLIK BAKANI

Türkiye’de Arı Sokmasına Karşı Kullanılan Bazı Geleneksel ve İlk Yardım Uygulamaları

Recep SIRALI¹, Dilruba AKSOY YARAMIŞ², Zümrüt MARAZ³

¹Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, rsirali@nku.edu.tr, 0000-0001-9702-6175

²dilrubaksoy97@gmail.com, 0000-0002-0254-5966

³Kağıthane Belediyesi, Veteriner İşleri Servisi, zumrutmaraz@gmail.com, 0000-0002-0371-0556

Özet

İğneli ve sokucu arı türlerinin, bitkilerde tozlaşmayı sağlayarak dölemede oynadığı etkin rolle bitkisel üretime olan yararının yanı sıra insanları sokma ve zehir akıtma gibi zararları da bulunmaktadır. Arı ve yaban arıları birbirinden oldukça farklı gruplar olup, bu farklılık zehir içeriklerine ve saldırganlık konusundaki davranış özelliklerine de yansımaktadır. Nitekim arı sokması sonucu meydana gelen alerjik durumlar bazen ölüme varan çok ciddi sorunlara yol açmaktadır. Ülkemizde her yıl nüfusun en az %20’sinin arılar tarafından sokulduğu ve bunların yaklaşık % 2’sinin ciddi reaksiyon geçirdiği belirtilmektedir. Ülkemizin farklı yörelerinde arı sokması ve arı zehirine karşı oldukça değişik geleneksel yöntemler uygulanmaktadır. Arı sokmalarına karşı ortaya konan birtakım bilgiler ve çeşitli alternatif tedavi yöntemleri, tıbbi tedavi imkânının olmadığı koşullarda belki yerine göre çeşitli yararlar sağlamış olabilir. Ancak bilimsel destekten yoksun ve güvenilirliği ortaya konulmamış bu uygulamaları doğru tedavi yöntemi olarak kabul etmek mümkün değildir. Arıların sokma içgüdülerini önleyici kesin bir önlem henüz bulunmadığından, arı sokması ve alerjisine ilişkin modern tedavideki en önemli basamak arılardan korunmaktır. Toplumun her katmanındaki bireylerin arı sokmasına karşı alınacak önlemler konusunda mutlaka doğru bilgilendirilmesi gerekmektedir. Bu derleme makalesinde, Türkiye genelinde arı sokması ve arı zehirine karşı kullanılan bazı geleneksel uygulamalar sunulmuş ve arı sokmasına maruz kalındığında dikkat edilmesi gereken bazı ilk yardım uygulamalarına değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Arı sokması, Arı zehiri, Geleneksel ve İlk yardım Uygulamaları, Türkiye

Some Traditional and First Aid Applications Used Against Bee Sting in Türkiye

Abstract

Stinged and stinging bee species have harmful effects such as stinging and poisoning as well as the benefit of herbivorous production with the active role played by fertilization by providing pollination in plants. Bees and wasps are quite different groups from each other, and this difference is reflected in their venom content and aggressive behavioral characteristics. As a matter of fact, allergic conditions that occur as a result of bee stings sometimes lead to very serious problems, up to death. It is stated that at least 20 % of the population is stung by bees every year and about 2 % of them have serious reactions in our country. Different traditional applications methods are used against bee stings and bee venom in different regions of our country. Some informations and different alternative treatment methods on bee insertions may have provided various benefits, perhaps in place, on conditions where no medical treatment is available. However, it is not possible to accept these applications, which lack scientific support and whose reliability has not been demonstrated, as the correct treatment method. The most important step in modern treatment of bee sting and allergy is to be safeguarded, since no precise measure has been found to prevent bee instincts. Individuals in every layer of society must be properly informed about the measures to be taken against bee stings. In this review article, some traditional applications used against bee stings and bee venom throughout Türkiye are presented and some first aid applications that should be considered when exposed to bee stings are mentioned.

Key Words: Bee sting, Bee venom, Traditional and First Aid Applications, Türkiye

Atif için,

Sıralı, R., Yaramış, D. A., Maraz, Z. (2022) Türkiye’de Arı Sokmasına Karşı Kullanılan Bazı Geleneksel ve İlk Yardım Uygulamaları. *Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 4(1), 31-39.

1. Giriş

Genellikle yaygın kanı, arıların birkaç türden oluşan küçük bir grup olduğu şeklindedir. Oysa zehirleri insanlar için tehlikeli olan yaklaşık 28.000 arı ve yaban arısı türü bulunmaktadır. Arı ve yaban arıları birbirlerinden oldukça farklı gruplar olup, bu farklılık sokma ve saldırganlık konusundaki davranış özelliklerine de yansımaktadır (Aytekin, 2006).

Büyük eşek arıları (*Vespula maculata* ve *Vespula arenaria*), Sarıca arı (*Vespula maculifrons*), Kağıt eşek arısı (*Polistes sp.*), Bal arısı (*Apis mellifera L.*) ve *Bombus arısı* (*Bombus sp.*) gibi iğneli arılar, insanlarda en çok alerjik reaksiyona neden olan iğneli ve sokucu arı türlerindedir (Öder, 1990a).

Iğneli ve sokucu arı türlerinin, bitkilerde tozlaşmayı sağlayarak döllenmede oynadığı etkin rolle bitkisel üretime olan yararının yanı sıra insanları sokma ve zehir akıtma gibi zararları da bulunmaktadır (Öder, 1990a). Bu tür arıların tamamında insanlarda alerjik yanıtı neden olabilecek değişik kimyasal içerikleri olan zehir bezleri bulunmaktadır (Aytekin, 2006). Salgılanan zehir yapılarının yanı sıra bal arılarıyla yabancı arıların davranış biyolojisi bakımından türler ve ırklar arasında farklılıklar bulunmaktadır (Kumova ve Korkmaz, 2000).

Ülkemizde her yıl nüfusun en az % 20'sinin arılar tarafından sokulduğu ve bunların yaklaşık % 2'sinin ciddi reaksiyon geçirdiği belirtilmektedir (Kalyoncu, 2013). Nitekim bu böcek türleri içgüdüsel bir savunma tepkisi olan iğneleme özellikleriyle zaman zaman insanlara korkulu anlar ve kazalar yaşatmakta (Kumova ve Korkmaz, 2000), arı sokması sonucu meydana gelen alerjik durumlar bazen ölüme varan çok ciddi sonuçlara yol açmaktadır (Öder, 1990a). Pek çok insanın ölümü alerjik reaksiyona neden olan bir veya birkaç arı iğnesiyle oluşmaktadır (Korkmaz ve Korkmaz, 2015). Arı sokması sonucu meydana gelen bu tür trajik olaylar, her yıl yazılı ve görsel medya haberleri ile çok çarpıcı birer örnek olarak karşımıza çıkmaktadır (Gören, 1990).

Arı kolonisi herhangi bir şekilde rahatsız edildiğinde veya arı kolonisine diğer canlılar saldırdığında işçi arılar alarm feromonu salgılamakta ve bu feromon işçi arılarda sokma eylemine neden olmaktadır. İşçi arılar soktukları zaman iğnelerini geri çekemekte ve iğne kaslarının da hareketiyle zehir bezlerindeki zehiri sokulan kişiye enjekte etmektedir. Bir arı soktuğunda zehirin ancak 1/3'ünü enjekte edebilmektedir (Derebaşı ve Canbakal, 2009).

Arı sokmasının ardından zehir içindeki maddeler nedeniyle sokulan bölgede acı, yanma, doku kızarması, şişmesi ve kaşınması olarak görülen lokal reaksiyon ve bütün vücutta solunum güçlüğü, karın ağrısı, kusma, çarpıntı ve baygınlık şeklinde görülen genel reaksiyon veya sistemik reaksiyon adı verilen iki farklı tepki görülmektedir (Doğaroğlu, 1999).

Arıcılığa yeni başlayanlarda arı soktuğunda lokal ağrı ve şişkinlik oluşmakta ancak birkaç ay sonra arı sokmalarından eskisi kadar etkilenmemektedirler. Arıcılar çalıştıkları ortamlarda çok sık sokuldukları için bağıışıklığın görülmesi normaldir. (Kale ve Kaftanoğlu, 1992).

Bir arı türünün zehirine alerjik reaksiyon gösteren bir insan, bir başka türe karşı böyle bir reaksiyon göstermeyebilir (Borror ve ark., 1989). Bazı kişiler ise arı sokmalarına karşı oldukça duyarlıdır (Spradbery, 1973). Arı zehirine karşı bireysel reaksiyonlar farklılık gösterebileceğinden ve hayati tehdit oluşturabilecek alerjik reaksiyonlar ortaya çıkabileceğinden bu konuda özellikle ilk yardım uygulamaları bağlamında vatandaşların bilinç düzeyinin artırılması önem arz etmektedir (Anonim, 2005).

Bu konulara ilişkin halkımızı aydınlatacak fazla sayıda yayın ve yayım çalışmaları olmadığından, arı sokmalarına karşı halk arasında korku, tereddüt ve yanlış anlama sonucu geleneklere dayalı bir takım yanlış bilgiler de ortaya çıkmıştır (Öder, 1990a).

Bazı yörelerde sağlık hizmetlerine ulaşmanın zor ve pahalı olmasının da etkisiyle (Erdem ve Eren, 2009), arı sokmasına karşı hiçbir faydası olmayan ya da sağlık açısından zararlı etkileri olabilecek geleneksel uygulamalar geçmişten günümüze özellikle kırsal bölgelerde kullanılmaya devam etmektedir (Abebe, 2011).

Kuşaktan kuşağa aktarılan bu bilgiler kültür unsurlarıyla da mükemmel bir şekilde bütünleşmiştir. Bu nedenle arı sokmasına karşı kullanılan geleneksel uygulamalar, günümüzde bazı yörelerimizde modern tıbbi tedavi uygulamalarının yanında hala geçerliliğini koruyabilmektedir. Bunda inançların çok ağır değişmesinin önemli rolü bulunmaktadır (Eskioğlu ve Anadol, 1998).

Diğer yandan pek çok bitki ekstraktının veya doğrudan bitkinin kendisinin farklı hastalıklarda tedavi edici etkilerinin araştırıldığı çalışmalar da bilimsel kaynaklarda yer almakta; dolayısıyla faydalı ve zararlı yönleri bilimsel ortamlarda tartışılmaktadır (Erdem ve Eren, 2009).

Oysa alternatif tedavi yöntemlerinin etkilerinin doğruluğu ve hangi durumda hangi dozlarda kullanılması gerektiği konusunda deneysel çalışmalar ortaya konmamış (Yüncü, 2018), buna bağlı olarak konuya ilişkin yasal düzenlemeler de hayata geçirilmemiştir (Erdem ve Eren, 2009).

Toplumun belirli bir kesimine göre beşeri ilaç müstahzarlarının bazılarının olumsuz yan etkilere sahip olması; arı sokmasına maruz kalan insanları (Eskioğlu ve Anadol, 1998), uygulama dozajı ve vücutta olası yan etkileri hakkında bilgi sahibi olmadıkları geleneksel uygulamaları kullanmaya itmektedir (Gökçe, 2011).

İlk yardım uygulamaları, toplum sağlığını yakından ilgilendiren ve arı sokmasına karşı toplumumuzda mevcut yanlış anlayışı ortadan kaldırmak veya arı sokmalarından dolayı meydana gelebilecek olumsuz etkileri en aza indirecek önlemlerin neler olduğunu bilmek açısından büyük önem taşımaktadır (Öder, 1990b).

Bu makalede günümüzde arı sokması ve zehirine karşı yaygın olarak kullanılan geleneksel uygulamalar gruplandırılarak alfabetik sıraya göre verilmiş, ardından arı sokması sonrası ortaya çıkabilecek olumsuz durumlara ilişkin uygulanabilecek ilk yardım girişimleri sunulmuştur.

2. Geleneksel Uygulamalar

2.1 Arı Ürünleri

Arı ekmeği: Bu arı ürünü, arı sokmasına karşı bağışıklık sistemini destekleyici olarak kullanılmaktadır. (Anonim, 2022).

Arı sütü ve polen karışımı: Arı alerjisi ve arı ürünlerine olan alerji birbirinden farklı olduğu için bu iki arı ürününün karışımı arı sokmasına karşı bağışıklık sistemini desteklemek için kullanılmaktadır (Anonim, 2022).

Bal: Arının soktuğu yere sürüldüğünde baldan iyi sonuç alınmakta ve yaraları iyileştirmektedir (Bayatlı, 1989; Akbıyık ve Kürkçüoğlu, 1990; Anonim, 2016). Arının soktuğu noktaya az miktarda bal sürüp yaranın üzerinde yaklaşık bir saat tutmak, acı ve kaşıntıyı azaltmaktadır (Anonim, 2019).

Balmumu: Sokulan bölgede iltihaplanmayı engellemek için, arının iğnesini soktuğu noktaya bir damla kızdırılmış balmumu damlatılmaktadır (Karaca, 2017).

Propolis: Propolis anti alerjen özelliğe sahip olduğundan doğrudan arı ürünlerine alerjisi olmayan kişiler arının sokmuş olduğu bölgede oluşan ağrının etkisini azaltmak için damla şeklindeki propolisi kullanılmaktadırlar. Arı sokmasında, propolisin analjezik etkisi ağrıyı almaya, antienflamatuar etkisi enflamasyonun ve dolayısı ile şişkinlik, kızarıklık gibi etkilerini azaltmaktadır. Damla şeklindeki propolisin arı sokması alerjisine karşı anti-alerjik etkisinden faydalanılmaktadır. Ancak ağır bir alerjik tepkimede ilaç kullanımı gerekeceği unutulmamalıdır (Anonim, 2022).

2.2 Bitkisel Ürünler

Adaçayı: Ezilmiş Adaçayı yaprakları arı sokmasına karşı kullanılmaktadır (Şenşafak, 2009).

Bitki ve baharat karışımı: Arı sokmasına karşı tarçın, limon, adaçayı, kekik, fesleğen ve lavanta çiçeği kaynatılarak içilmektedir (Eskioğlu ve Anadol, 1998).

Çay: Çay büzüştürücü etkisi nedeniyle arı sokmasına karşı kullanılmaktadır (Shealy, 2015).

Domates: Kesilmiş bir parça domates arının soktuğu yere konmaktadır (Bayatlı, 1989; Yıldız, 1995).

Ebegümeci: Bu bitkinin yaprak ve çiçekleri arı tarafından sokulan yerin üzerine yakı gibi konulmaktadır (Özer ve ark., 2001).

Ebegümeci ve hindiba karışımı: Ebegümeci ve hindiba sirke ile lapa haline getirilerek arının soktuğu yere bağlanmaktadır (Aydiner, 2014).

Eğreltiotu: Bu bitki doğrudan arı tarafından sokulan yere sürülmektedir (Gürbüz, 1988).

Fesleğen: Türü önemli olmayan taze fesleğen yaprağı ezilip arının soktuğu yerin üzerine bastırılmaktadır (Şenşafak, 2009; Karaca, 2017). Bu işlem arı sokmasına karşı zehirin etkisini azaltmaktadır (Vuinec, 1990).

Hatmi: Hatmi kökü tozuna soğuk su ilave edilerek hazırlanan sert kıvamlı macun arı tarafından sokulan bölgeyi örtecek şekilde kalın bir tabaka halinde sürülmektedir (Shealy, 2015).

Hayıt: Bu bitki meyve, yaprak ve çiçeklerinde bulunan etken maddelerden dolayı ülkemizde arı sokmalarına karşı kullanılmaktadır (Baytop, 1999). Ayrıca bu bitkinin yaprağı ile tohumunun dövülmesinden elde edilen karışım da arı sokmasına karşı kullanılmaktadır (Bayatlı, 1989).

Hıyar: Arı tarafından sokulan yerin şişmesini önlemek için üzerine bir dilim hıyar konulmaktadır (Anonim, 1999).

Isırgan: Arı sokmalarından sonra oluşabilecek alerjik tepkimelere karşı ısırgan kullanılmaktadır (Shealy, 2015).

Itır otu: Itır otu yaprakları avuç içinde biraz ezildikten sonra arı sokmasına karşı kol ve bacaklar ovulmaktadır (Karaca, 2017).

İncir: İncir bitkisinden çıkan süt benzeri sıvı arının soktuğu yere sürülmektedir (Bayatlı, 1989).

Kekik: Kekik ezilip lapa haline getirildikten sonra sokulan yerin üzerine konmaktadır (Aydiner, 2014).

Keçi sakalı otu: Arı sokmasından sonra oluşan ağrıyı azaltmak için sirke ile birlikte sürülmektedir (Yıldız, 1995).

Kuzukulağı bitkisi: Arı soktuktan sonra önce arının iğnesi çıkarılmakta ve iğnenin soktuğu yer kuzukulağı bitkisiyle ovulmaktadır (Vuinec, 1990).

Lahana yaprağı: Lahana yaprağının suyu sıkılmakta, elde edilen su sokulan bölgeye bolca sürülmektedir. Bu uygulama özellikle bal arısı ve eşek arısı sokmasında zehirin dağılmasını engellemektedir (Karaca, 2017).

Limon: Limon asit içerdiğinden bazik yapıdaki eşek arısı zehirine karşı kullanılmaktadır (Dursun ve ark., 2011). Taze sıkılmış limon suyu eşek arısı sokmasından sonra oluşan ağrıya karşı kullanılmaktadır (Shealy, 2015; Karaca, 2017). İğne çıkarıldıktan sonra eşek arısının soktuğu yere sıkılan 4 damla limon iltihap kapma riskini azaltmaktadır (Vuinec, 1990). Bal arısı sokmasından sonra oluşan ağrıyı dindirmek için sokulan yerin üzerine limon koyulması tavsiye edilmemektedir (Irmak, 1963).

Maydanoz: Bir demet maydanoz dövülerek, püre haline getirilip arının soktuğu yere sarılmaktadır (Bayatlı, 1989; Coşkun, 2001). Ayrıca birkaç dal maydanoz kıyılıp sulu haliyle yaranın üstüne uygulanmaktadır (Anonim, 2016). Bir diğer yöntemde arının soktuğu yerdeki şişliğin inmesi ve ağrının hafiflemesi amacıyla (Anonim, 2019), taze maydanoz ince kıyılıp, temiz bir beze konarak sokulan bölgeye sarılmaktadır (Karaca, 2017).

Nane: Arı sokmasıyla oluşan kızarıklığın giderilmesi için nane ile ovma işlemi yapılmaktadır (Vuinec, 1990). Ayrıca nane ezilip lapa haline getirildikten sonra sokulan yer üzerine konmaktadır (Aydiner, 2014).

Patates: Arı sokması sonrasındaki şişkinlik ve kızarıklığı gidermek için soyulmuş orta dilim çiğ patates veya rendelenmiş çiğ patates sargıları kullanılmaktadır (Karaca, 2017).

Oğul otu: Arı tarafından sokulan bölgeye oğul otu yaprakları ezilip bastırıldığında olası iltihap durumu önlenmektedir (Karaca, 2017).

Öküzgözü: Bu bitki de arı tarafından sokulan yere sürülmektedir (Gürbüz, 1988).

Pırasa: Bu bitkinin ezilmiş yaprakları arı sokmasına karşı kullanılmaktadır (Şenşafak, 2009).

Sarımsak: Sarımsak kullanımı arı sokması sonrası oluşan ağrı ve şişkinliğe karşı ülke çapında en sık başvurulan uygulamalardan biridir (Anonim, 2019). Bu amaçla birkaç diş sarımsak ezilip arının soktuğu yere sürülmektedir (Anonim, 2016). Tuzla dövülmüş bir diş sarımsak da arının soktuğu yere konulmaktadır (Bayatlı, 1989). Ayrıca bu bitkiden lapa veya merhem yapılarak sokulan yerin üzerine konmaktadır (Eskioğlu ve Anadol, 1998).

Sinirli ot: Arı sokması durumunda kaşıntı ve iltihap oluşumunun önlenmesi için bir sinirli ot yaprağı çiğnenip, lapa haline gelince sokulan yerin üzerine konmaktadır. Bu uygulama için sinirli otun dar ve geniş yapraklı olmak üzere her iki türü de kullanılmaktadır (Karaca, 2017).

Soğan: Arı iğnesinin zehirini çıkartmak için yaranın üzerine çiğ soğan bastırılmaktadır (Anonim 1999). Ayrıca ikiye bölünen soğan suya sokulup çıkarıldıktan sonra sokulan yere bağlanmakta veya ovulmakta ya da soğandan lapa veya merhem yapılarak sokulan yere sarılmaktadır (Eskioğlu ve Anadol, 1998). Bir diğer uygulamaya göre bir baş soğan sirke içinde ezilmekte ve sokulan yerin üzerine bağlanmaktadır (Aydiner, 2014). Arının soktuğu bölgedeki kaşıntıyı önlemek amacıyla kuru soğan suyu kullanılmakta veya kuru soğan enine kesilip sulu iç kısmı doğrudan sokulan noktanın üzerine bastırılmaktadır (Karaca, 2017).

Soğan ve tuz karışımı: Arı sokmalarına karşı oldukça kullanılan bu uygulama (Shealy, 2015), arı sokmasıyla oluşan ağrının azalmasını sağlamaktadır (Anonim, 2016).

Sütleğen: Sütleğen bitkisinin sütü alınarak arının sokmuş olduğu yerin üzerine sürüldüğünde özellikle eşek arısı sokmalarından zehirlenen kişinin şifa bulacağına inanılmaktadır (Akbıyık ve Kürkçüoğlu, 1990).

Tıbbi sarısabır: Tıbbi sarısabır (Aloe vera) bitkisi, arı sokmasına karşı etkili özelliklere sahiptir (Anonim, 2019).

Turunç: Bir miktar turunç, havanda dövülüp elde edilen suyu arı sokmasına maruz kalmış hastaya içirilmektedir (Eskioğlu ve Anadol, 1998).

Tütün ateşi: Arı zehirinin protein yapısında olması nedeniyle 53-55 °C'de denature olarak toksin özelliğini kaybettiği, derinin bölgesel olarak 60 °C'nin ve üstüne dayanabilmesi nedeniyle sokmanın hemen sonrasında (Vuinec, 1990; Coşkun, 2001), arının iğnesini soktuğu bölgeye yanan bir tütün veya sigara ateşinin olabildiğince yaklaştırılmasıyla zehirin etkisinin 15-20 saniyede kaybolduğu (Coşkun, 2001), ağrı ve şişlikten eser kalmadığı bildirilmektedir (Vuinec, 1990).

2.3 Doğa Ürünleri

Buz: Arının iğnesi çıkarıldıktan sonra sokulan yere buz konmaktadır (Coşkun, 2001). Böylece hem zehrin daha fazla yayılması engellenmekte, hem de şişkinlik hafifletilmektedir (Anonim, 2019). Ağız, boğaz ve dudak bölgelerindeki arı sokmalarına hemen buz konmakta, ya da buz emilmektedir. Vücudun o bölgelerinin sokulması tehlikeli olabileceği için bir an önce en yakın sağlık merkezine gidilmelidir (Karaca, 2017).

Çamur: Arının soktuğu yere bir miktar çamur sürülüp, hava ile temasına engel olunmaktadır (Eskioğlu ve Anadol, 1998). Arı sokmasında yarayı iyileştirmek, şişliği azaltmak ve ağrıyı gidermek için çamur kullanılması oldukça yaygın bir uygulamadır (Kasapoğlu Akyol, 2012). Ancak halk arasında arı sokmalarından sonra çamur sürme uygulamasının son derece yanlış olduğu, sürülen bölgenin mikrop kapmasına ve dolayısıyla mikrobik olayların artmasına neden olduğu bildirilmiştir (Emeklioğlu, 2011).

Soğuk su: Arı sokması sonucu oluşan ağrıyı dindirmek için arının soktuğu yer soğuk su altına tutulmakta, bu şekilde sokulan yerin üzerine soğuk su ile kompres uygulanmaktadır (Giray, 1948).

Toprak: Bir kabın içine konan bir tatlı kaşığı killi toprak su ile karıştırılıp lapa kıvamına getirildikten sonra bu karışıma üç damla nane yağı ilave edilip arının soktuğu bölgeye sürülmektedir (Karaca, 2017).

2.4 Gıda Ürünleri

Arpa unu: Arının iğnesi soktuğu yerden çıkarıldıktan sonra (Aydiner, 2014), arpa unu sirke ile karıştırılıp hamur yapılarak arının soktuğu yere sarılmaktadır (Baştürk ve Mahdum, 2004).

Domates suyu: Arının soktuğu yerin üzerine domates suyu sürülmektedir (Akbiyık ve Kürkçüoğlu, 1990).

Ekşimik – Çökelek - Lor peyniri: Soğuk olarak saklanmış ekşimik, çökelek veya lor peynirinden hazırlanan sargı arı sokması sonrasında oluşan şişmeyi ve kaşıntıyı önlemektedir (Karaca, 2017).

Kesme Şeker: Arı sokmalarına karşı bir adet hafifçe ıslatılan kesme şeker sokulan kısmın üzerine hafifçe bastırıldığında zehiri almakta, kaşınmayı ve şişmeyi önlemektedir (Karaca, 2017).

Maya: Suda çözülmüş maya arı sokmasına karşı kullanılmaktadır (Karaca, 2017).

Salça: Arının soktuğu yerin üzerine domates veya biberden elde edilen salça sürülmektedir (Akbiyık ve Kürkçüoğlu, 1990).

Sarımsak ve yoğurt karışımı: Ülkemizin değişik bölgelerinde yapılan çalışmalarda arı sokmasına karşı sarımsaklı yoğurt kullanılmakta (Albayrak ve Çapcıoğlu, 2006), bu karışım bolca yenmektedir (Aydiner, 2014).

Sirke: Bal arısının sokması sonucu oluşan yaranın çabuk kapanması için üzerine kesinlikle sirke dökülmemelidir (Anonim, 1999). Asidik yapıdaki sirke sadece eşek arısı sokmalarına karşı kullanılmaktadır (Dursun ve ark., 2011). Eşek arısı zehrini etkisiz hale getirmek (Anonim, 2019), sokulan bölgedeki kaşıntıyı önlemek (Karaca, 2017), şişmeyi ve rahatsızlığı azaltmak amacıyla sirke kullanılmaktadır (Shealy, 2015). Eşek arısı tarafından sokulan bölgeye sirkeye batırılmış bez konmaktadır (Eskioğlu ve Anadol, 1998). Ayrıca elma sirkesine batırılmış bir sargı bezi, eşek arısının soktuğu noktanın üzerinde en az 15 dakika bekletilmektedir (Anonim, 2019). Sirkeye tuz ilavesi eşek arısı sokmalarına, eşek arısı sokması sonrasındaki kızarıklığa karşı ise sirkeli su kompresleri kullanılmaktadır (Karaca, 2017).

Toz şeker: Arının soktuğu bölge, sokulan kişinin kendi tükürüğü ile ıslatılıp üzerine toz şeker döküldüğünde, zehrin etkisini azaltmaktadır (Karaca, 2017).

Yoğurt: Arının iğnesi çıkarıldıktan sonra sokulan bölgeye az miktarda soğuk yoğurt sürülmesi iltihap kapma riskini ve ağrıyı azaltmaktadır. Ayrıca arı sokmasına karşı ayran içmek ferahlama sağlamaktadır (Vuinec, 1990).

2.5 Kimyasal Ürünler

Alkol: Arı sokmasına karşı alkol kullanılmakta ancak sokulan yer göz civarında ise kesinlikle alkol kullanılmaması önerilmektedir (Irmak, 1963).

Amonyak: Arı sokmasına karşı ilk akla gelen uygulama amonyak kullanımıdır (Vuinec, 1990). Bu nedenle arı sokmasından sonra iğne çıkarılıp sokulan yere amonyak sürülmektedir (Irmak, 1963). Arı sokmasında amonyağı pamuğa batırıp arının soktuğu bölge üzerinde bir süre bekletmek (Aydiner, 2014; Anonim, 2019), rahatlama sağlamakta ve acıyı azaltmaktadır. Ancak amonyağı uzun süre bekletmenin deriyi tahriş edeceği de unutulmamalıdır (Anonim, 2019). Arı sokmasından sonra bir bardak suya 5-10 damla amonyak damlatılarak içilmektedir (Vuinec, 1990).

Aspirin: Çiğnendikten sonra arının soktuğu yere sürülen aspirin, sokmadan sonra oluşan ağrı ve şişkinliği gidermektedir (Vuinec, 1990).

Çay ağacı yağı: Doğal bir antiseptik olan çay ağacı yağı, arı sokmasından kaynaklanan acıyı hafifletmektedir. Ancak çay ağacı yağının doğrudan değil, bir başka yağ karışımıyla kullanılması önerilmektedir (Anonim, 2019).

Diş macunu: Bazı yörelerimizde arının soktuğu yere bir miktar diş macunu sürülmekte ve soğuk kompres yerine geçen bu tür uygulama yaygın olarak kullanılmaktadır (Sıralı ve ark., 2014). Ancak arı sokmasına neden iyi geldiği bilimsel olarak kanıtlanamamış olan alkali bir diş macununun asidik arı zehrini etkisizleştirdiği düşünülmektedir (Anonim, 2019).

Gaz yağı: Bazı yörelerimizde arının soktuğu yere gaz yağı da sürülmektedir (Eskioğlu ve Anadol, 1998).

Karbonat (yemek sodası): Arı iğnesi çıkarıldıktan sonra karbonat ve suyun karıştırılmasıyla elde edilen macun kıvamındaki karışım arının soktuğu bölgeye sürülmektedir (Irmak, 1963; Shealy, 2015). Macun kıvamındaki su-karbonat karışımı, arının asidik zehrini etkisizleştirmektedir. Bu karışımı yaranın üzerinde en az 15 dakika bekletmek acı, kaşıntı ve şişkinliği geçirmektedir (Anonim, 2019). Diğer uygulama da karbonatın eritildiği su ile ıslatılmış bez, arının soktuğu yer üzerine konulmaktadır (Emeklioğlu, 2011). Eğer sokulan yer ağzın içiyse bir büyük bardağa iki çay kaşığı karbonat koyup, ağız bununla çalkalanmaktadır. Şoka karşı önlem için gerekirse tıbbi yardım istenmelidir (Irmak, 1963). Bir diğer uygulamada ise sayıda arı tarafından sokulan şahıs, litresine bir çorba kaşığı hesabıyla yemek sodası konmuş su ile banyo yaptırılmaktadır (Baştürk ve Mahdum, 2004).

Karanfil yağı: Arı tarafından sokulan bölgeye karanfil yağı da sürülmektedir (Shealy, 2015). Yüze, ellere ve kollara karanfil yağı sürüldüğünde, arı ve diğer sokucu böceklerin yaklaşması engellenmektedir. Hazırlanışı için 500 ml yüksek kalitede zeytinyağına 5 damla uçucu karanfil veya lavanta yağı karıştırılmaktadır (Karaca, 2017).

Kolonya: Arının soktuğu bölge kolonya sıvısı ile yıkanmakta ve gerekirse kolonya ile banyo yapılmaktadır (Giray, 1948).

Lavanta yağı: Arı sokmalarına ve arı zehirine karşı lavanta yağı sıklıkla kullanılan bir uygulamadır (Gürbüz, 1988). Lavanta yağı iltihap ve şişkinliği önlemektedir. Lavanta yağı doğrudan kullanılabileceği gibi zeytinyağı veya Hindistan cevizi yağı ile karıştırılıp; arının soktuğu yere bu karışımdan birkaç damla damlatılmaktadır (Anonim, 2019).

Ölmez çiçek yağı: Ölmez çiçeği yağı yara iyileştirme özelliğine sahip olduğundan arı ve diğer böcek sokmalarının tedavisinde kullanılmaktadır (Özhan, 2017).

Sabun: Arı iğnesi sokulan yerden çıkarıldıktan sonra sokulan yere sabun sürülmekte veya bol soğuk su ve sabun ile yıkanmaktadır (Irmak, 1963; Anonim, 2019).

Soğuk tuzlu su: Arı ve eşek arısı gibi böcek türlerinin soktuğu yer soğuk tuzlu suyla yıkanmakta ve sokulan yer kesinlikle kaşınmamaktadır (Giray, 1948).

Tuz: Arı sokmasından sonra vücutta kalan iğne çıkarılmakta ve kızaran yer tuzla ovulmaktadır (Vuinec, 1990). Arı sokması sonrasında sokulan yer tükürük ile ıslatılıp üzerine tuz döküldüğünde yara oluşması önlenmektedir (Karaca, 2017).

2.6 Metaller

Bıçak: Ülkemizin bazı yörelerinde arının soktuğu yerin üzerine bıçak konulmaktadır (Ülger, 2012).

Demir: Orta Anadolu'da arı sokması sonrasında şişmeyi önlemek için demir malzeme kullanılmaktadır (Albayrak ve Çapcıoğlu, 2006).

Metal değdirme: Ülkemizin birçok yöresinde oluşan ağrıyı ve şişliği gidermek amacıyla arının soktuğu yere metal değdirilmekte, soğuk kompres yerine geçen bu tür uygulamaya çok sık rastlanmaktadır (Sıralı ve ark., 2014; Sıralı ve ark., 2016).

2.7 Vücut Sıvıları

İdrar: Arı sokmasına karşı sokulan bölge hemen idrarla ıslatılmaktadır. Yaban arısı sokmasına karşı toprak idrarla karıştırılarak yaraya sürülmektedir (Carmen, 1995). Trakya bölgesi ve Balkan göçmenlerinin yaşadığı diğer yörelerde idrardaki amonyağın arı zehirinin etkisini azaltacağı düşüncesi hâkimdir.

Kulak kiri: Arı sokmalarına karşı ilk yardım amacıyla hiçbir ilaç ve malzemenin bulunmadığı ortamlarda arının soktuğu yere kulaktan alınan kir kullanılmaktadır (Akbiyik ve Kürkçüoğlu, 1990).

Ter: Arı tarafından sokulan kişi eğer terli ise ter, arının soktuğu yerdeki zehirin etkisini azaltmaktadır (Vuinec, 1990).

Tükürük: Arı sokması sonrasında sokulan bölge kesinlikle kaşınmadan tükürük ile sürekli nemlendirilmektedir (Karaca, 2017).

3. İlk Yardım Uygulamaları

Arıların sokma içgüdülerini önleyici kesin bir önlem henüz bulunamadığından, arı sokması ve alerjisine ilişkin modern tedavideki en önemli basamak bal arıları ve yaban arılarından korunmaktır (Öder, 1990b).

Arı sokmalarına karşı duyarlı kişiler yanlarında sürekli olarak ilk yardım malzemesi (Öder, 1990b), alerjik reaksiyonu olan insanlar ise acil müdahale kitleri bulundurmalarıdır. Acil müdahale kitinin içinde antihistaminik tabletler, acil kas içi enjeksiyon için bir adet atropin veya epinefrin (adrenalin) şırıngası, turnike bezleri, şırınga ve tabletlerin nerede, ne zaman ve nasıl kullanılacağını, epinefrinin ne zaman kullanılmayacağını, nereden yardım isteneceğini gösteren bilgiler bulunmalıdır. İğne acil kitinin raf ömrü sınırlı olup kullanılmadığı zamanlarda buzdolabında saklanmalıdır (Korkmaz ve Korkmaz, 2015).

Arı sokmasından sonra öncelikle arının iğnesi sterilize edilmiş iğne veya cımbızla deriden çıkarılmalıdır (Baştürk ve Mahdum, 2004). Arı tarafından sokulan kişiye antihistaminik tablet verilerek sinirlilik ve ağrı azaltılmalı (Kumova ve Korkmaz, 2000), sokulan yer su ile iyice yıkandıktan sonra arının soktuğu yerin etrafına ve üzerine 20 dakika süreyle buz kompresi uygulanmalıdır. Sokulan yerde oluşan kızarıklık, şişlik ve ağrı gibi belirtiler, buz uygulaması sonucunda lokal kan damarlarının daralmasıyla kan akımının azalması ile bir miktar baskılanabilmektedir (Baştürk ve Mahdum, 2004).

İlaç uygulamasına ilişkin pratikte en fazla kullanılan antihistaminik pomat, antihistaminik tablet ve antihistaminik ampul uygulamaları arazi şartlarında daha kolay ve imkanlar dahilinde uygulanabilir tedavi yöntemleri olup, adrenalin uygulaması ise tam teşekküllü sağlık kurumlarında uygulanma zorunluluğu gerektirmektedir (Çetin ve ark.,1985; Öder, 1990b; Vuinec, 1990). Epinefrin enjeksiyonları diğer tıbbi yardımların verilemediği son derece acil durumlarda verilmelidir (Korkmaz ve Korkmaz, 2015),

Arı sokmasından sonra alerjik reaksiyon olup olmadığı gözlemlenmeli (Korkmaz ve Korkmaz, 2015), ancak aşırı ya da şiddetli reaksiyonlar söz konusu olduğunda arı tarafından sokulan kişi geciktirilmeden sağlık kuruluşuna götürülmeli ve tıbbi müdahalelere başvurulmalıdır (Öder, 1990a; Öder, 1990b).

Sokulan yerin ağız, dil ve boğaz gibi solunumu güçleştiren bölgelerle, gözde olması son derece tehlikelidir. Bu gibi durumlarda gerekli tıbbi müdahalelerin yapılması için mümkün olan en kısa sürede en yakın sağlık merkezine başvurulmalıdır (Kumova ve Korkmaz, 2000).

4. Sonuç

Bu makalede sunulan, arı sokması ve zehirine karşı kullanılan geleneksel ve ilk yardım uygulamaları; alternatif tedavi, fitoterapi, şifalı bitkiler, ilk yardım ve tıp uygulamalarına ilişkin kaynaklardan yararlanılarak hazırlanmıştır. Bu nedenle makalemizde arı sokması ve zehirine karşı Türkiye’de yaygın olarak kullanılan birtakım uygulamalar ve bu konuları kapsayan yazılar genel bilgilendirme amaçlıdır.

Arı sokmasına karşı kullanılan geleneksel yöntemlerin tarifleri ile uygulamaları, ilgili yönteminin etkilerinin her bünyede değişkenlik gösterebileceği, zaman içerisinde güncelliğini ve geçerliliğini yitirebileceği, sunulan bilgilerin hiçbir zaman doktor teşhisinin ve tıbbi tedavi yönteminin yerini tutmayacağı ve reçete niteliği taşımadığı hatırdan çıkarılmamalıdır.

Konuya ilişkin yararlanılan kaynaklarda arı sokması ve zehirine karşı kullanılan geleneksel uygulamaların doğruluğuna ya da yanlışlığına atıfta bulunulmadığından sunulan bilgilerden yararlanacak olanların kesin iyileştirici özellikleri bilinmeyen bu tür alternatif tedavi uygulamalarından kaynaklanabilecek sağlık sorunları yaşamaması veya birtakım sorunların oluşmaması için uygulama öncesi mutlaka uzman görüşü alınmalı aksi durumda oluşabilecek yan etkilerden kimsenin sorumlu tutulmayacağı da unutulmamalıdır.

Bu açıdan bakıldığında arı sokmasında kullanılan birçok geleneksel uygulamanın halk sağlığı açısından bazı riskler oluşturabileceği düşünülmektedir. Ancak genelde yerleşim birimlerinden ve tıbbi tedavi merkezlerinden uzakta ve genellikle kırsal alanlarda gerçekleştirilen yaşamsal faaliyette gözlenen arı sokmaları toplum bireylerini modern tıp bilimi tarafından doğrulanmamış geleneksel uygulamaların kullanımına yönlendirmektedir.

Arı sokmalarına karşı ortaya konan geleneksel uygulamalar, tıbbi tedavi imkânının olmadığı açık arazi şartlarında belki yerine göre çeşitli yararlar sağlamış olabilir. Ancak tıp alanında bilimsel destekten yoksun ve güvenilir olmayan, kullanım miktarı ve uygulama süresi belirsiz arı sokması ve zehirine karşı kullanılan bu uygulamaların hiç birisini tek başına doğru tedavi yöntemi olarak kabul etmek mümkün görülmemektedir.

Bu bağlamda arı sokması ve zehirine karşı toplumda yaygın olarak kullanılan alternatif tedavi yöntemlerinin kullanımı sonrası görülebilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin, öncelikle sağlık kesiminde çalışanlar daha sonra ise arı sokmasına maruz kalabilecek tüm toplum katmanları tarafından çok iyi bilinmesi gerekir.

Türkiye genelinde oldukça yaygın olan, arı sokması ve zehirine karşı kullanılan geleneksel uygulamaların ne kadar süreyle hangi miktarlarda uygulanacağı, iyileştirici özellikleri ve sağlık açısından riskleri konusunda net bilgilere sahip değiliz. Bu nedenle halk sağlığı açısından riskli olabilecek geleneksel uygulamaların belirlenmesi ve bunlara yönelik toplumsal farkındalığın

arttırılmasının yanı sıra, toplumun her katmanındaki bireylerin arı sokmasına karşı alınacak modern tıbbi önlemler konusunda mutlaka doğru bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Arı sokmasına karşı geleneksel uygulamalara ilişkin oluşabilecek sorunların önüne geçmek için uygulama yapmadan önce gereken tıbbi tedavi yöntemini, miktar ve kullanım dozajını belirlemek amacıyla mutlaka konuya ilişkin uzman bir doktora veya aile sağlığı merkezine danışılmalıdır. Çözüm olarak bu alanda birikimi olan akademisyenler de toplumu aydınlatma konusunda sorumluluklarını yerine getirmelidirler.

Kaynakça

Abebe W., (2011). Identification and Documentation of Indigenous Knowledge of Beekeeping Practices in Selected Districts of Ethiopia. *Journal of Agricultural Extension and Rural Development*. 3 (5): 82-7.

Akbiyık, A., Kürkçüoğlu, S., (1990). Şanlıurfa'da Halk Hekimliği ve Halk İlaçları. *Folklor (Halkbilimi) ve Şanlıurfa*. Sayfa 118–121. Şanlıurfa.

Albayrak, A., Çapcıoğlu, İ., (2006). Ehl-i Sünnet Geleneğine Bağlı Bir Orta Anadolu Köyünde Halk İnançları ve Uygulamaları. *Dini Araştırmalar*. 8 (24):107-32. Ankara.

Anonim, (1999). Böcek Sokmasına En İyi İlaç. 17.04.1999 Tarihli Sabah Yıldızı. Sayfa 6. İstanbul.

Anonim, (2005). Arı sokması hayati tehlike yaratır mı? 4 Haziran 2005 tarihli Gözcü gazetesi. Sayfa 8. İstanbul.

Anonim, (2016). Arı Sokmasına İyi Gelen Öneriler. 04.06.2016 Tarihli İnternet Sayfası Erişimi. <http://www.cnnturk.com/saglik/ari-sokmasına-iyi-gelen-öneriler?page=1>

Anonim, (2019). Arı Sokmasında İlk Yardım. 21.06.2019 Tarihli İnternet Sayfası Erişimi. <https://www.onikibilgi.com/ari-sokmasında-ilk-yardim/>

Anonim, (2022). Arı Sokmasına Karşı Kullanılan Arı Ürünlerine İlişkin 30.01.2022 Tarihinde BEEO Arı Ürünleri Firması Yetkilisiyle Özel Görüşme.

Aydiner, M., (2014). Tedavide Bitkisel Formüller Şifalı Bitkiler Ansiklopedisi. *Elit Kültür Yayınları*. Sayfa 22. İstanbul.

Aytekin, A. M., (2006). Arılar ve Yaban Arıları. *Astım Allerji İmmünoloji*. 4 (1): 5-9.

Baştürk, R., Mahdum, M. K., (2004). İlyardım-Şifalı Bitkiler ve Alternatif Tedavi. *Arı Sanat Yayınevi*. 2. Baskı. 157 sayfa. İstanbul.

Bayatlı, O., (1989). Şifalı Otlar ve Lokman Hekim. *Berksav Yayınları*. Sayfa 14-41. Bergama/ İzmir.

Baytop, T., (1999). Türkiye'de Bitkilerle Tedavi. *Nobel Tıp Kitapevi*. 480 sayfa. İstanbul.

Borror D. J, Triplehorn C. A, Johnson N. F. (1989). *An Introduction to the Study of Insects*. Philadelphia: Saunders College Publ, 875.

Carmen, T., (1995). Çiştteki Mucize (Çeviren Leman Çalışkan). Sayfa 13–131. İstanbul.

Coşkun, B., (2001). Arı. 24 Haziran 2001 Tarihli Genç Hürriyetim. Sayfa 3. İstanbul.

Çetin, E. T., Ang, Ö., Töreci, K., (1985). Hymenoptera Takımı (Arılar ve Karıncalar). *Tıbbi Parazitoloji*. 4. Baskı. Sayfa 408-412. İstanbul.

Derebaşı, E., Canbakal, E., (2009). Arı Zehirinin Kimyasal Yapısı ve Tıbbi Çalışmalarda Kullanımı. *Arıcılık Araştırma Dergisi*. Yıl 1, sayı 2. Sayfa 32-34. Ordu.

Doğaroğlu, M., (1999). Modern Arıcılık Teknikleri. *Anadolu Matbaası*. Sayfa 54–55. İstanbul.

Dursun, M. F., Gülbay, İ., Çetin, S., Tek, Ü., (2011). Orta Öğretim 9. Sınıf Kimya Ders Kitabı. Sayfa 115. Ankara.

Emeklioğlu, S., (2011). Akrep ve Arı sokmalarında Çamurla Yoğurt Sürmeyin. 20.07.2011 Tarihli Akit Gazetesi. Sayfa 16. İstanbul.

Erdem, S., Eren, P. A., (2009). Tedavi Amacıyla Kullanılan Bitkisel Ürünlerin Yan Etkileri. *Türk Hijyen ve Deneysel Biyoloji Dergisi*. 66 (3): 133-141.

Eskioğlu, A. N., Anadol, C., (1998). Şifalı Bitkiler Ansiklopedisi (Koruyucu hekimlik ve şifalı sular). Sayfa 7–81. İstanbul.

Giray, S., (1948). *Ecza Dolapları ve Ev-Halk İlaçları*. Aydınlik Matbaası. Sayfa 26. İstanbul.

- Gökçe, N. P., (2011). Doğanın Mucizesi Şifalı Bitkiler. Sis Yayıncılık. 3. Baskı. 116 sayfa. İstanbul.
- Gören, T., (1990). Arılar, Eski Milletvekili Akarca'yı Öldürdü. Hasad. Yıl 6, sayı 60. Sayfa 27. İstanbul.
- Gürbüz, A., (1988). A'dan Z'ye Hastalıklara Şifalı Bitkiler 1. Kitap. Tercüman Yayınları. Sayfa 21–23. İstanbul.
- Irmak, S., (1963). Sağlık Ansiklopedisi. Arkın Kitabevi. 320 sayfa. İstanbul.
- Kale, N., Kaftanoğlu, O., (1992). Arı Zehirinin Bileşimi ve Arı zehirine Duyarlılık. Doğu Anadolu I. Arıcılık Semineri (3–4 Haziran 1992). Sayfa 139–152. Erzurum.
- Kalyoncu, A. F., (2013). Türkiye’de Arı Alerjisi. *Asthma Allergy Immunology*. 11:71-75.
- Karaca, S., (2017). Arı ve Böcek Sokmalarında Doğal Tıp ile İlk Yardım. 10.03. 2017 Tarihli İnternet Sayfası Erişimi. <http://ekolojikhber.com/saglik/ari-ve-bocek-sokmalarinda-dogal-tip-ile-ilk-yardim/>
- Kasapoğlu Akyol, P., (2012). Kullanım Şekilleri ve Geleneğiyle Kültürümüzde Toprak. *Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*. 4 (1): 316-334.
- Korkmaz, A., Korkmaz, V., (2015). Arı Zehiri Üretimi ve Apiterapi. Samsun Arı Yetiştiricileri Birliği. 54 sayfa. Samsun.
- Kumova, U., Korkmaz, A., (2000). Arı Zehirinde Bilmedikleriniz. *Bilim ve Teknik*. Sayı 397. Sayfa 88-92. Ankara.
- Öder, E., (1990a). İğneli Arılar, Zehirleri ve Reaksiyonları. *Hasad*. Yıl 6, sayı 60. Sayfa 27–29. İstanbul.
- Öder, E., (1990b). Bal Arısı İğnesi ve Zehiri. *Hasad*. Yıl 6, sayı 61. Sayfa 28–31. İstanbul.
- Özer, Z., Tursun, N., Önen, H., (2001). Yabancı Otlarla Sağlıklı Yaşam (Gıda ve Tedavi). 4Renk Yayınları. 2. Baskı. Sayfa 200. Ankara.
- Özhan, S., (2017). *Helichrysum italicum* Ölmez Çiçek. *Etkin Sağlık*. Sayı 21. Sayfa 38-39. İstanbul.
- Sıralı, R., Gök Uğur, H., Ese, H., (2014). Ordu Üniversitesi Öğrencilerinin Arı Sokmasına Karşı Kullandıkları Geleneksel Tedavi Yöntemleri. *Akademik Ziraat Dergisi*. 3(2):83-88. Ordu.
- Sıralı, R., Gök Uğur, H., Başköy, F., Küçüköner, Ö., Çakır, S., Ese, H., (2016). Ordu İli Subaşı Aile Sağlığı Merkezine Başvuran Kişilerin Arı Sokmasına Karşı Uyguladıkları Geleneksel Yöntemlerin Belirlenmesi. *Smyrna Tıp dergisi*. Sayı 1. Sayfa 20-26.
- Shealy, C. N., (2015). Resimli Şifalı Bitkilerle Tedavi. Palme Yayıncılık. 496 sayfa. Ankara.
- Spradbery, J. P., (1973). *Wasps. An Account of the Biology and Natural History of Solitary and Social Wasps*. Sidgwick and Jackson. 408 pp. London.
- Şenşafak, G., (2009). Her Derde Deva Şifalı Bitkiler. Hiperlink Yayınları. 95 sayfa. İstanbul.
- Ülger, Z., (2012). Aydın (Merkez) ve Çevresinde Halk Hekimliği. Adnan Menderes Sosyal Bilimler Enstitüsü. Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. 301 sayfa. Aydın.
- Vuinec, T., (1990). Preosjetlivost Covjeka na Pcelinji Otrov. *Darovi Pcele*. Sayfa 59-66. Zagreb.
- Yıldız, R., (1995). İbn-i Sina, Lokman Hekim, İbn-i Baytar’dan Büyük Şifalı Bitkiler, Sular ve Kaplıcalar Rehberi. Huzur Yayınevi. Sayfa 207-301. İstanbul.
- Yüncü, M., (2018). Çörek Otu Tohumu: Yüzyıllardır Süregelen Şifa Kaynağı. *Kırsal Kalkınma*. Sayı 2, sayfa. 71-73. Ankara.

Kurumsal İletişimde Sosyal Medya Kullanımı Bağlamında Vega Hastanesinin Instagram Hesabının Söylem Analizi

Ebru KIZILYAR¹

¹Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, ebrukizilyar200@gmail.com, 0000-0001-9320-4624

Özet

Dil, fikirleri beyan etme ve insanlar arasında bir köprü kurmaktır. Bunun yanında kullanım yoluyla bir davranış meydana getirmesinden dolayı güç ve kontrol aracıdır. Dilin bu amaçlarla kullanımına söylem denilmektedir. Aynı konuyu inceleyen farklı kişiler farklı bakış açısıyla olayları, haberleri vb. yorumlayabilmektedir; çünkü kişinin yorumlaması kişinin bilgisine, hayat görüşüne, yaşam tarzına göre şekillenmektedir. Söylem analizi bu sebepten nesnel yaklaşımdan ziyade öznel yaklaşıma daha yakındır. Bakmak ve görmek kelimelerinin arasındaki fark söylem analizi için biçilmiş bir kaftandır. Herkes bakar ve görür; ancak konuya nasıl baktığın ve yaklaştığın önemlidir. Her gün baktığımız ama görmediğimiz, fark etmediğimiz birçok detay vardır. Bu çalışma da söylem analiz yöntemlerinden Bardin' in Yıldız Falı yöntemi kullanılarak Vega Hastanesi Instagram sosyal medya hesabı incelenmiştir. Hedef kitleye ulaşırken nasıl bir kurumsal iletişim dili kullanıldığı analiz edilip yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Söylem Analizi, Sosyal Medya, Özel Hastane

Discourse Analysis of Vega Hospital's Instagram Account in the Context of Social Media Use in Corporate Communication

Abstract

Language is about expressing ideas and building a bridge between people. In addition, it is a tool of power and control because it creates a behavior through use. The use of language for these purposes is called discourse. Different people who study the same subject can interpret events, news, etc., from different perspectives. can interpret; because the interpretation of the person is shaped according to the person's knowledge, view of life and lifestyle. For this reason, discourse analysis is closer to the subjective approach than the objective approach. The difference between the words looking and seeing is well suited for discourse analysis. Everyone looks and sees; however, how you look at the subject and approach it is important. There are many details that we look at every day but do not see or realize. In this study, Vega Hospital's Instagram social media account was examined by using Bardin's Horoscope method, one of the discourse analysis methods. What kind of corporate communication language is used while reaching the target audience has been analyzed and interpreted.

Key Words: Discourse Analysis, Social Media, Private Hospital

Atıf için,

Kızılyar, E. (2022). Kurumsal İletişimde Sosyal Medya Kullanımı Bağlamında Vega Hastanesinin Instagram Hesabının Söylem Analizi. *Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 4(1), 40-52.

1. Giriş

Dil, hayatı yorumlama ve anlamlandırılmamıza ortam yaratırken aynı zamanda siyasi ve sosyal hayattaki düşünceler bütününe aktarılmasına ve devam etmesine de olanak sağlamaktadır. (Karaduman,2017) Düşüncelerin dış dünyada görünür hale gelmesi dil ile mümkündür. İnsan zihninin meydana getirdiği fikirleri ve hisleri dil kelimelerle ortaya koyar. Söylem kavram olarak 20.yy. başlarında dil bilimi olarak ortaya çıkmıştır. Terim olarak ise elli yıldır toplum tarafından kullanılmaktadır. (Kantar,2016). Günümüzde her söylem gerçeklik inşasıdır ve dolayısıyla söylemlerle ortaya çıkan gerçeklikler vardır. Her gün değişmeye devam eden evrenimizde söylemlerde değişmektedir. (Kantar ve Ersöz,2019).

Çalışmanın konusu özel bir hastaneye ait sosyal medya hesabı olan instagramın analiz edilmesidir. Çalışmada 11 Ağustos 2021- 06 Kasım 2021 tarih aralığında yapılan 100 instagram paylaşım gönderisi analiz edilmiştir. Bu çalışmanın amacı, özel bir hastanenin hedef kitlesine sosyal medya hesabı üzerinden ulaşırken nasıl bir kurumsal iletişim dili kullandığını, ne tür paylaşımlara yer verdiğini, hedef kitlesine yeterince hitap edip etmediğini anlayabilmek için söylem analizi kullanılarak paylaşımlar üzerinden analiz yapılmaya çalışılmıştır.

Çalışma altı bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümü giriş kısmından oluşmaktadır. Giriş kısmında çalışmanın konusu, amacı, sınırlılıkları, kaç bölümden oluştuğu, bu bölümlerin neler olduğuna değinilmiştir. İkinci bölümünde literatür taramasının nasıl yapıldığına yer verilerek sonuç, öneriler başlığı altında literatür taraması sonucunda karşılaştırma yapılarak önerilerde bulunulmuştur. Üçüncü bölümünde teorik çerçeve kapsamında söylem, söylem kuramları, söylem analizi açıklamalarına yer verilmiştir. Dördüncü bölümünde, kullanılan gereç ve yöntemlere değinilerek araştırmanın modelinden, örneklemeden, veri toplama aracından bahsedilmiştir. Beşinci bölümde ise hastanenin sosyal medyasında paylaşılan gönderilerin boyutu ele alınmıştır. Son olarak da altıncı bölüm sonuç ve öneriler kısmından oluşmaktadır.

2. Literatür Taraması

Çalışma kapsamında, Anahtar kelime olarak “söylem analizi ve sosyal medya ” başlığı altında araştırma gerçekleştirilirken Google Akademik sayfasından faydalanılmıştır. Gerçekleştirilen tarama sonucunda 2000-2022 yılları arasındaki döneme ait 2890 adet çalışmaya ulaşılmıştır. Ulaşılan çalışmalar incelenmiş ve konuyla ilgili olmayan çalışmalar ve tam metnine ulaşılamayan çalışmalar çıkarıldığında kalan 12 araştırma makalesi çalışmanın literatür tarama kısmını oluşturmuştur. (Tablo 1. Literatür Tarama Süreci) Araştırmaya dâhil edilen çalışmalar; çalışmanın araştırmacıları, örnekleme, anahtar kelimeler ve araştırma sonuçları Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1: Literatür Tarama Süreci

Yazar	Örneklem	Anahtar Kelimeler	Araştırma Sonucu
Özge KELEBEK, Hakan KARAMAN, Ömer Miraç YAMAN	60 youtube videosu	Elektronik sigara, YouTube, söylem analizi	Bu sonuçlara göre dolaşımda bulunan elektronik sigara videolarının büyük oranda reklam ve tanıtım içeriği biçiminde kurgulandığı ve ürünün geleneksel sigaraya kıyasla daha etkili, ucuz ve zararsız bir ürün olarak tanıtıldığı görülmüştür. Diğer yandan geleneksel sigaranın zararlarını azaltmak ya da kullanımını sonlandırmak amacıyla kullanılabileceği yönündeki imaj öne çıkmıştır. Bir kısım videolarda cihazın kullanımına ilişkin teknik uyarılar söz konusu olmakla birlikte videolarda elektronik sigaraya ilişkin olumsuz bir algının aktarılmadığı belirlenmiştir. Ayrıca daha ucuz ve zararsız bir ürün olarak geleneksel sigaraya muadil bir tütün kullanım yöntemi olduğu ve bu yönüyle kullanımının teşvik edildiği belirlenmiştir.
Doğan AYDOĞAN, Mustafa Halid KARAARSLAN	Araştırma 2016 yılı haziran ayında toplam 6 üniversite seçilerek üniversitelerin hazırladıkları ve kurumsal hesaplarında yayınladıkları tanıtım filmleri üzerine söylem analizi yapılmıştır.	Üniversite, Pazarlama, Göstergebilim, Söylem Analizi, Kurumsal Kimlik	Üniversite tanıtım filmleri arasında oluşan söylem farklılıkları kamu-vakıf ve 2000 öncesi-sonrası olarak Tablo 1 ve Tablo 2’de gösterilmiştir. Büyükşehir ve büyükşehir dışı ayrımına yönelik söylem farklılıklarının diğer iki kategori altında kaybolduğu görülmektedir. Bu bağlamda söylem farklılığını temel olarak üniversitenin tüzel kişilik yapısı ve kuruluş yılı üzerinden belirginleştiği ortaya çıkmaktadır. Tanıtım filmleri, reklamları, sosyal medyadaki paylaşımları, internet siteleri, halkla ilişkiler faaliyetleri, rektörlerin verdikleri mesajlar vb. birlikte ele alınarak üniversitelerin pazarlama iletişimindeki başarılar değerlendirilebilir

Tablo 1: Literatür Tarama Süreci (devamı)

Yazar	Örneklem	Anahtar Kelimeler	Araştırma Sonucu
Ebru NERGİZİ, Nalan AKIN	Mutlu Kaya ile ilgili haberler; yazılı basının ana akım medya kuruluşları Sabah, Hürriyet, Akşam, Milliyet, Star, Cumhuriyet ve Takvim gazetelerinden taranmıştır. Bu gazeteler, tirajları ve farklı hedef kitleye sahip olmaları baz alınarak seçilmiştir. Farklı profili olan bu gazetelerin sadece 1. sayfaları incelenmiştir. yapılmış, internet sayfalarından da yararlanılmıştır.	Kadına yönelik şiddet, haber söylem analizi, van dijk, medyada kadına yönelik şiddet haberleri, Mutlu Kaya	Kadına yönelik şiddetle ilgili haberlerin dili cinsiyetçi söylemlerden arındırılmalıdır. Gazeteciler, görevlerini tarafsız ve objektif bakış açısı ile basın ilkelerine uyarak yerine getirmeli, meslek etiğine bağlı olmalıdırlar. Toplumsal önyargıların kırılabilmesi için medyanın bütün mecralarında toplumsal cinsiyetçi kalıpların yeniden kodlanması gerekmektedir. Bu konuda basına ve basın mensuplarına önemli görevler düşmektedir. Haberler, gerçekleri ortaya çıkarmaktan çok erkek egemen bakış açısı ile kurgulanarak kadına yönelik şiddetin sıradanlaşmasına yol açmaktadır
Eylem Şentürk Kara, Fatma Nisan	14-28 Aralık 2020 tarihleri arasında konuyla ilgili toplam 17 habere	Mesut Özil, Söylem Analizi, Uygur, Sincan	Araştırma sonucunda BBC ve TRT Haber'in haberlerinde Özil'in lehine yani olumlu bir söylem geliştirilmiş olduğu belirlenmiştir. Deutsche Welle'nin ise Özil'le ilgili haberlerinde nesnel bir söylem kullandığı ortaya çıkmıştır.
Serkan BULUT	Çalışmanın evrenini Türkiye'deki tüm özel hastane kuruluşları oluşturmaktadır. Bu nedenle bu kuruluşların tümünü en iyi temsil edeceği düşünülen ve Instagram hesapları incelenerek en çok takipçiye sahip oldukları görülen 4 kuruluş örneklem olarak belirlenmiştir. Belirlenen bu 4 kuruluşun Instagram hesaplarında paylaştıkları son 100 gönderi analiz edilecek veri seti olarak seçilmiştir	Endüstrileşme, Instagram, Güzellik, Sağlık, Sosyal Medya.	Özel sağlık kuruluşları Instagram ortamındaki takipçi sayılarını arttırmak için kendi kurumsal tanıtım ve hizmetlerini etkin olarak yapmaktadır. Ancak gönderiler incelendiğinde en sık kullanılan sağlık, yaşam, bilgi, beslenme ve güzellik gibi ifadelerin küresel sağlık endüstrisinin ürünleri ve hizmetlerine uygun şekilde inşa kullanıldığı ve 20. yüzyıl modern sağlık endüstrisinin sağlık ve güzellik imajını yeniden inşa ettiği anlaşılmaktadır. Bu yönüyle Instagram'ın da geleneksel medya ile sağlık endüstrisi arasındaki söylem birliğini devam ettiren bir mecra olarak geliştiği söylenebilir.

Tablo 1: Literatür Tarama Süreci (devamı)

Yazar	Örneklem	Anahtar Kelimeler	Araştırma Sonucu
Sıla YAĞCI TANIŞIK	Koç Holding, Arçelik ve Eczacıbaşı'nın salgın öncesi ve salgın süreci kapsamında, Instagram hesaplarından	Sosyal Medya, İçerik Üretimi, Kurumsal İtibar Yönetimi, Küresel Salgın	Araştırma verilerine göre; etkin bir kriz yönetimi gerektiren salgın sürecinde; Koç Holding, Arçelik ve Eczacıbaşı markalarının, sosyal medya mecralarını bu süreçte daha aktif ve tüketici odaklı kullanmaları ve üretilen içeriklerin, ağırlıklı olarak kriz sürecine uygun bir şekilde tasarlanması, paydaşlarda oluşturduğu genel imajın ve itibarın istikrarlı, uzun dönemli, kolektif bir yapıda olmasını ve markaların uzun vadede başarı elde etmelerini sağlamaktadır.
Yiğit ŞENOL, Kadriye AVCI	01.01.2017- 31.12.2017 tarihleri arasında T.C. Sağlık Bakanlığı resmi Twiter hesabı @SaglikBakanligi' nde paylaşılmış olan orijinal tweetler incelenmiştir	Sağlığın geliştirilmesi, sosyal medya, sağlık iletişimi	Sosyal medya sağlığın geliştirilmesi için fırsatlar oluşturmaktadır. Sağlık Bakanlığı da çeşitli sosyal medya platformları (Twiter, Instagram Facebook, Youtube) üzerinden sağlık mesajları vermekte ve sosyal medyadan faydalanmaktadır. Doğru bilgi kaynağı olarak sağlık konularında bilgilendirme yaparak sağlık iletişimi yönünden önemli bir hizmet sunmaktadır. Fakat bu sağlık bilgilerinin sağlığı geliştirme yönünde ne kadar etkili olduğuna dair ileri araştırmalar yapılması uygun olacaktır.
Birgül GÜRSOY PAKKAN, Ayla TOPUZ SAVAŞ	3 özel okulun (Gelişim Okulları, TED Koleji, Bahçeşehir Koleji) resmi Instagram hesaplarındaki paylaşımlar değerlendirilmiş	Kurumsal iletişim, sosyal medya, özel okul, pandemi, Covid-19.	Çalışmanın sonucunda okulların pandemi ile ilgili olmayan paylaşımlara daha fazla ağırlık verdiği, ancak pandeminin özel okulların Instagram hesaplarını önemli ölçüde etkilediği söylenebilir. Araştırma, özel okullar temelinde pandemi döneminde yapılan bir kurumsal iletişim aracı olarak Instagram paylaşımların içeriğine, pandeminin ne şekilde yansıdığına belirlenmesi açısından önem taşımaktadır.
Özge TAŞÇI, Mehmet Enes GÖKLER	10.000'den fazla kullanıcıya sahip olan 10 (on) Instagram hesabının 24.12.2018 tarihinden 19.06.2019 tarihine dek olan paylaşımları dikkate alınmıştır.	Aşı, Aşı Karşıtlığı, Instagram, Sosyal Medya	Toplumun, aşılamanın bir toplum sağlığı hizmeti olduğunu kavraması, aşı ile önlenbilir hastalıklar konusundaki bilgi düzeyinin artırılması ve ülkemizin güncel bir bağışıklama sisteminin uygulaması için yasal düzenlemelerin revizyonuna ihtiyaç vardır
Kübra GÖKLER, Atılım ONAY	Türkiye'de faaliyet gösteren vakıf üniversitelerinin Instagram sayfaları	Kurumsal İletişim, Sosyal Medya, Üniversite, Instagram, İnternet.	üniversitelerin kurumsal iletişim faaliyetlerinde Instagram sosyal medya uygulamasını kullandıkları; kurumsal iletişim çalışmalarını gerçekleştirme noktasında Instagram'da yer almayı önemsedikleri ortaya konmuştur. İncelenen vakıf üniversitelerin Instagram sayfalarını yönetme konusunda bazı eksiklikleri olduğu da araştırma sonucunda söylenebilmektedir.

Tablo 1: Literatür Tarama Süreci (devamı)

Yazar	Örneklem	Anahtar Kelimeler	Araştırma Sonucu
Süheyla Ayvaz , Tuba Livberber	Renault, Jetta ve Opel'in toplumsal sınıf temalı birer reklam filmi araştırmanın inceleme nesnesi olarak belirlenmiştir.	İdeoloji, Toplumsal Sınıf, Reklam, Söylem Analizi, Hayat Tarzı	Çalışma sonucunda analiz edilen reklam filmlerinin senaryo açısından öncelikli temasının üst orta sınıf vurgusu olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra karakterlerin giyiminden konumlanışına, mekanların düzenlenmesinden kullanılan nesnelere kadar bütünüyle aynı sınıfa ait yaşam tarzı betimlemelerinin yer aldığı gözlemlenmiştir.
<u>Rojan GÜMÜŞ</u>	Dicle Üniversitesi kütüphanesi veri tabanına kayıtlı 102 çalışma oluşturmaktadır.	<u>Pazarlama,Sağlık, Hizmet,Hastane, Tüketici</u>	Teknolojinin sunduğu imkânlardan yararlanarak, web sayfalarını, sosyal medya hesaplarını interaktif olarak kullanan kurumundaki haberleri gelişmeler, aldığı ödüller gibi bilgileri paylaşan, hastalarının dilek, şikâyet ve önerilerini dikkate alan, halkla ilişkiler çalışmalarını sıkı tutan, basın ve diğer medya organları ile ilişki içinde olan sağlık kurumları yakın gelecekte en fazla tercih edilen işletmeler olacaktır.

3. Teorik Çerçeve

Söylem, söylem kuramları, söylem analizi ile hastanenin sosyal medya aracı olan instagrama genel bir bakış.

3.1 Söylem

Fairclough'a göre söylem kavramının, sosyal hayatta meydana gelmesi üç şekilde olmaktadır. İlk olarak, söylemdeki toplumsal faaliyettir. İkinci olarak söylem, toplumsal alanda ki temsillerde meydana gelir. İletişim sürecinde sosyal aktörler kendi düşüncelerinin temsilcisi olduğu kadar, başka düşüncelerin de temsilcisi veya uzantısıdır. Sosyal aktörler, bunların konumlanmasına göre farklı şekilde tanımlanabilir. Üçüncü olarak söylem, tanıma ve tanımlama ile oluşturulan kimliklerin var oluş şeklidir. (Fairclough, 2003: 174). Söylem, bir dil bilimi olarak ortaya çıktıktan sonra artık mutlak gerçeklik sona ermiş ve onun yerine evrensel gerçeklikler ortaya çıkmıştır.

3.2 Söylem Kuramları

Post modern düşünürlerden Michael Foucault'nun ifadesiyle söylem kavramı yeni bir boyuta taşınmıştır. (Kantar,2016) .Foucault'a göre, söylem tüm dünyayı şekillendirdiği halde sınırları belirlenebilecek ve değiştirilebilecek olan fikirler, inanışlar, normlar, değerler, kavramlar ve dilden oluşan içeriğinde birçok hiyerarşik yapıyı bulunduran bir ağıdır. (Elliot, 1996:65). Söylem analizi, medyadan gelen mesajları birer konuşma ve metin tipi olarak analiz etmez. Söylem analizi daha sistematik olarak ve daha aşikar bir şekilde, kitle iletişim araçlarının yaydığı 'mesajların yapılarını' anlatır. Söylem analizi mesaj yapılarını incelerken, disiplinlerarası konumundan dolayı, çeşitli kognitif ve sosyo-kültürel bağlam özelliklerini kullanır (Van Dijk, 1993: 108-109).

3.3 Söylem Analizi

Söylem analizi konuşma ve metinler yoluyla oluşan anlam ürünleriyle alakalı geniş kapsamlı kültürel ve toplumsal araştırmalar içinde kullanılan bir araştırma metodudur. Söylem analizi, dilbilim, sosyoloji, psikoloji, felsefe ve daha birçok alanın kesiştiği yerdedir (Kantar ve Ersöz,2021).

4.Gereç ve Yöntem

4.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, içerik analiz tekniklerinden Bardin'in Yıldız Falı analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

4.1.1 İçerik Analizi ve İçerik Analiz Tekniği

İçerik analizi, söylem analizinden çok daha önce ortaya çıkmış bir yaklaşımdır. İçerik analizi, çeşitli söylemlere uygulanan bir takım metodolojik araç ve teknikler bütünüdür. İçerik analizi teknikleri, okuyucunun bilgisine, sezgisine, tutumlarına ve değerlerine bağlı, kolayca ve otomatik bir şekilde yapılan yorumuna karşı objektif okuma ilkeleri sağlama amacındadır.

4.1.2. Yıldız Falı

Söylem içerik analizi tekniklerinden Yıldız Falı kullanılmıştır. Terim sayısı terim çeşitliliğine oranlanarak (O/V) bu çalışmanın söylem analizi yapılmıştır.

4.2 Örneklem

Çalışmanın bu kısmında Vega Hastanesi sosyal medya aracı olan Instagram sayfasında kurumsal iletişimin nasıl sağlandığı incelenmiştir. 11 Ağustos 2021- 06 Kasım 2021 tarih aralığında yapılan paylaşımlar analiz edilmiştir. Bu paylaşım metinlerinden bazıları aşağıda ki gibidir.

4.2.1 Vega Hospital Instagram Sayfası Paylaşım Metinleri

Paylaşım Metni 1: Akciğer Kanseri tüm dünya da olduğu gibi ülkemizde en sık görülen ve yaşam kaybına neden olan kanser türüdür. Akciğer kanseri belirtileri, hastalık görüldükçe ilerlemeye başlar. Erken evrelerde genellikle hiç bir belirti ve bulgu görülmez. Bu nedenle hastaların üçte ikisi tanı aldıklarında ileri evrede olur.

En sık olarak akciğer kanseri belirtileri;

- Devamlı olan ve giderek daha kötü hale gelen öksürük
- Kanlı balgam
- Ses kısıklığı
- Yutma güçlüğü
- İştah kaybı
- Ani ve hızlı ortaya çıkan kilo kaybı şeklinde sıralanabilir.

Paylaşım Metni 2: Yurtta barış dünyada barış ilkesiyle Mustafa Kemal Atatürk'ün izinde,1 Eylül Dünya Barış Günü'nün barış ve kardeşliğin hüküm sürdüğü bir dünya dileğiyle.

Paylaşım Metni 3: Serebral Palsi, çocuklukta en sık rastlanan fiziksel engellilik durumudur. Gelişimini tamamlamamış beynin doğum öncesi,sırası veya sonrası dönemde hasar görmesiyle meydana gelir. İlerleyici değildir. Bu nedenle erken müdahale edilmesi, hayat boyu rehabilitasyon uygulaması ve doğru beslenme ile önemli gelişmeler sağlanabilir. Biz bu mücadelede sevgimizle zorlukları birlikte aşacağımıza inanıyoruz. Hayatı tüm farklılıklarımızla birlikte paylaşıyoruz.

Paylaşım Metni 4: Vega Hastanesi olarak başta Başhekimimiz Uzm.Dr Hasan AYDIN, başhekim yar.Op.Dr Fulya Gülden AYDIN ile birlikte Acil Tıp Uzmanı Uzm.Dr İbrahim ŞAŞMAZ'a Hoş geldin ve hayırlı olsun dileklerimizi sunduk. Görevinde başarılar dileriz.

Paylaşım Metni 5:

Çocuk Ürolojisi

- İnmemiş Testis
- Utangaç Testis
- Adolesan Varikosel
- Hidrosetel
- Çocuklarda gece alt ıslatma
- İdrar deliğinin doğuştan aşağıda olması
- Çocuklarda ani oluşan testis ağrısı

Hastanemizde Üroloji Uzmanımız Doç.Dr Mustafa KAPLAN tarafından hastalıkların tedavisi başarıyla gerçekleştirilmektedir.

Paylaşım Metni 6: Sağlıklı beslenmeye özen göstermek, sosyalleşmek ve fiziksel aktiviteye zaman ayırmak ruh ve beden sağlığınıza iyi gelmektedir.

Paylaşım Metni 7: Yeşil Çay, kafeinin vücudumuza verdiği enerji ile eş değerdir. Ancak yeşil çay sadece enerjinizi yükseltmekle kalmaz, aynı zamanda kahve içtikten sonra zaman zaman oluşan çarpıntıların aksine sizin rahatlamınızı sağlar.

- Güçlü bir antioksidandır,
- Kanser riskini önlemede yardımcı,
- Cilt ve saç sağlığını korur,
- Kötü kolesterolü düşürür.
- Kalp damar hastalıklarına yakalanma riskini düşürmeye yardımcı,
- Kan basıncını düşürür.
- Diş çürüklerini önlemede yardımcı
- Diş eti hastalıklarına karşı koruma sağlar.
- Metabolizmayı hızlandırır.
- Bağışıklık sisteminizi güçlendirir.

Gördüğünüz üzere, bu çayın bir çok faydası bulunmaktadır. Özel durumunuz veya bu çaya karşı alerjiniz varsa, mutlaka doktorunuzdan veya diyetisyeninizden danışıldıktan sonra tüketilmelidir.

Paylaşım Metni 8: Hastanemizin Yönetim Kurulu Başkanı Syn. Ferit SAĞ, başhekimimiz Dr Hasan AYDIN, başhekim yard. Op.Dr Fulya Gülden AYDIN eski beşiktaş spor kulübü başkanı ve orsan ticari araç sistemleri işletme sahibi syn. Fikret ORMAN'ı hastanemizde ağırladık.

Paylaşım Metni 9: Covid 19 aşısı sonrası gelişen antikor düzeyinizi hastanemizden kolayca öğrenebilirsiniz. Antikor seviyeniz ne kadar yüksek olursa olsun temizlik, maske ve mesafe kurallarını lütfen unutmayınız.

Paylaşım Metni 10: Hastanemizde görev yapan kıymetli hocamız Acil Hekimi Dr Yılmaz AŞKAR'ı kalp yetmezliği sebebiyle kaybetmenin derin üzüntüsü içerisindeyiz. Başta ailesi olmak üzere meslektaşlarının, hastalarının ve tüm sevenlerinin acısını paylaşıyor, tüm sağlık camiasına başsağlığı diliyoruz.

Paylaşım Metni 11: Soğuk havalardan kapımıza dayandı. Bu havalarda hasta olmamanın yolu bağışıklık sistemimizi güçlendirmekten geçiyor.

Bağışıklık sistemi vücudu hastalıklara karşı koruyan güçlü bir savunma sistemidir. Özellikle grip, soğuk algınlığı, yüksek ateş, boğaz ve baş ağrısı gibi bir çok hastalıkla savaşabmenin yolu da ancak güçlü bir savunma sistemine sahip olmakla mümkün olabilir.

- Hava koşullarına uygun giyinmeye özen gösterin.
- Sofranızdan C ve D vitaminini eksik etmeyin.
- Uyku düzeninize dikkat edin, 7 saat uyumaya özen gösterin.
- Hijyenden taviz vermeyin, maske takmayı ihmal etmeyin.
- Mevsim meyve ve sebzelerini tüket.
- Haftada en az 150 dk egzersiz yap.
- Tütün ürünlerinden uzak dur.
- Her gün en az 2 lt su iç.
- Fazla kiloların ile vedalaş.
- Stresten mümkün olduğunca arın.
- Kişisel hijyenine özen göster.

Paylaşım Metni 12: 19-25 Eylül Dünya İşitme Engelliler Haftası

Toplumu bilgilendirmek ve farkındalık yaratmak amacı ile belirlenen en önemli haftalardan biridir. Dünya Sağlık Örgütü, işitme engeline neden olan faktörlerin %60'sinin önlenabilir olduğu belirtiliyor. Bu tip durumlarda en kısa zamanda Kulak burun boğaz hekimi tarafından değerlendirilmelidir.

Paylaşım Metni 13: Görüş ve önerilerinizi önemsiyoruz. Google'da yapmış olduğunuz olumlu ve olumsuz öneri ve deneyim paylaşımlarını bizim için önemlidir. Google'da deneyimlerinizi bizimle paylaşmayı ve yıldızlamayı ihmal etmeyiniz.

Paylaşım Metni 14: Vega Hastanesi olarak başta Başhekimimiz Uzm.Dr Hasan AYDIN ve Hastane Müdürümüz İlkay GÜRBÜZ'e, Başhekm Yard. Op.Dr Fulya Gülden AYDIN, Satın Alma Müdürü Aslı ALPAK, Finans ve Muhasebe Müdürü Murat KÜÇÜKÖZBEK, Kurumsal İletişim ve Pazarlama Direktörü Çağlar DEMİRTAŞ, Uzm.Dr Mahmut TEKİN ile birlikte yeni görevlerini tebrik ederek,başarılar diledik.

Paylaşım Metni 15: Toplumumuzda yaygın olarak görülen halk arasında kıl dönmesi olarak isimlendirilmektedir. Kuyruk sokumunda deri altında oluşan, genellikle içi kıl dolu iltihabi bir hastalıktır. Derinde bulunan enfeksiyon yerinden deri yüzeyine sinüs denen kanallar uzanır. Kanalların kapanması sonucu zaman zaman apse olarak karşımıza çıkabilir. Kıl dönmesi vücudun farklı bölgelerinden saç,sırt,ensedökülen kılların kuyruk sokumunda iki kaba et arasında birikmesiyle,yanlış oturmaya bağlı sürtünme yoluyla açılan ufak deliklerden kılların içeri girmesiyle meydana gelir.

Belirtileri Nelerdir?

- Kuyruk sokumunda apse,ele gelen şişlik ve çukur görünümü,
- Kanlı ve koyu renkli kötü kokulu akıntılar,
- Kuyruk sokumunun hassas ve kızarık olması,
- Apsleşmeye ve enfeksiyona bağlı kişide halsizlik,dayanılmaz ağrı,bulantı ve ateş,
- Ağrı nedeniyle günlük işleri yapmakta,oturmakta ve yürümekte zorluk çekmek,
- Akıntı nedeni ile iç çamaşırların kirlenmesi,devamlı temizlik hissi uyandırması

Yukarıdaki şikayetlerden birini bile yaşıyorsanız mutlaka bir genel cerrahi uzmanına başvurunuz.

Paylaşım Metni 16: Sağlıklı ve beyaz dişler,estetik açıdan oldukça önem taşıyan bir unsurdur. Kahve,çay ve sigara içmek dişlerin lekelenmesinde son derece aktiftir. Zamanla bu lekelerden dolayı dişlerinizin doğal rengi koyulaşır. Dişler düzenli olarak fırçalsansa da çoğu zaman diş sararmaları önlenemez.Dişlerin tekrar eski renklerine dönmeden 6 ayda bir düzenli kontroller sağlanarak gerektiği takdirde beyazlatma işleminin 6 ayda veya yılda bir tekrarlanması, beyazlığın daha uzun ömürlü olmasını sağlamaktadır.

Paylaşım Metni 17:

Şekil 1 : Paylaşım Metni

4.3 Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada sosyal medya aracını kullanırken asıl hedef kitlenin kim olduğunu ve kurumun öncelikli paylaştığı konuları tespit edebilmek amacıyla Bardin'in Yıldız Fali analiz yöntemi kullanılmıştır.

5. Bulgular

Bu çalışmada; özel sağlık kuruluşunun Instagram hesabında paylaşılan 100 gönderinin analizi yapılmıştır.

Tablo 2: Kuruluşun Takipçi Sayısı ve Gönderi Sayısı (Kasım 2021)

Takipçi sayısı	11.100
Gönderi Sayısı	1.411

Tablo 2 verilerine göre, özel sağlık kuruluşunun Instagram ortamında bulunan kullanıcı sayısının il nüfusuna oranla az olduğu görülmektedir. Sosyal medya hesapları iyi birer reklam aracıdır. Kullanıcı kitlesine ne kadar fazla ulaşırsa kurumsallık açısından bir o kadar iyi sayılmaktadır.

Tablo 3: Kuruluşun Instagram Hesabında Öne Çıkan Temalar ve Kullanım Sıklıkları

Tema	Kullanım Sıklığı
Hastalıklar Hakkında Bilgi	22
Önemli Günlerin Kutlanması	28
Hasta Memnuniyeti	9
Beslenme	8
Doktor Tanıtımı	3
Güzellik	5
Spor/Egzersiz	0
Pandemi	4
Tanı/Teşhis	28

Tablo 3 de kurumda en çok paylaşım yapılan iki tema olduğu tespit edilmiştir. Paylaşım metni 2 ve paylaşım metni 12 örneklerinde olduğu gibi kurum önemli günlerin hatırlatmasını yaparak ve kutlayarak, toplum bilincini arttırmaya çalıştığı görülmektedir. Paylaşım metni 1, paylaşım metni 5 ve paylaşım metni 15 örneklerinde olduğu gibi tanı/teşhis paylaşımı yaparak hastalıklar hakkında toplum bilinci artırılmaya çalışılırken erken tanı/tedavinin önemi vurgulanıyor. Halknsağlığına teşvik ediliyor.100 gönderi içerisinde sağlıklı yaşam açısından bağışıklığı desteklemek için yapılan spor/egzersiz paylaşımına yer verilmediği beslenme konusunda sekiz paylaşımına yer verildiği görülmüştür. Sağlıklı beslenmenin insan vücuduna katkısı ve bağışıklığı güçlendirme için önemli olduğu paylaşımlarda vurgulanmıştır.

Paylaşım metni 4 örneğinde olduğu gibi, yeni başlayan doktor tanıtımlarıyla alanında uzman kişilerle çalışıldığını göstermek ve hastalıklar hakkında uzmana başvurmanın önemli olduğu vurgulanmıştır. Paylaşım metni 17 örneğinde olduğu gibi, hastaların sosyal medyada yaptığı yazılı paylaşımları kurum kendi sosyal medya aracında paylaşarak hasta olarak kurumu tercih edecek kişilere ön bilgi ve algı oluşması sağlanmaya çalışıldığı görülmüştür. Ayrıca kurumun hastalarına ait hasta memnuniyet yazılarını paylaşarak hasta memnuniyetini üst seviyede tuttuğunu göstermektedir.

Doktor tanıtımı paylaşımlarına çok az yer verildiği görülmektedir. Hastalar eski zamanlardaki gibi bilgisiz değil hasta olarak haklarını bilmektedir. Doktor seçme haklarını kullanarak istedikleri doktora muayene olabilmektedir. Doktor tercihi yapmadan önce hastanelerin sosyal medya hesaplarından doktorların uzmanlık alanlarını inceleyerek doktor tercihi yapmaktadırlar. Bu bölgede çoğu hastanede olmayıp ta Özel Çorlu Vega Hospital Hastanesinin kadın genel cerrahına sahip olması ancak yeteri kadar doktorun tanıtımının yapılmaması sırf kadın genel cerrah diye hastaların çoğunun tercih sebebi olabilir.2019 sürecinde başlayarak hala devam eden yaşadığımız bu pandemi sürecinde halkı bilinçlendirme adına yapılan paylaşımların çok az olduğu gözlemlenmiştir. Hâlbuki dünya ülkelerini insanlığı sarsan evrensel salgın hakkında paylaşım metni 9 örneğinde olduğu gibi daha fazla paylaşım yapılarak hedef kitlenin dikkati çekilebilir hedef kitle sayısı bile arttırılabilirdi.

Tablo 4: Paylaşımların İlgilendirdiği Konuların Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Cinsiyet	Adet
Kadın	39
Erkek	36
Çocuk	8
Diğer	17
Toplam	100

Tablo 4 e göre Instagram sayfasında incelenen konu başlıkların çoğunluğu kadınlara hitap ettiği kadın hastalıklarına, genel hastalık, sağlık, güzellik, bakım konularına ağırlık verildiği görülmüştür. Erkeklerle hitap edilen konuların özellikle erkek hastalıkları, genel hastalıklar, bakım ağırlıklı paylaşımlar yapıldığı görülmüştür. Çocuklara hitap edilen konuların genellikle okul çağında sağlıklı beslenme, vücut direncini artırma, sünnet ağırlıklı paylaşımlar yapıldığı görülmüştür.

Tablo 5: En Çok Beğenilen Alan Gönderi Başlıkları

Gönderi Başlığı	Adet
Çalışan doktorun vefat paylaşımı	208
Kurum içi görevlendirme tebriği	198
Anestezi ekibinin günü kutlandı	189
Yeni çalışan başlangıcı yönetim tarafından çiçek verilmesi	161
Cumhuriyet Bayramı Sağlık Çalışanlarını kutladığı görsel	157
Toplam	913

Tablo 5'e göre, hedef kitle tarafından en çok beğeni alan paylaşımdan en az beğeni alan paylaşıma göre sıralanmıştır. Buna göre toplum tarafından sağlık çalışanı hayatına verilen değer önemli olduğu tabloya yansımıştır. Kurumun çalışanlarına değer verdiği öncelikli olarak hastane içinde pozisyon yükseltme yaptığı hedef kitle tarafından bu paylaşımın beğenildiği ve ilk ikide yer aldığı görülmektedir. Anestezi ekibinin ne iş yaptığı toplum tarafından çok fazla bilinmemesine rağmen hastane yönetiminin çalışanlarına verdiği değeri gösterdiği ve paylaşım yapmasıyla en çok beğeni alan paylaşımlar arasında ilk üçte yer almıştır. Dışarıda kurumu temsil edecek çalışanların işe başlangıcının duyurulması çiçek verilmesi en çok beğeni alan paylaşımlar arasında ilk dörtte yer almıştır. Cumhuriyet Bayramı'nı sağlık çalışanlarının kutladığı paylaşım ilk beş arasında yer almıştır.

Tablo 6: En Az Beğenilen Alan Gönderi Başlıkları

Gönderi Başlığı	Adet
Kıl dönmesi neden olur	22
Prostat kanserinde erken tanı	22
Diş Beyazlatma işlemi ile içtenlikle gülümseme	25

Branş doktoru resmi paylaşarak kıl dönmesi hastalığı anlatılmış ancak hedef kitle tarafından en az beğeni alan konu başlığı arasında yer almıştır. Hedef kitlenin dikkatini çeken, başına gelmeyen bir hastalık olarak ya da doktorun tanınmamasından kaynaklı az beğeni aldığı kanısına varılabilmektedir. Erkek hastalarda prostat kanseri, en çok görülen kanserler içerisinde ilk üçüncü sırada yer almasına rağmen en az beğeni alan konu başlıkları arasında yer almıştır. Diş beyazlatma işlemi ile içtenlikle gülümseme gönderisini incelediğimizde görselin konu başlığına uygun olduğunu ancak hedef kitle için acil bir ihtiyaç olarak algılamamasından kaynaklı az beğeni aldığı akla gelebilmektedir.

Tablo 7: Görsellerde Yer Verilen Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Adet
Kadın	17
Erkek	4
Çocuk	10
Toplam	31

Tablo 7 'ya göre paylaşımlarda sağlık ve güzellik vurgusu yapıldığı için kadın cinsiyet temsilinin ön planda tutulduğu anlaşılmaktadır. Kadın ve çocukların bağışıklık sistemlerinin daha düşük olduğu varsayımı göz önünde bulundurulursa kadınların ve çocuklu ailelerin paylaşımlara dikkatlerinin çekilmeye çalışıldığı varsayımına da varılabilmektedir.

Tablo 8: Instagram Hesabındaki Paylaşımların Dil Zenginliği Düzeyinin Ortalaması

Terim Türü	Terim Sayısı(O)	Terim Sayısı Oranı(%)	Terim Çeşidi(V)	Terim Çeşidi Oranı%	Terim Sayısı/ Terim Çeşidi O/V
Amaç Sözcükler					
İsimler	1588	%69	1023	%61,2	%1,55
Sıfatlar	102	%4	74	%4,4	%1,37
Fiiller	329	%14	298	%17,8	%1,10
Araç Sözcükler					
Zamir	115	%4,72	110	%6,58	%1,04
Zarf	64	%2,78	54	%3,23	%1,11
Edat	70	%2,87	63	%3,77	%1,2
Bağlaç	165	%7,1	163	%9,75	%1,01
Ünlem	-	%0	-	%0	%0
Toplam	2433	100	1785	100	%1,36

Terim sayıları terim çeşitlerine oranlanmış ve net bir sonuca varılmıştır. 2433 sözcük vardır bunların 1785'i farklı sözcüklerden oluşmaktadır. Bu durumda O/V oranı yaklaşık 1,36'dır. Terim sayısına göre terim çeşitliliğinin fazla olduğu görülmektedir. Zengin bir dil kullanılmıştır. İsim (1588 defa), sıfat(102 defa), fiil(329 defa) kullanılmış amaç sözcüklerinin toplamı 2019, araç sözcüklerinin sayısı 414'tür.

Tablo 9: Instagram Paylaşımlarında En Sık Kullanılan, Amaç Sözcüklerinin Dağılımı

Sıra No	İsimler	Frekans	Sıfatlar	Frekans	Fiiller	Frekans
1	Doktor	22	Bir	23	Olsun	18
2	Hayat	15	Güçlü	5	Yaptırmak	16
3	Kanser	16			Başvurmak	14
4	Hastalık	17				
5	Sağlık	15				
6	Tanı	14				

En çok kullanılan isim olarak “doktor” (22) defa, sıfat olarak “bir” (23) defa, fiil olarak “olsun” (18) defa kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 10: Instagram Paylaşımlarında En Sık Kullanılan Araç Sözcüklerinin Dağılımı

Sıra No	Edat	Frekans	Bağlaç	Frekans	Zarf	Frekans	Zamir	Frekans
1	Kadar	25	Ve	67	En	36	Biz	52
2	İçin	28	İle	31	Çok	18	Siz	58
3	Gibi	15	De	16				

Edat olarak (28) defa “için” bağlaç olarak (67) defa “ve” zarf olarak (36) defa “en”, zamir olarak (58) defa “siz” kullanıldığı görülmektedir. Ve bağlacının 67 defa kullanımı verilen mesajların birbiriyle ne kadar ilişkili olduğunu göstermektedir. Siz zamirinin 58 defa kullanımıyla hastaların kendi sorumluluk bilinci ile bazı şeylerin oluşabileceği algısı yaratılmaya çalışılmıştır. Sağlık kuruluşu olarak hastalıklar hakkında biz bilgilendiriyoruz ancak sağlığınızı kontrol ettirip ettirmemek siz hastalarımıza bağlıdır görüşü savunulmuştur.

6.Sonuç ve Öneriler

Yaşam standartlarını yükselterek, sağlıklı şekilde yaşamak insanlığın ortak amacı haline gelmiştir. İnsanlar zamanla bilinçsiz hasta konumundan çıkmıştır. Sosyal medyayı aktif kullanarak bilgi toplayan, hasta olarak haklarının neler olduğunun bilincinde olan, hastalığı hakkında alanında uzman hekimi bulmak için araştıran bir hasta kitlesi haline dönüşmüştür. İnsanların araştırmacı ve sosyal medyayı kullanma alışkanlığı özellikle sağlık kuruluşlarının sosyal medyayı pazarlama aracı gibi kullanmalarına sebep olmuştur. Covid 19 gibi tüm dünyada yaşanan salgından dolayı insanlar çoğu zaman gerekmedikçe evden çıkamamış sosyal medyaya, uzaktan erişim gibi uygulamalara daha çok alışmış ve hayat tarzı haline getirmeye başlamıştır. Hastalar çoğu zaman salgından korktuğu için hastaneye gitmek yerine doktorlara uzaktan erişim sağlayarak fiziki muayene gerçekleştirmeden internette üzerinden hastalıklarını anlatmış ve tedavi görmüştür. Bu da sosyal medyanın sağlığın tanıtım ve pazarlama alanında daha çok ön plana çıkmasına ve kullanılmasına sebep olmuştur.

Kuruluşun instagram hesabında öne çıkan temaların kullanım sıklığı analizine göre, önemli günlerin hatırlatmasını yaparak ve kutlayarak, kurumun toplum bilincini arttırmaya çalıştığı görülmektedir. Doktor tanıtımlarına ağırlık verilmesi gerektiği, çünkü hastanın hastaneden çok öncelikli olarak kendisini ya da aile üyelerinin şifa bulmasını sağlayacak doktoru araştırmalar sonucunda tercih ettiği bilinmektedir. Başka hastanelerde olmayıp ta Vega Hastanesinde olan bölümlerin, çalışan doktorların tanıtımlarının ön planda tutularak fark yaratılabileceği görüşüne varılabilmektedir. Yeni başlayan doktor tanıtımlarıyla alanında uzman kişilerle çalışıldığını göstermek, hastalıklar hakkında uzmana başvurmanın önemli olduğuna değinilmiştir. Hastaların sosyal medyada yazdığı teşekkür yazılarının kurum sosyal medyasında paylaşılması kurumu tercih edecek diğer hastalara ön bilgi ve algı oluşması adına güzel bir paylaşım örneği olduğunu söyleyebiliriz. Instagram sayfasında incelenen konu başlıkların çoğunluğu kadınlara hitap etmektedir. Kadın hastalıklarına, genel hastalık, sağlık, güzellik, bakım konularına ağırlık verildiği görülmüştür. Hastanenin yapmış olduğu paylaşımlarda kadın ağırlıklı fotoğraflara da yer verildiği gözlemlenmiştir. Paylaşımlarda sağlık ve güzellik vurgusunun yapılması kadın cinsiyet temsilinin neden ön planda tutulduğunu ortaya koymaktadır. Asıl hedef kitlenin kadınlar olabileceği fikri akla gelmektedir. Kadın ve çocukların bağışıklık sistemlerinin daha düşük olduğu varsayımı göz önünde bulundurulursa kadınların ve çocuklu ailelerin paylaşımlara dikkatlerinin çekilmeye çalışıldığı varsayımına da varılabilmektedir. Dil incelemesi sonucunda ortaya çıkan Tablo 8 de verilen bilgiler doğrultusunda terim sayısını terim çeşidine oranlayarak net bir sonuca varılmıştır. 2433 sözcük vardır bunların 1785'i farklı sözcüklerden oluşmaktadır. Bu durumda O/V (Terim sayısı/terim çeşidi) oranı yaklaşık 1,36 bulunmuştur. Terim sayısına göre terim çeşitliliğinin fazla olduğu görülmektedir. Zengin bir dil kullanıldığı tespit edilmiştir. İsim (1588 defa), Sıfat (102 defa), Fiil (329 defa) kullanılmış amaç sözcüklerinin toplamı 2019, araç sözcüklerinin sayısı ise 414'tür. Tablo 9 da verilen bilgiler doğrultusunda edat olarak (28) defa "için" bağlaç olarak (67) defa "ve" zarf olarak (36) defa "en", zamir olarak (58) defa "siz" kullanıldığı görülmektedir. Ve bağlacının 67 defa kullanımı verilen mesajların birbiriyle ne kadar ilişkili olduğunu göstermektedir. Siz zamirinin 58 defa kullanımıyla hastaların kendi sorumluluk bilinci ile bazı şeylerin oluşabileceği algısı yaratılmaya çalışılmıştır. Sağlık kuruluşu olarak hastalıklar hakkında biz bilgilendiriyoruz ancak sağlığımızı kontrol ettirip ettirmemek siz hastalarımıza bağlıdır görüşü savunulmuştur. Kurumların yapması gereken şey, kullanıcıları iyi analiz ederek bir hedef kitle profili oluşturmak ve sosyal medya hesaplarında hedef kitlenin beklentilerine uygun, dikkatlerini çekebilecek içerikler oluşturmaktır.

Literatür taramalarına dayalı ek öneri olarak sosyal medya hesabından gelen mesajlara hemen geri dönüş yapılması hedef kitlenin hastanenin ilgili, alakalı olduğunu halkla ilişkilere görüş, önerilere önem verdiğini gösterecek ve memnuniyet artacaktır. Memnuniyet artması daha fazla hedef kitleye ulaşmasını kolaylaştıracaktır. Sosyal medya hesabının tek bir kişi tarafından gözetimli yürütülmesi hem merkezi yönetimi kolaylaştıracak hem de hızlı dönüş yapma olanağını sağlayacaktır. Sadece instagramda değil, özellikle diğer özel hastanelerin yer almadığı alternatif sosyal medya platformları için de uygun içerik ve stratejiler geliştirilmelidir. Bu faaliyetlerin özellikle ünlü kişiler ve sosyal medya fenomenleri üzerinden yürütülmesi, hastanenin imajını güçlendirirken daha çok ilgi çekilmesini sağlayabilir. Günümüzde sosyal medya kuşağı olarak da isimlendirilen Z kuşağının önemli bilgi kaynakları internet ve sosyal medyadır. Bu kişilerle iletişim kurabilmek ve onlara ulaşabilmek için sosyal medyanın gelecekte çok daha önemli bir konuma yükseleceği tahmin edilmektedir. Bu nedenle, hastanelerin stratejilerini belirleyerek şimdiden markalarını sosyal medyada doğru konumlandırmaları gerekmektedir. Sosyal medya paylaşımlarının maliyet gerektirmemesinden kaynaklı diğer pazarlama araçlarına oranla daha ekonomik olduğu görülmektedir. Farklı araştırmalarda sosyal medyanın günümüzde önemli bir konuma sahip olması, hedef kitle üzerinde oluşturduğu etkiyi anlayabilmek, maliyet gerektirmemesi sebebiyle başka araştırmacılar tarafından araştırma konusu olarak seçilmesi açısından elverişlidir.

Kaynakça

- Aydın, İrem (2020) Sağlık sektöründe sosyal medya pazarlaması (Kağıthane bölgesi özel hastaneler örneği) Yüksek Lisans Tezi
- Aydoğan, D. ve Karaarslan, M (2017) Üniversiteler Kendini Nasıl Tanımlıyor? Üniversite Tanıtım Filmleri Üzerine Söylem Analizi, Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
- Ayvaz, S. ve Livberber, T. (2019). Reklamlarda Toplumsal Sınıf: Otomobil Reklamları Üzerinden Bir, Söylem Analizi. Erciyes İletişim Dergisi, 6 (2), 1141-1164. DOI: 10.17680/erciyesiletisim.518553

Bulut, S (2020) Güzellik ve Sağlık Endüstrileşmesi ve Ticarileştirilmesi Söylemlerin Sosyal Medyada İnşası: Instagram Örneği, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi 1031-1056

Elliott, R. (1996). Discourse analysis: exploring action, function and conflict in social texts. Marketing Intelligence & Planning.

Erbay, Elif (2018) Hastanelerin sosyal medya kullanımına bakış açıları ve Ankara'da faaliyet gösteren özel hastanelerin web sayfalarının içerik analizi ile incelenmesi Yüksek Lisans Tezi

Fairclough, Norman (2003), Söylemin Diyalektiği, Çeviren: Barış Çoban (Der.), Söylem ve İdeoloji. İstanbul: Su Yayınevi, ss.173-184

Gökler, K. ve ONAY, A. (2020) Üniversitelerin Kurumsal İletişim Aracı Olarak Instagram Kullanımı: Vakıf Üniversitelerinin Instagram Sayfaları Üzerine Betimsel Bir İçerik Analizi Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi • Sayı/Issue: 35 ss/pp. 311-337

Gümüş, R. (2018). Pazarlama Faaliyetlerinin Sağlık Sektörüne Uygulanması: Bir Literatür İncelemesi. Bulletin of Economic Theory and Analysis, 3(4), 217-235.

Güney, Melih (2020). Sosyal medya reklamlarının özel sağlık kurumlarının çıktıklarına etkisi: İstanbul'da özel bir hastanede göz lazer tedavisinin internet üzerinden erişilebilen tanıtım ve bilgilendirme faaliyetleri örneği Yüksek Lisans Tezi

Kantar, Gökmen (2016) Türk Siyasetinde Politik Dil Kullanımı: Binali Yıldırım, Kemal Kılıçdaroğlu Ve Devlet Bahçeli'nin; 7 Ağustos 2016 "Demokrasi Ve Şehitler Mitingi" Söylemlerinin İçerik Analizi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, sayı:2, Van.

Kantar, G., Ersöz, G. (2019). Türk Futbolunda Dil Kullanımı: Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray ve Trabzonspor Marşlarının İçerik ve Söylem Analizi. Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi, 1(1), 1-11.

Karaduman, S (2017). Eleştirel Söylem Çözümlemesinin Eleştirel Haber Araştırmalarına Katkısı ve Sunduğu Perspektif. Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi. Cilt 4, Sayı:2 ss.31-46

Kantar, G. (2018). Söylem Üzerine Notlar. G. Kantar içinde, Söylem Üzerine Notlar (s. 90). Ankara: Detay Yayıncılık.

Kara, Ş. E ve Nisan, F (2020) Mesut Özlül'ün Uygur Türkleriyle İlgili Sosyal Medya Paylaşımının Ardından Çıkan Haberlerin Söylem Analizi , International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)

Kelebek Ö, Karaman H ve Yaman M. Ö (2022) YouTube'de Yer Alan Elektronik Sigara Videolarına Dair Bir Söylem Analizi, Bağımlılık Dergisi 23(2):170-180

Nergiz, E ve Akın, N (2021) Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Eleştirel Söylem Analizi: Mutlu Kaya Örneği Middle Black Sea Journal of Communication Studies. 6(1): 1-16.

Pakkan, G. Savaş B ve T, (2021). Covid-19 Pandemisi Döneminde Kurumsal İletişim Aracı Olarak Sosyal Medya: Özel Okulların Instagram Hesaplarına Yönelik İçerik Analizi, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 9 (2), 877-910

Potter, Jonathan (2004), "Söylemsel Psikoloji ve Söylem Analizi", Sibel A. Arkonaç (Der.), Doğunun ve Batının Yerelliği, İstanbul: Alfa Kitap, ss. 65-91.

Somuncu, M. (2020). Dr. Fahrettin Koca'nın Sosyal Medyadaki Salgınla İlgili Paylaşımlarının Eleştirel Söylem Analizi Yöntemi ile İncelenmesi, Kesit Akademi Dergisi 6(23): 21-40.

Sözen, E. (2014) Söylem, Belirsizlik, Mübadele, Bilgi/Güç ve Refleksivite. İstanbul: Paradigma Yayınları.

Şenol, Y ve Avcı, K Sağlık Alanında Kamu Kurumlarının Sosyal Medya Kullanımına Bir Örnek: Sağlık Bakanlığı 2017 yılı Twitter Hesabının İncelenmesi, Kocatepe Tıp Dergisi Kocatepe Medical Journal 20: 52-57 /Nisan /2019

Tanışık, Y. S. (2020) Sosyal Medyada İçerik Üretiminin Markaların İtibarına Olan Etkisi: Covid 19 Pandemi Sürecinde Koç, Eczacıbaşı ve Arçelik'in Instagram Paylaşım Analizi, Asead cilt 7 sayı 6 s 422-435 .

Taşçı, Ö. Ve Gökler E, M. Aşı Karşıtlarının Sosyal Medya Platformlarındaki Paylaşımlarının İncelenmesi: Instagram Örneği

Van Dijk, Teun A. (1993) The Interdisciplinary Study of News as Discourse, A Handbook of Qualitative Methodologies For Mass Communication Research, Ed. By. Klaus Bruhn Jensen and Nic-holas W. Jankowski, Routledge, London, ss. 108-120.